

ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาณิพนธ์
ของ
สุนทร เลากลาง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ตุลาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ
ของ
สุนทรี เลากกลาง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม 2545

๒ 162365

สุนทรี เลากกลาง. (2545). ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร. อรรถพร โพธิสุข, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา สุธรรมรักษ์.

การวิจัยเรื่องความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจ และเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และสภาพการเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้ง กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 908 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสาขาวิชาที่ศึกษา แบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 605 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 66 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 4 ตอน จำนวน 59 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเปิดรับข่าวสารการเลือกตั้งเท่ากับ .83 แบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เท่ากับ .59 แบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในระดับปานกลาง
2. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีเจตคติทางบวกต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540
3. นิสิตที่ใช้สิทธิเลือกตั้งต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน
4. นิสิตที่ศึกษาสาขาวิชาต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกันที่ระดับ .05
7. นิสิตที่ใช้สิทธิเลือกตั้งต่างกันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน
8. นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน
9. นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน
10. นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

COMPREHENSION AND ATTITUDE TOWARDS GENERAL ELECTION
UNDER KINGDOM OF THAILAND's CONSTITUTION B.E. 2540
AMONG STUDENTS AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
SUNDARI LAOKLANG

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University

October 2002

Sundari Laoklang. (2002). *Comprehension and Attitude towards General Election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among Students at Srinakharinwirot University*. Master thesis, M.Ed. (Higher Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor committee: Dr. Annop Phothisuk, Assist. Prof. Dr. Suchada Suthammarak.

The purposes of this research were to study and compare comprehension and attitude towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different voting experience, faculty, election activity participation inside the university and election news receiving.

The sample consisted of 908 undergraduate students at Srinakharinwirot University enrolled in the academic year 2001. 605 questionnaires were returned at 66%, the instrument used for data collecting was the 4 parts of questionnaires with 59 items. Reliability of election news receiving questionnaire was at .83, comprehension towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 questionnaire was at .59, attitude towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 questionnaire was at .92. Arithmetic mean, standard deviation, t - test and one way ANOVA were utilized for data analysis. The finding are as follows.

1. Comprehension towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University were at the moderate level.

2. Attitude towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University were positive.

3. There was no statistically significant difference of comprehension towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different voting experience.

4. There was statistically significant difference at the .05 level of comprehension towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different faculty.

5. There was statistically significant difference at the .05 level of comprehension towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different election activity participation inside the university.

6. There was statistically significant difference at the .05 level of comprehension towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different election news receiving.

7. There was no statistically significant difference of attitude towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different voting experience.

8. There was no statistically significant difference of attitude towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different faculty.

9. There was no statistically significant difference of attitude towards general election among Srinakharinwirot University student with different election activity participation inside the university.

10. There was statistically significant difference at the .05 of attitude towards general election under Kingdom of Thailand 's Constitution B.E. 2540 among students at Srinakharinwirot University with different election news receiving.

ปริญญานิพนธ์

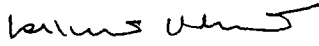
เรื่อง

ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ของ

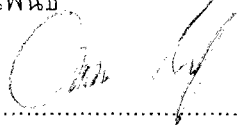
นางสาวสุนทรี เลากกลาง

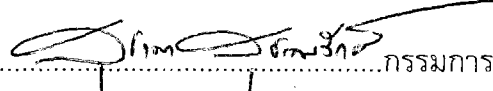
ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

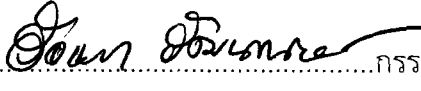
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)

วันที่ ๔ เดือนตุลาคม 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิสุข)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา สุธรรมรักษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนานรงค์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลัช จงสีพันธ์)

ปริญญานิพนธ์นี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยมีความระลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี และขอขอบคุณมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีเป็นอย่างยิ่งที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยนี้

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างสูง จากอาจารย์ ดร. อรรถนพ โพธิสุข ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ สุธรรมาภิบาล กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนางรงค์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลัช จงสีพันธ์ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ซึ่งได้เสียสละเวลาร่วมเป็นกรรมการสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้การวิจัยนี้ได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธวัชไชย สอนวินิช รองศาสตราจารย์ พลศักดิ์ จิระไกรศิริ รองศาสตราจารย์ ดร. เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ อาจารย์ ดร. รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลัช จงสีพันธ์ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและให้คำปรึกษาแนะนำที่มีคุณค่ายิ่ง ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการวิจัยทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการอุดมศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. สมปรรธนา วงษ์บุญหนัก คุณณกาสิน พูนพิพัฒน์ คุณหทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ คุณอาทิตย์ เสาธงใหญ่ และคุณทัศนีย์ คำเสมอที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำและเป็นกำลังใจทำให้ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย และยังอนุเคราะห์ผู้วิจัยอีกหลายประการ

ขอขอบคุณ คุณชลิษา สิงห์เรศร์ คุณนิสา กรีหิรัญ คุณภูวน จันทนวิชเรศ กองกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักงานเลขานุการคณะทุกคณะ และคณะนิสิตวิชาเอกภูมิศาสตร์ ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ คุณสุทธิลักษณ์ อุฒมนตรี และคุณเอกชาญ เชาวใหม่ ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลข่าวสาร ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตวิชาเอกการอุดมศึกษา รวมทั้งกัลยาณมิตรทุกท่านที่ช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา และที่จะลืมเสียไม่ได้คือนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอความระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ และพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอน สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีโอกาสประสบความสำเร็จในการศึกษารั้งนี้

สุนทรี เลากกลาง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
	สมมติฐานการวิจัย.....	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
	✓ ความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้ง.....	9
	✓ การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย.....	11
	✓ ระบบและวิธีการเลือกตั้งในประเทศไทย.....	12
	✓ ปัญหาทางการเมืองและการเลือกตั้งในประเทศไทย.....	13
	✓ การปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ.....	17
	✓ ความหมายและความสำคัญของรัฐธรรมนูญ.....	20
	✓ ✗ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	23
	✓ ประเด็นสำคัญของการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	29
	✓ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา.....	45
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้ง ของนิสิตนักศึกษา.....	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	54
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
	ความมุ่งหมายของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือที่ใช้	
	ในการวิจัย.....	73
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
	อภิปรายผล.....	75
	ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....	85
	ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	86
	บรรณานุกรม.....	87

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก.....	101
ก. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ	102
ข. คุณภาพเครื่องมือการวิจัย.....	108
ค. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	111
ง. หนังสือรับรองเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	112
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	135

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาวิชาที่ศึกษา.....	54
2 ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นรายชื่อ.....	61
3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒเป็นรายชื่อ.....	63
4 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำแนกตามการใช้สิทธิเลือกตั้ง	65
5 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำแนกตามสาขาวิชาที่ศึกษา	66
6 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน	66
7 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย....	67
8 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำแนกตามการเปิดรับข่าว การเลือกตั้ง.....	67
9 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน.....	68
10 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามการใช้สิทธิเลือกตั้ง.....	68
11 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามสาขาวิชาที่ศึกษา.....	69

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

12 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย.....	69
13 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง.....	69
14 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ค่าคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน.....	70
15 ความถี่ของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเลือกตั้งภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิต.....	71

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ชีวิตมนุษย์ในสังคมปัจจุบันได้รับผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมทางเทคโนโลยี และสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลก ซึ่งไม่มีใครสามารถจะควบคุมทุกอย่างได้ด้วยตนเอง (วิชัย ดันศิริ. 2543: 5) ในโลกที่มีความสลับซับซ้อน การจัดระเบียบระหว่างชาติและภายในชาติมีความจำเป็นอย่างยิ่ง มนุษย์จึงได้สร้างกฎเกณฑ์เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย โดยคิดค้นรูปแบบในการปกครองที่เรียกว่าระบบการเมือง และการเมืองระบอบประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับในสังคมโลกว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดในปัจจุบัน เพราะมีหลักการสำคัญคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนที่มีความรู้ความสามารถ มีโอกาสเสนอตัวให้ประชาชนเลือกเป็นตัวแทนในการบริหารกิจการบ้านเมืองได้อย่างเท่าเทียม (ถวัลย์ มาศจรัส. 2543:1)

การเลือกตั้งเป็นทั้งวิธีการและหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนจะได้แสดงเจตนารมณ์ในการเลือกผู้แทนไปทำหน้าที่หรือใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน (จิระ บุญพจนสุนทร. 2544: 4) แต่จากการเลือกตั้งที่ผ่านมาแต่ละครั้งมักจะมีข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการซื้อสิทธิขายเสียงกันอยู่เสมอ (พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2542: 5) และมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งการใช้เงินและอิทธิพล (สายหยุด เกิดผล. 2543: 12) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการเลือกตั้งเนื่องมาจากประชาชนทั่วไปยังขาดความสำนึกในสิทธิและความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งส่วนใหญ่มักจะมีจำนวนผู้ไปลงคะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนทั้งหมด (วิสุทธิ์ โพธิแท่น. 2542: 398-408)

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2541: 13) มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและระบบการเมืองเกิดขึ้นหลายประการอันเป็นก้าวสำคัญในการปฏิรูปการเมือง โดยเฉพาะประเด็นการเลือกตั้งรัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายให้การเลือกตั้งโปร่งใส สุจริต ลดการซื้อเสียง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีทางเลือกมากขึ้น (คณิน บุญสุวรรณ. 2542: 75) โดยมีบทบัญญัติใหม่ที่สำคัญเป็นจำนวนมากแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบการเลือกตั้ง ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ตลอดจนองค์กรใหม่ ๆ ที่มีขึ้นเพื่อเปิดมิติใหม่ทางการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง (มานิตย์ จุมปา. 2541: ไม่มีเลขหน้า)

การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ เป็นเรื่องใหม่และมีความน่าสนใจเพราะเป็นช่วงอายุของเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งสังคมคาดหวังว่าจะเป็นพลังบริสุทธิ์และมีความสามารถในการรับรู้ผลกระทบทางการเมืองได้ดี (ธวัชไชย สนธิวิรัช. สัมภาษณ์. 2543)

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเลือกตั้งในฐานะแหล่งความรู้ที่ให้การศึกษาระดับสูงแก่ประชาชน การศึกษาต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านการเมือง การปกครอง (บรรพต วีระชัย. 2514: 295) อาจารย์และผู้บริหารอยู่ในฐานะที่ต้องรับผิดชอบในการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยการจัดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา เช่น หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบสังคมรวมทั้งพัฒนาค่านิยมทางการเมืองที่ดีงาม ซึ่งจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ ที่สำคัญสถาบันอุดมศึกษาควรจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของนิสิตนักศึกษา (จารุวรรณ สกุลกู. 2543: 3) เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจกำหนดแผนการและแนวปฏิบัติที่เหมาะสม สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาจัดหลักสูตรให้มีความหลากหลายทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยจะต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และ ความรับผิดชอบต่อสังคม (สำราญ บุญเจริญ. 2544: 15)

จากการสัมภาษณ์นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า การเลือกตั้งนั้นมีความสำคัญ และนิสิตต้องการใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นว่าคะแนนเสียงของตนเองมีผลต่อประเทศชาติ ในฐานะที่ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นนิสิตที่มีสิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งแรก จึงมีความรู้สึกตื่นตัวในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นผลมาจากวิชาพื้นฐานที่เรียนในชั้นเรียนซึ่งมีการให้ความรู้ด้านการเลือกตั้ง และกระตุ้นให้นิสิตมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของตนเอง อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาภาคบังคับของไทยยังมีข้อจำกัดในส่วนของการให้ความรู้ทางการเมืองซึ่งยังมีน้อยเกินไป แม้แต่ในสถาบันอุดมศึกษาเองก็ไม่ใช่ว่าในหมู่นิสิตนักศึกษาจะมีความรู้ความตระหนักในสิทธิทางการเมืองเลือกตั้งสูงกว่าคนทั่วไป เพราะยังมีนิสิตบางส่วนที่เห็นว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่ไกลตัว โดยเฉพาะยังขาดการประชาสัมพันธ์ การเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยอยู่มาก รวมทั้งการที่นิสิตเองต่างก็ให้ความสำคัญกับการเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์สูง ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมนั้นก็เฉพาะกิจกรรมภายในภาควิชาของตน ส่วนใหญ่จะไม่ร่วมทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมมากนัก ในด้านค่านิยมของนิสิตส่วนใหญ่จะไม่สนใจวิชาพื้นฐานซึ่งให้ความรู้ทางการเมือง แต่นิสิตส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับวิชาเอกที่มีหน่วยกิตมากกว่า (กอร์ปศักดิ์ นุ่มน้อย. สัมภาษณ์. 2544) ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งกล่าวว่า มหาวิทยาลัยไม่มีการประชาสัมพันธ์

การเลือกตั้งภายในที่เพียงพอ ที่ผ่านมานั้นนิสิตเพียงไปเลือกตั้งตามหน้าที่ แต่ไม่ได้คำนึงถึงว่าการเลือกตั้งมีความสำคัญ และมีผลกระทบต่อชีวิตของตนเองอย่างไร เมื่อนิสิตเข้ามาเรียนก็มักจะสนใจเฉพาะวิชาที่เรียนให้สำเร็จเท่านั้น เมื่อประกอบกับการที่นิสิตไม่ค่อยจะมีโอกาสเลือกตั้งในมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งมากพอ ที่จะเป็นการฝึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมต่อไปได้ ทำให้นิสิตเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นเรื่องที่ไกลตัว (อรรถนพ โพธิสุข, สัมภาษณ์. 2544)

ในประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น นิสิตจะไม่มีคำตอบเนื่องทางความสนใจและความกระตือรือร้นทางการเมือง มักจะเกิดขึ้นเมื่อการเมืองมีผลกระทบต่อตนเอง หรือเมื่อได้รับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน และโดยเฉพาะเมื่อเป็นช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง รวมทั้งการเรียนในชั้นเรียน ก็มีส่วนทำให้นิสิตมีความสนใจทางการเมืองมากขึ้น (ธวัชไชย สนธิวิธ. สัมภาษณ์. 2543) รศ.ดร. รัตนะเสริมพงศ์ (สัมภาษณ์. 2543) อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตรมหาวิทาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ให้ความเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมศรัทธาในด้านประชาธิปไตย โดยคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่งเสริมให้นิสิตมีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ขณะที่มีการสอนระบบการเมืองต่าง ๆ ทุกแนวความคิดแต่จะเน้นการศึกษาระบอบประชาธิปไตยเป็นสำคัญ กิจกรรมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัย ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ กิจกรรมในองค์กรนิสิต สโมสรนิสิตและชมรมต่าง ๆ สามารถจัดกิจกรรมทางการเมืองได้หลายวิธีด้วยกัน ในประเด็นการลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงมาถึง 18 ปี ซึ่งอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนระดับอุดมศึกษานั้น ปัจจุบันเยาวชนไทยมีความเข้าใจสังคมมากขึ้นเมื่อเทียบกับเยาวชนในอดีต และมีการพัฒนาทางความรู้และความคิดพอที่จะมีสิทธิเลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงมาจะเป็นการเพิ่มจำนวนผู้เลือกตั้ง ซึ่งนับเป็นการขยายโอกาสทางการเมืองแต่ก็ไม่ควรมองเฉพาะด้านปริมาณเท่านั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือควรมีการปลูกฝังให้ประชาชนในชาติมีความสำนึกทางการเมืองเป็นประการสำคัญ การที่นิสิตมีความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งไปในทางใดทางหนึ่งนั้น ย่อมส่งผลต่อแนวโน้มการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลในปัจจุบันนั้นได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการเข้าร่วมทางการเมืองโดยวิธีอื่น เช่น การรณรงค์เลือกตั้ง ส่วนผลในอนาคตนั้นเนื่องจากนิสิตยังเป็นผู้ที่มีอายุน้อยจะต้องอยู่คู่สังคมไปอีกนาน และในวันข้างหน้าก็จะกลายเป็นผู้รับผิดชอบกิจการบ้านเมือง และจะเป็นผู้กำหนดอนาคตของสังคมประเทศชาติต่อไป

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผ่านมา (รังสิมา ศิริรังษี. 2531: 6) มักจะให้ความสำคัญที่กลุ่มประชากรโดยทั่วไป สำหรับการศึกษาในกลุ่มปัญญาชนนั้นยังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะกับปัญญาชนที่เป็นนิสิตนักศึกษา ทั้งๆ ที่กลุ่มปัญญาชนเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองสูง รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจและมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม

ทางการเมืองได้มากกว่าคนกลุ่มอื่นในสังคม ซึ่งข้อเรียกร้องและความต้องการของคนกลุ่มนี้อาจนำไปสู่การจัดทำเป็นนโยบายของรัฐในอนาคต ดังนั้นการศึกษาความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งของปัญญาชนกลุ่มนี้ จึงน่าจะช่วยให้สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นดัชนีในการทำนายแนวโน้มทางการเมืองในอนาคตได้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง เดิมเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา เปิดสอนเฉพาะในสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเปิดสอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มเข้ามา มีการขยายตัวของสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์ และลดการขยายตัวในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ลง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางประชากรของนิสิต ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาประชากรกลุ่มนี้ นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานกว่า 50 ปี ทำให้มีความเป็นสถาบันที่ยังรักษาลึกทางวิชาการ อีกทั้งมีฐานทางกายภาพที่ได้เปรียบมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่คือ มีที่ตั้งอยู่ในใจกลางของกรุงเทพมหานคร และมีส่วนขยายที่จังหวัดนครนายก (คณะทำงานดำเนินการจัดทำร่างมาตรการฯ. 2542: 5) นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นกลุ่มปัญญาชนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ฉะนั้นจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นิสิตมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งอย่างถูกต้องและเหมาะสมนับแต่ยังศึกษาอยู่ เพราะการที่นิสิตมีความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งอย่างไร ย่อมสมารถที่จะเป็นตัวชี้อนาคตทางการเมืองของประเทศได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความเข้าใจ และเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม และพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สามารถส่งเสริม สนับสนุนให้นิสิตเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพสมบูรณ์ของสังคมในยุคปฏิรูปการเมือง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ศึกษาเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. เปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิ

เลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และสภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง

4. เปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และสภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรฝ่ายต่างๆ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนในและนอกห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อม และพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สามารถส่งเสริมสนับสนุนให้นิสิตได้พัฒนาความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการใช้สิทธิเลือกตั้งของนิสิตซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการกำหนดทิศทางการปกครองประเทศในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งสิ้นจำนวน 9,084 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

2.1.1 การใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่

2.1.1.1 ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง

2.1.1.2 ไม่เคยใช้สิทธิเลือกตั้ง

2.1.1.3 ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งแรก

2.1.1.4 เคยใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่า 1 ครั้ง

2.1.2 สาขาวิชาที่ศึกษา จำแนกตามลักษณะกลุ่มวิชาของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 สาขาวิชา ได้แก่

- 2.1.2.1 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วยคณะแพทยศาสตร์
คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะสหเวชศาสตร์
- 2.1.2.2 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย
คณะวิทยาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์
- 2.1.2.3 สาขาวิชามนุษยศาสตร์ ประกอบด้วย คณะมนุษยศาสตร์ และคณะ
ศิลปกรรมศาสตร์
- 2.1.2.4 สาขาวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย คณะสังคมศาสตร์ คณะ
ศึกษาศาสตร์ และคณะพลศึกษา
- 2.1.3 การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย
 - 2.1.3.1 เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย
 - 2.1.3.2 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย
- 2.1.4 สภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง ได้แก่
 - 2.1.4.1 การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบ่อยครั้ง
 - 2.1.4.2 การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้ง
 - 2.1.4.3 การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง
- 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเลือกตั้ง หมายถึง การเลือกสรรบุคคลให้เป็นผู้แทน หรือให้ดำรงตำแหน่งด้วย
การออกเสียงลงคะแนน
2. ความเข้าใจการเลือกตั้ง หมายถึง การรู้ข้อเท็จจริงและสามารถจำ
จับใจความ แปลความ ให้ความหมาย คัดคะแนน และสรุปความเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ในงานวิจัย
นี้หมายถึง ความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่ง
สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. เจตคติต่อการเลือกตั้ง หมายถึง ความรู้สึกศรัทธาต่อการเลือกตั้ง พร้อมทั้งจะแสดง
การกระทำออกมา ซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ อันประกอบด้วย
 - 3.1 เจตคติทางบวก คือท่าที ความรู้สึกในทางบวก แสดงออกโดยการเห็นด้วย

3.2 เจตคติทางลบ ถือว่าที่ ความรู้สึกในทางลบ แสดงออกโดยการไม่เห็นด้วย ในงานวิจัยนี้หมายถึง ความรู้สึกศรัทธาต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

4. คณะกรรมการการเลือกตั้ง หมายถึง คณะบุคคลที่ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งทุกระดับ ในประเทศ ในงานวิจัยนี้หมายถึงคณะบุคคลที่ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งกลาง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

5. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง การออกเสียงลงคะแนนเลือกสรร บุคคลให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันประกอบด้วย

5.1 การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เป็นการเลือกตั้งผู้สมัครเป็นรายบุคคลตาม การแบ่งเขตเลือกตั้งที่กำหนดเขตละ 1 คน

5.2 การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เป็นการเลือกพรรคโดยพิจารณาจากบัญชีรายชื่อ ผู้สมัคร ที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นโดยมีประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง

6. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา หมายถึงการออกเสียงลงคะแนนเลือกสรรบุคคลให้เป็น สมาชิกวุฒิสภา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

7. นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา ใน งานวิจัยนี้หมายถึง ผู้ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 1 - 6 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2544

8. การใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในงานวิจัยนี้หมายถึง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ตามที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันประกอบด้วย

8.1 ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง หมายถึงนิสิตมีอายุต่ำกว่า 18 ปี

8.2 ไม่เคยใช้สิทธิเลือกตั้ง หมายถึงนิสิตมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์แต่ไม่เคย ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

8.3 ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งแรก หมายถึงนิสิตได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว 1 ครั้ง

8.4 เคยใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่า 1 ครั้ง หมายถึงนิสิตได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภามากกว่า 1 ครั้ง

9. กิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย หมายถึง กิจกรรมการออกเสียงลงคะแนน เลือกสรรบุคคลให้เป็นผู้แทนที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัย ในงานวิจัยนี้หมายถึง กิจกรรมการเลือกตั้ง ภายในมหาวิทยาลัยที่จัดขึ้นในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เช่น การเลือกตั้งนายกสโมสร

นิสิตของคณะ กรรมการสโมสรนิสิตของคณะ นายกองค์การนิสิตของมหาวิทยาลัย และประธาน สภานิสิตของมหาวิทยาลัย

10. สภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง หมายถึง การรับข่าวการเลือกตั้ง จากสื่อมวลชน ประเภทต่างๆ อันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ป้ายประกาศที่ติดตามแหล่งชุมชน ประกาศของทางราชการ เสียงตามสาย การประชุมชี้แจงของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้นำในชุมชน รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ ใบปลิว โปสเตอร์ แผ่นปิด สติกเกอร์ บัตรหาเสียงขนาดเล็ก กลุ่มเพื่อน เพื่อนบ้าน ญาติ คนในครอบครัว และการรณรงค์ส่งเสริมให้ไปใช้สิทธิขององค์กร หน่วยงานต่าง ๆ

สมมติฐานการวิจัย

1. นิสิตที่มีการใช้สิทธิเลือกตั้งต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน
2. นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน
3. นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน
4. นิสิตที่มีการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน
5. นิสิตที่มีการใช้สิทธิเลือกตั้งต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน
6. นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน
7. นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน
8. นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ และ เจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และได้นำเสนอตามลำดับสาระดังนี้ ความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้ง การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย ระบบและวิธีการเลือกตั้งในประเทศไทย ปัญหาทางการเมืองและการเลือกตั้งในประเทศไทย การปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ ความหมายและความสำคัญของรัฐธรรมนูญ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประเด็นสำคัญของการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา

ความหมายและความสำคัญของการเลือกตั้ง

ความหมายของการเลือกตั้ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 746) ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า ได้แก่ การเลือกสรรบุคคลให้เป็นผู้แทน หรือให้ดำรงตำแหน่งด้วยการออกเสียงลงคะแนน เช่น เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งกรรมการ และผู้วิจัยได้รวบรวมคำจำกัดความของการเลือกตั้งโดยนักรัฐศาสตร์หลายท่าน ได้แก่ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2524: 50) กล่าวว่า “การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยก็คือการเลือกผู้นำ เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่า อำนาจเป็นของประชาชน และผู้นำเป็นเพียงบุคคลที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกัน ว่ามีความเหมาะสมที่จะเข้ามาบริหารประเทศ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม” ในขณะที่ เวลช์ (Welch, 1975: 267) ได้นิยามว่า “การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ในระบอบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อผู้นำมาก เนื่องจากเป็นสิ่งที่แสดงถึงความนิยมและการสนับสนุนจากประชาชน แม้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะต้องการความริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ในการวิจัยเชิงวิชาการแล้วถือว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบการเข้าร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด” สุขุม นวลสกุล (2524: 24) กล่าวว่า “การเลือกตั้งคือ

หลักประกันให้รัฐบาลต้องปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน” อย่างไรก็ตาม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนับว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากการเลือกตั้งสามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาล หรือนโยบายในการบริหารประเทศได้ นอกจากนี้ที่กล่าวมาการเลือกตั้งยังหมายถึงการลงคะแนนให้ผู้มีคุณสมบัติท่ามกลางผู้สมัครเข้ามาเป็นผู้แทนในการทำงานเพื่อกิจการสาธารณะ” (Robertson. 1993: 131)

จากที่กล่าวมาข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การเลือกตั้งคือการลงคะแนนเสียงให้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เพื่อเข้าไปทำงานในกิจการสาธารณะ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจะเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ ผลการเลือกตั้งยังมีอิทธิพลต่อผู้นำมาก ในฐานะของสิ่งที่แสดงถึงคะแนนนิยม และสามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาล และนโยบายการบริหารประเทศได้

ความสำคัญของการเลือกตั้ง

เนื่องจากการเลือกตั้งนั้นมีความสำคัญ ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นวิธีการซึ่งเปิดโอกาสให้คนส่วนใหญ่ของประเทศ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ด้วยเหตุที่จำนวนประชากรของแต่ละประเทศมีมากกว่าที่จะดำเนินการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงได้ จึงต้องจัดให้มีการเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศแทนประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งสามารถกระทำการต่าง ๆ ในนามของประชาชนอย่างเต็มที่ ด้วยสิทธิที่ได้รับอำนาจอันทบธรรมจากความยินยอมของประชาชน และอาจกล่าวได้ว่าการเลือกตั้งคือหลักประกันให้รัฐบาลต้องปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน เพราะการจะได้เป็นผู้ปกครองหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การเลือกตั้ง หากรัฐบาลไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนแล้ว เมื่อถึงเวลาเลือกตั้งครั้งใหม่ประชาชนก็อาจจะไม่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนให้เป็นรัฐบาลอีก ยิ่งกว่านั้นการเลือกตั้งยังทำให้ผู้นำต้องผูกพันกับประชาชน ด้วยเหตุที่การจะชนะการเลือกตั้งได้นั้นต้องอาศัยคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชน ดังนั้นผู้นำจึงต้องเข้าถึงประชาชนด้วยการเยี่ยมเยียน สอบถามความต้องการของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ (สุขุม นวลสกุล. 2524: 24)

จารย์ บุรณะนนท์ (2539: 29) ได้กล่าวว่า การเลือกตั้ง และการออกเสียงประชามติถูกนำมาใช้เป็นกลไกในการดำเนินงานด้านการปกครองที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง เพราะถือว่าเป็นการให้สิทธิพลเมืองในการปกครองตนเอง โดยผ่านการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปกระทำการแทนตน สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2537: 2 - 6) ได้สรุปความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ว่า ได้แก่ การระดมมติมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมของการปกครอง เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการเลือกสรรนโยบาย ที่ใช้สร้างสรรค์การเรียนรู้ทางการเมือง และสร้างบูรณาการของชาติ เป็นต้น ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2524: 51) กล่าวว่า การปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยนั้นถือว่าอำนาจเป็นของประชาชน และผู้นำเป็นเพียงบุคคลที่ประชาชนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกัน ว่ามีความเหมาะสมที่จะเข้ามาบริหารประเทศเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ใครต้องการเป็นผู้นำก็ต้องพิสูจน์ให้ประชาชนเห็นว่าตนเป็นคนที่มีความสมบัติไม่มีประวัติด่างสามารถที่จะอุทิศตนในการเสียสละเพื่อส่วนรวม

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเงื่อนไขสำคัญอยู่หลายประการก่อนที่การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ได้ผู้นำที่มีคุณภาพเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งสมบัติ จันทรวงศ์ (2536: 21 - 25) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขดังกล่าวว่า ได้แก่ การเลือกตั้งที่เสรีและกฎหมายเลือกตั้งมีผลในทางปฏิบัติ ไม่เช่นนั้นแล้วก็จะมีการใช้ความรุนแรง และการทุจริตฉ้อฉลในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้น ซึ่งจะยังผลให้การเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปตามอุดมคติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมที่พรรคการเมืองยังไม่มีพัฒนาการเท่าที่ควร หรือโครงสร้างทางสังคม และเศรษฐกิจยังมีความเหลื่อมล้ำต่ำสูงอยู่มากเท่าใด โอกาสที่พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเลือกตั้งจะเกิดขึ้นก็จะมีมากเป็นเงาตามตัว

การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่จำกัดอำนาจของฝ่ายบริหาร และส่งเสริมให้มีกระบวนการคานอำนาจ โดยมีการเลือกตั้งเป็นกลไกในการเปิดโอกาสให้มีการหมุนเวียนมาใช้อำนาจ การเมืองการปกครองในระบอบนี้จึงเลวน้อยที่สุด แต่มีใช้ว่าจะดีที่สุด (วิชัย ดันศิริ. 2543: 3) ในการเลือกตั้งนั้นมีหลักเกณฑ์ที่เรียกได้ว่าเป็นหลักสากล มีขอบข่ายและอำนาจหน้าที่ของผู้เป็นตัวแทนของมหาชน ซึ่งผู้เป็นตัวแทนนั้นจะต้องมีคุณสมบัติพอที่จะไว้วางใจได้ (ธีระรัฐวุฒิสลธิ. 2517: 5) หลักการดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่อ้างอิงมาจากปณิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น เพราะถือว่าเป็นหลักการที่นานาประเทศยอมรับ ได้แก่

1. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Free Vote) คือ การเลือกตั้งต้องกระทำด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม ให้ราษฎรได้เลือกตั้งอย่างเสรี หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodical Election) หมายถึง การเลือกตั้งจะต้องกระทำอยู่เสมอ ตามวาระการดำรงตำแหน่งของผู้แทนตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายการเลือกตั้ง หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริงคือ (Genuine Election) การเลือกตั้งเพื่อให้ได้ทราบถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน มิใช่การกระทำเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

2. หลักการออกเสียงโดยทั่วไป (Universal Suffrage) เป็นการออกเสียงลงคะแนนอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการจำกัดสิทธิในเรื่องผิว เพศ ทรัพย์สิน ความรู้ หรือฐานะทางการศึกษา

3. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหนึ่งคนควรมีคะแนนเสียงหนึ่งคะแนน และทุกคะแนนเสียงจะต้องนำหนักและมีค่าเท่ากัน

4. หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret Vote) คือ การลงคะแนนเสียงที่ไม่มีผู้ใดจะทราบได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใด เว้นแต่ตัวผู้ออกเสียงลงคะแนนเองเท่านั้นที่จะทราบ (คำรห์ บุรณะนนท์. 2539: 49 - 62)

ถึงแม้การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยยังมีจุดอ่อนอยู่บ้าง เพราะพลเมืองมีคุณภาพไม่เท่ากันคนข้างมากอาจเลือกผู้แทนด้อยคุณภาพ ซึ่งผู้แทนอาจอยู่ข้างรัฐบาลที่คอร์รัปชัน หลงอำนาจจัดการปกครองไม่ดี แต่โดยรวมแล้วก็ยังดีกว่าการปกครองรูปแบบอื่นเพราะอย่างน้อยประชาชนสามารถติชมรัฐบาลได้โดยเปิดเผย รวมทั้งมีโอกาเลือกคนใหม่มาแทน และประเทศที่ปกครองในระบบประชาธิปไตยมักมีความเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศที่ปกครองในระบบอื่นอย่างเห็นได้ชัด อมร รักษาสัตย์ (2543: 11)

ระบบและวิธีการเลือกตั้งในประเทศไทย

การเลือกตั้งนั้นเริ่มมีมาตั้งแต่ครั้งอดีตกาล ซึ่งคำรห์ บุรณะนนท์ (2539: 29) ได้กล่าวว่า ประเทศไทยเริ่มมีการเลือกตั้งในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระดับหมู่บ้าน และสมัยที่มีการทดลองนำระบบประชาธิปไตยมาใช้ในนครสมมุติคือ "ดุสิตธานี" แล้ว แต่การเลือกตั้งดังกล่าว หาได้มีความหมายดังที่เข้าใจในปัจจุบันไม่ หากแต่เป็นการเลือกตั้งที่ทางราชการใช้ในการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมโดยให้ประชาชนเป็นผู้เลือก จากนั้นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะต้องได้รับหมายแต่งตั้งด้วย ต่อมาในสมัยประชาธิปไตย คณะราษฎรได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ทำให้การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สิ้นสุดลง คณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย และในวันที่ 27 มิถุนายน 2475 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ซึ่งมีการกำหนดให้อำนาจอิสระในการปกครองประเทศเป็นของราษฎรให้มีบุคคลและคณะบุคคล เป็นผู้ใช้อำนาจแทนราษฎร ทำให้เกิดระบบผู้แทนราษฎรและสถาบันสำคัญคือสภาผู้แทนราษฎรเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก

ปัจจุบัน ประเทศไทยได้นำระบบการเลือกตั้งแบบผสม มาใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยแบ่งเป็นแบบบัญชีรายชื่อพรรค และแบบแบ่งเขต ซึ่งเป็นไปได้ว่าจะช่วยให้ปัญหาการซื้อเสียงลดน้อยลงได้ และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาระบบการเมืองและการเลือกตั้งที่เคยเกิดขึ้น ประเทศไทยจึงมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีกำเนิดจากเจตนารมณ์ที่จะปฏิรูปการเมืองไทย โดยการนำเอาระบบการเลือกตั้งแบบผสม มาใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และยิ่งกว่านั้น รัฐธรรมนูญยังได้เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแทนการแต่งตั้ง ซึ่งนับว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ทางการเมืองไทย นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดังเช่น

การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ตลอดจนการกำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อให้เป็นองค์กรอิสระและเป็นกลาง ทำหน้าที่จัดการและควบคุมดูแล การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียง ประชามติให้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม (ชาติ ชัยเดชสุริยะ และมานิตย์ จุมปา. 2541: 117)

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล (2544: 5 - 6) ให้ความเห็นว่า การเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยแตกต่างจากการเลือกตั้งในอดีต คือมีพรรคการเมืองเดียวได้รับเสียง เกือบจะถึงครึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการเลือกตั้งที่ปรับปรุงแล้ว ผลการเลือกตั้งครั้งนี้พบว่า ประชาชนเลือกนโยบายเลือกพรรคมากกว่าเลือกบุคคลเมื่อเทียบกับ สัดส่วนของการเลือกตั้งที่ผ่านมา

ปัญหาทางการเมืองและการเลือกตั้งในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเวลาร่วม 70 ปี และมีการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้วถึง 20 ครั้ง เฉลี่ยแล้ว 3 ปีเศษ ต่อครั้ง ซึ่งเป็นอัตราที่น่าพอใจแต่ ภายหลังการเลือกตั้งส่วนมาก มักมีปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา ดังนี้

1. รัฐบาลมักขาดเกียรติภาพ อยู่ไม่ครบวาระ
2. มีการยุบสภาบ่อยครั้ง ส่วนมากเป็นการยัดอำนาจรัฐบาลโดยการปฏิวัติรัฐประหาร
3. บางสมัยใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว มีการว่างเว้นจากการเลือกตั้งเป็นเวลานาน
4. จำนวนผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งน้อยมาก
5. ประชาชนสนใจ และมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ
6. ผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้ให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองมากนัก ทำให้การหาเสียงเลือกตั้งมุ่งสร้างความนิยมส่วนตัวมากกว่าสร้างความนิยมให้แก่พรรคการเมือง
7. การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มักจะไม่น่าพอใจเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่างคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก
8. การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเกิดการทุจริตอย่างกว้างขวาง (วิชรา ไชยสาร. 2541: 99)

การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีปัญหาสำคัญคือการทุจริตเลือกตั้ง ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แยบยลในการเลือกตั้งทุกระดับและก่อให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนา ประเทศในทุกๆ ด้าน (คณะกรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง. 2538: 61) ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2526 ระบบการเมืองไทยได้เผชิญกับวิกฤตการณ์ทางการเมือง อันเป็นหนึ่งในวงจรความชั่วร้ายที่สืบเนื่องมาจนถึงขณะนี้คือ เป็นการเลือกตั้งครั้งแรกที่มีนักธุรกิจ

จำนวนมากลงสมัครเลือกตั้ง และนักธุรกิจเหล่านี้ จำนวนหนึ่งได้นำเอาวิธีการทางธุรกิจที่ผิดกฎหมายมาใช้คือ การใช้เงินซื้อเสียงเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งและในระยะหลังการซื้อเสียงได้พัฒนาวิธีการหลบเลี่ยงกฎหมายอย่าง สลับซับซ้อนขึ้น เป็นต้นว่า การซื้อกรรมธรรม์ประกันชีวิตให้กับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิก พรรคการเมือง จนทำให้มีการเรียกระบบการเมืองในลักษณะนี้ว่า "ธนธิปไตย" ระบบการเมืองแบบธนธิปไตยกลายเป็นวงจรอุบาทว์ ที่กัดกร่อนความเข้มแข็งมั่นคงของระบบการเมือง นำไปสู่ความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารบ้านเมือง และความไม่โปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ จนนำไปสู่การเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง ภายหลังเกิดเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" (ปธาน สุวรรณมงคล. 2544: 19)

สภาวะของโลกปัจจุบันอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ นำไปสู่ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ขณะเดียวกันก็นำไปสู่ความขัดแย้งในทางผลประโยชน์ทุกด้าน ภายใต้ระบบการเมืองที่ล้าหลังไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้ นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองด้วยวิธีอันรุนแรงจนเกิดเหตุการณ์นองเลือดใหญ่ถึง 3 ครั้ง คือ เหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535 เหตุการณ์การแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงดังกล่าวนั้น ได้นำไปสู่ความตระหนักว่า ที่ผ่านมาการพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างไม่สมดุล ด้วยเหตุดังกล่าวความคิดเรื่องการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้โครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองพัฒนาอย่างเป็นระบบ ที่สามารถจะตอบสนองความต้องการทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีระดับความตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้นจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง. 2539: 1-2, 44)

นอกจากนั้นยังมีสาเหตุปัจจัยอีกหลายประการ ที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นมิให้การปกครองบ้านเมืองเป็นไปด้วยความราบรื่น ทั้งยังมีเหตุการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนคนไทยรู้สึกเสื่อมศรัทธาต่อการปกครองบ้านเมือง เป็นเหตุให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ จนไม่สามารถแก้ไขปัญหาบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาสำคัญ ๆ ที่กระทบต่อปากท้องและความเป็นอยู่ของประชาชนหลายเรื่องถูกปล่อยปละละเลย จนแทบจะไม่เห็นหนทางว่าจะสามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ นับว่าเป็นสภาวะวิกฤตของสังคมไทยที่น่าห่วงใยเป็นอย่างยิ่ง จากมุมมองทางการเมือง ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงและปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองที่ติดตามมา เป็นต้นเหตุและผลพวงของสภาวะวิกฤตดังกล่าว ดังนั้นการจะแก้ปัญหของสังคมให้ได้ผล จริงจังนั้น จึงจำเป็นต้องกระทำการหลายด้านไปพร้อม ๆ กันโดยเริ่มที่การปฏิรูปการเมืองก่อน (พิชาย รัตนดิolk ณ ภูเก็ต. 2537: 11)

ในการที่จะวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น ทำได้โดยการศึกษเปรียบเทียบทั้งของไทยและของต่างประเทศ เพื่อหาข้อสรุปถึงวิธีดำเนินการปฏิรูปการเมืองที่เหมาะสม และจะสามารถแก้ไขปัญหาของระบบการเมืองที่สะสมมานานได้ ดังที่วิชัย ตันศิริ (2543: ไม่มีเลขหน้า) กล่าวว่า "พื้นฐานของการแก้ปัญหาทั้งปวงคือ

ความศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ในการคิด และความตั้งใจจริงในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาประกอบแนวคิดเพื่อแก้ปัญหา จึงไม่ควรสรุปกันว่าวิถีทางการเมืองไทยมาถึงทางตัน”

แนวทางแก้ไขวิธีการเลือกตั้งในประเทศไทย

จากพฤติกรรมการทุจริตการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นดังกล่าว มีข้อเสนอวิธีการสำคัญในการปฏิรูประบบการเลือกตั้งเพื่อลดปัญหาการทุจริตเลือกตั้งของสมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย ซึ่งกล่าวไว้ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน สรุปได้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. การขยายฐานผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้มีจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อให้การใช้เงินต้องเพิ่มมากขึ้นจนน่าจะหมดไป ในการนี้ควรดำเนินการโดยให้สิทธิเลือกตั้งแก่ผู้มีอายุ 18 ปี บังคับให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยรัฐจะต้องมีมาตรการจูงใจควบคู่ไปด้วย หรือให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ รวมทั้งให้สิทธิคนไทยในต่างประเทศใช้สิทธิเลือกตั้งได้

2. การปรับระบบเลือกตั้ง เป็นวิธีการที่พยายามเจือจางความสำคัญของคนที่ได้รับการเลือกตั้งในระบบอุปถัมภ์ให้ลดลงทั้งบทบาทและจำนวน แต่ยังคงมีระบบอุปถัมภ์คำชวราษฎร์ในชนบทไว้เท่าที่จำเป็น เพื่อเป็นที่พึ่งพาแก้ปัญหาให้แก่ราษฎรเท่านั้น เพื่อการนี้การเลือกตั้งจึงควรใช้ 2 ระบบผสมกันคือ ใช้ระบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อพรรค 100 คน และใช้ระบบเลือกตั้งเสียงข้างมากเขตละคนตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ต่อประชาชน 200,000 คน ซึ่งทำให้ประชาชนมีคะแนนคนละ 2 เสียงเท่ากันทั่วประเทศ คือเสียงแรกเลือกบัญชีของพรรค และเสียงที่สองเลือกผู้แทนของเขตเลือกตั้งตน (สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย. 2540: 40)

นอกจากแนวทางข้างต้น อมร รักษาสัตย์ (2538: 2) ได้เสนอวิธีการสำคัญในการปฏิรูประบบการเลือกตั้งเพื่อลดปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

1. ตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีอำนาจหน้าที่จริง ขึ้นแทนองค์การกลาง และคณะกรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ซึ่งไม่มีอำนาจใดๆ จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้

2. แก้อกฎหมายพรรคการเมืองให้มีฐานมวลชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ และมีกลไกบริหารพรรคเป็นประชาธิปไตย ไม่ให้นายทุนเป็นเจ้าของพรรค

3. แก้อกฎหมายเลือกตั้งให้มีอายุความนาน สามารถยึดเงิน ฟาหนะ เครื่องมือเครื่องใช้ที่คาดว่าจะมีส่วนในการทุจริตได้ รวมทั้งต้องมีการลงโทษแก่กรณีที่มีหลักฐานชัดเจนพอจะลงโทษบทหนักได้

4. ให้สินบนนำจับ ให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส แม้จะเป็นผู้ไปรับประโยชน์มาแล้ว รวมทั้งให้ความคุ้มครองแก่ผู้แจ้งเบาะแส

5. เปลี่ยนสถานที่นับคะแนน โดยให้มานับที่หน่วยใกล้เคียงประมาณ 1 หน่วยต่อหน่วยลงคะแนน 10 หน่วย ถ้าย้ายมานับที่อำเภอจะไกลไป มีโอกาสเปลี่ยนแปลงหีบและเพิ่มบัตร

ลงคะแนนได้ หรือเปลี่ยนวิธีลงคะแนนใหม่โดยใช้เครื่องจักรกลแทน

6. ให้อำนาจแก่ผู้นอกกฎหมายมีอำนาจลงคะแนนทางไกลได้ รวมทั้งต่างประเทศด้วย

7. ข้าราชการและบุคลากรของรัฐต้องมีความเป็นกลางมากขึ้น และต้องทำหน้าที่เข้มแข็งขึ้น ไม่อ้างเหตุละเว้นการจับกุมผู้กระทำผิด และต้องมีระบบสืบสวนโดยลับด้วย

8. สร้างกลไกควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองและคณะรัฐมนตรีมากขึ้น หลังจากเลือกตั้งแล้ว โดยไม่มีข้ออ้างในการได้รับเลือกตั้งจากประชาชนแล้ว นักการเมืองต้องสะอาดโปร่งใส ไม่ปรากฏว่ามีการทำความผิด

9. ต้องพัฒนาพลเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกฝ่าย ให้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการมีรัฐสภา รัฐบาล และสถาบันอื่น ๆ ที่สะอาดโปร่งใสรับผิดชอบ สนองตอบความต้องการของประชาชน และรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

ในการแก้ปัญหาการเมืองและการเลือกตั้งนั้น นอกเหนือจากการมีมาตรการป้องกันพฤติกรรมนอกแบบที่มีผลในทางลบต่อการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ยังต้องมีการวางแผนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีระดับความตื่นตัวทางการเมืองสูงอันเป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมการศึกษาและข่าวสารข้อมูล เพราะทราบเท่าที่เกี่ยวกับการเสียดุลของการพัฒนาอยู่ ความวุ่นวายทางการเมืองก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป และเสมือนหนึ่งระเบิดเวลาที่อาจจะระเบิดขึ้นได้ทุกเมื่อ (คณะอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง. 2539: 10-17)

วิชัย ดันศิริ (2543: 15) กล่าวถึงสาเหตุที่ต้องมีการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ไว้ว่า สังคมไทยปรับตัวเองเข้ามาสู่สังคมโลกกว้างที่ต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรงในทุก ๆ ด้าน และพบว่าตนเองยังไม่พร้อมในหลาย ๆ เรื่องได้แก่ โครงสร้างระบบการเมือง การศึกษาตลอดจนสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของคนส่วนใหญ่ยังอยู่ห่างไกลจากสภาพที่พึงปรารถนาปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในสังคมไทยโดยเฉพาะทางการเมือง เช่น ปัญหาการขาดเสถียรภาพของรัฐบาล ปัญหาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ปัญหาของระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้งและเรื่องที่หนักหนาที่สุดคือ ปัญหาการซื้อเสียงเลือกตั้งอย่างหนักจนทำให้เห็นว่าเงินซื้ออำนาจบริหารได้ ปัญหาเหล่านี้กระทบกระเทือนต่อการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งหากแก้ไขไม่ได้ก็จะเป็นสาเหตุปัจจัยนำไปสู่ความทุจริตและเสื่อมสลายของสังคมไทย การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าไปสู่การปฏิรูปการเมืองตามแนวทางของการพัฒนาสถาบันการเมือง ซึ่งมีข้อสมมติฐานว่ากฎหมายสามารถกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ได้ หากกฎหมายรัฐธรรมนูญตลอดจนกฎหมายประกอบ อันได้แก่ กฎหมายพรรคการเมืองและกฎหมายเลือกตั้งได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง ก็จะสามารถปฏิรูประบบการเมืองได้ อนึ่ง วิธีนี้เป็นวิธีตรงและเห็นผลรวดเร็ว

การปฏิรูปการเมืองตามแนวทางรัฐธรรมนูญ

ปฏิรูป หมายความว่า ปรับปรุงให้สมควร เช่นปฏิรูปบ้านเมือง (อุทัย ไชยานนท์. 2540: 115) การเมือง หมายความว่า กิจการอำนาจหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525: 488) มานิตย์ จุมปา (2541: 10) กล่าวว่า “การปฏิรูปการเมือง หมายถึง การกำหนดโครงสร้างและระบบการใช้อำนาจอธิปไตยใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิควบคุมและตรวจสอบได้อย่างแท้จริง อันเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมือง แสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องในทางที่มีชอบ หรือทุจริต ด้วยประการใด ๆ ดังนั้นการปฏิรูปการเมืองจึงต้องเป็นการปฏิรูปที่มีพื้นฐานมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ในกระบวนการทางการเมือง ทุกขั้นตอนและจากประชาชนทุกระดับชั้นในสังคม การทำให้สิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐาน ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ มีผลบังคับใช้ได้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่จำเป็น และสำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการเมืองของสังคมไทย”

สรุปว่า ปฏิรูปการเมืองหมายถึง การปรับปรุงกิจการอำนาจหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความเหมาะสม

วิชัย ตันศิริ (2543: 103) กล่าวถึงวิธีการปฏิรูปการเมืองที่มีประสิทธิภาพไว้ว่า การร่างรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ปกครองมนุษย์ เป็นเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมของนักปฏิรูปการเมือง การปฏิรูปการเมืองเป็นภารกิจที่มีความสำคัญมาก ถึงแม้ว่าจะไม่เร่งด่วนเหมือนภารกิจอื่น ๆ แต่หากไม่มียุทธศาสตร์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา สังคมไทยจะล้าหลังประเทศอื่นในที่สุด เพราะการเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนาคือปัจจัย ตัวแปรหลักของปัจจัยตัวแปรทั้งหลาย ระบบการเมืองก็เหมือนระบบอื่น ๆ ในสังคม ถึงเวลาก็ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขสำหรับสังคมไทย

ความต้องการปฏิรูปการเมือง (อานันท์ ปันยารชุน. 2544: 4) ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาทางการเมืองของปวงชน ที่ฝากความหวังไว้กับองค์กรอิสระ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลปกครอง ป.ป.ช. ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา โดยหวังว่าองค์กรอิสระต่าง ๆ จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการเมืองไปสู่เป้าหมาย หรือเจตนารมณ์หลักที่จะเปลี่ยนแปลงใน 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก เปลี่ยน "การเมืองของนักการเมือง ให้เป็น การเมืองของพลเมือง" โดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองเพิ่มขึ้น หรือที่เรียกว่า การสถาปนาการเมืองภาคพลเมือง ควบคู่กับการเมืองของนักการเมือง

ประการที่ 2 รัฐธรรมนูญต้องการทำให้การเมือง "สุจริต และโปร่งใส" เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธา และความชอบธรรมในการใช้อำนาจ

ประการที่ 3 รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้การเมือง "มีเสถียรภาพ และมีประสิทธิภาพ" ในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองได้มากขึ้น

การปฏิรูปการเมืองโดยรัฐธรรมนูญได้เริ่มเปลี่ยนแปลงการเมืองไทย เข้าสู่การเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วม และมีอำนาจตรวจสอบการบริหารบ้านเมืองมากขึ้น ทั้งนี้ 4 ปีแห่งการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พบว่ามีความก้าวหน้าเกิดขึ้นหลายประการที่สำคัญ ได้แก่

1. การเมืองภาคพลเมืองเข้มแข็งมากขึ้น โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งกว่า 50,000 คน ร่วมเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาประกาศใช้กฎหมายที่ประชาชนริเริ่มเอง และประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และประชาพิจารณาโครงการของรัฐ ตลอดจนสะท้อนความต้องการ ความคิดเห็นให้ผู้มีอำนาจบริหารบ้านเมืองผ่านตัวแทนของตน

2. ความโปร่งใสในการบริหารบ้านเมืองมีมากขึ้น ประชาชนสามารถใช้สิทธิขอข้อมูลทางราชการได้มากขึ้น มีองค์กรตรวจสอบเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบภาครัฐได้อย่างทั่วถึง และมีช่องทางทำให้ความไม่เป็นธรรม หรือความไม่ชอบมาพากลลดลงไปได้มาก แม้แต่การเลือกตั้งที่มีการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง การซื้อเสียงหรือความไม่โปร่งใสในการจัดการเลือกตั้งก็ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่งโดย กกต. และยังทำให้การเลือกผู้แทนเริ่มมีการเปลี่ยนจากการตัดสินใจเลือกที่ตัวผู้สมัคร มาเป็นการเลือกที่นโยบายมากขึ้น

ที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเลือกตั้งทั่วไป 19 ครั้ง ครั้งแรกมีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 41.45 และครั้งล่าสุดก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2539 มีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 62.42 ซึ่งเป็นอัตราที่เพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเกิดความรู้สึกสำนึกใน การเป็นผู้แทนของประชาชนได้ อีกทั้งการที่มีผู้มาใช้สิทธิน้อยยังเอื้อประโยชน์ต่อการซื้อเสียง เพราะใช้เงินลงทุนซื้อเสียงไม่มากนักก็สามารถเป็นผู้แทนได้แล้ว เหตุผลทางกฎหมายประการหนึ่งที่ทำให้ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย คือ ประเทศไทยถือว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิมาโดยตลอด บุคคลจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้การที่มีผู้ไปลงคะแนนเสียงน้อยนั้นเป็นอันตรายต่อระบอบประชาธิปไตย เพราะอาจทำให้เกิดหรือสันนิษฐานได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่เมินเฉย ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ต้องการที่จะใช้สิทธิการปกครองตนเอง อาจทำให้ผู้ไม่หวังดีฉกฉวยอำนาจอธิปไตยโดยการปฏิวัติ รัฐประหารได้ เพราะคิดว่าเมื่อคนไม่สนใจไปเลือกตั้ง ก็คงไม่มีใครมาต่อต้านการยึดอำนาจบริหารโดยใช้กำลังทหาร รัฐธรรมนูญใหม่เล็งเห็นปัญหาดังกล่าว จึงกำหนดเป็นหลักการขึ้นมาใหม่ให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ซึ่งหมายความว่าประชาชนคนไทย มีสิทธิเลือกตั้ง มีหน้าที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่จะเลือกใครหรือไม่เลือกใครเป็นผู้แทนนั้นคงเป็นสิทธิอยู่ ผลบังคับหากไม่ไปเลือกตั้งคือ บุคคลนั้นจะเสียสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด

วิธีการหนึ่งที่มีขึ้นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้แก่ การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ อันเป็นการขยายฐานจำนวนผู้เลือกตั้งให้มากขึ้น จนสามารถลดอิทธิพลของการใช้เงินใน การซื้อเสียงลง ผู้ที่ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้า ไม่เช่นนั้นจะเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับภายในระยะเวลาที่กำหนด เป็นต้น (คณิน บุญสุวรรณ. 2540: 49)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. 2544: 17) ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนชาวไทยได้เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ ลักษณะเด่นของรัฐธรรมนูญที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในรูปแบบของระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ได้แก่ การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ของชนชาวไทยในหมวดที่ 4 มาตรา 68 ที่ให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งการให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการรวมกลุ่ม จัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งสามารถทำได้ง่ายขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ริเริ่มใช้อำนาจอธิปไตยบางส่วนได้โดยตรง ที่สำคัญมีอยู่ 5 รูปแบบ ได้แก่

1. การริเริ่มเสนอร่างกฎหมาย (Initiative) ในมาตรา 170
2. การทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ในมาตรา 59 และ 76
3. การออกเสียงประชามติ (Referendum) ในมาตรา 214
4. การลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น (Recall) ในมาตรา 286
5. การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (Impeachment) ในมาตรา 303 ถึงมาตรา 307

อาจกล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา แต่จากการประเมินผลการใช้สิทธิเลือกตั้งในต่างแดนของคนไทยในสหรัฐอเมริกา อันเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญใหม่ ทั้งการเลือกตั้ง ส.ว. และ ส.ส. ปรากฏว่าคนไทยมาลงทะเบียนและออกมาใช้สิทธิกันน้อยมาก จึงมีผู้เสนอให้เลิกห้ามการเลือกตั้งในต่างแดนทั้งหมด เพราะไม่คุ้มกับงบประมาณที่รัฐบาลต้องจ่ายไป แต่ก็มีหลายเสียงที่คัดค้าน เพราะจะถือเป็นการขัดแย้งต่อหลักสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทุกคน ที่ประชุมส่วนใหญ่จึงเห็นว่าการให้คนไทยในต่างแดนมีสิทธิมีเสียงทางการเมืองยังคงอยู่ต่อไป แต่ต้องพิจารณารูปแบบและวิธีการ ที่จะให้คนไทยในต่างประเทศ ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากขึ้น (จอม เพชรประดับ. 2544: 4)

อีกประเด็นที่น่าสนใจคือ การใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตจังหวัดซึ่งถือได้ว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ทางการบริหารจัดการเลือกตั้งระดับชาติ โดยเกิดขึ้นจากการปรับปรุงกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. พ.ศ. 2541 ครั้งที่ 3 เมื่อปี 2543 กล่าวคือ

ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้ ได้เกิดการเลือกตั้ง ส.ว. ขึ้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 กกต. ได้จัดให้มีการใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง เดินทางกลับไปยังเขตเลือกตั้งที่ตนเองมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง ในช่วงเทศกาลวันหยุดยาว ต่อมาได้มีการร้องเรียนว่ายังเป็นภาระแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้านค่าใช้จ่าย และเสียเวลาในการทำงาน รัฐสภาจึงแก้ไขโดยเพิ่มมาตรา 81/1 ด้วยการให้สิทธิแก่บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในจังหวัดอื่น นอกจังหวัดที่ตนเองมีชื่อในทะเบียนบ้าน สามารถมาลงทะเบียนใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตจังหวัดได้ (คมชาญ เล่าสกุล. 2544: 10)

ความหมายและความสำคัญของรัฐธรรมนูญ

ความหมายของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ (Constitution) หมายถึง กฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ (มาตรา 6 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายว่า รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดที่จัดระเบียบการปกครองประเทศ ส่วน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2539: 453) ได้ให้ความหมายของรัฐธรรมนูญไว้ในแนวทางเดียวกัน คือ "รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งกำหนดรูปแบบและการปกครอง ตลอดจนวิธีดำเนินการปกครองไว้อย่างเป็นระเบียบ รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของประชาชน พร้อมกับรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ด้วย" วิษณุ เครืองาม (2530: 46) ให้ความหมายของรัฐธรรมนูญไว้ว่า "เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในขณะนั้น ๆ เป็นลายลักษณ์อักษร หรือศัพท์ใช้เรียกให้เห็นว่าต่างจากกฎหมายบทอื่น ๆ และว่าด้วยการปกครองประเทศ "ในขณะที่มานิตย์ จุมปา (2542: 46) เห็นว่า รัฐธรรมนูญ (Constitution, Basic Law) เป็นชื่อของกฎหมาย ซึ่งต่างจากคำว่า "กฎหมายรัฐธรรมนูญ" (Constitutional Law) ซึ่งเป็นวิชาที่ศึกษาหลัก รัฐธรรมนูญ ในขณะที่รัฐธรรมนูญเป็นชื่อของกฎหมายตามรูปแบบ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ปกครองประเทศ เป็นผู้จัดองค์กรของรัฐ กล่าวคือ เป็นผู้กำหนดกลไกในการปกครองประเทศ รวมถึงกำหนดรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและด้วยความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ กฎหมายใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายนั้นย่อมไม่อาจใช้บังคับได้ นอกจากนี้ อมร รักษาสัตย์ (2539: 8) ได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญว่าเป็นมากกว่ากฎหมาย แต่ยังรวมถึงจารีตประเพณี ระเบียบปฏิบัติทั้งหลาย ที่ทำให้เกิดมีกรอบในการปกครอง ซึ่งไม่สามารถนำมาเขียนได้ทั้งหมด และมีความเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญ คือ กฎหมายสูงสุดของประเทศ เป็นหลักมูลฐานของการปกครอง กำหนดระเบียบแห่งอำนาจสูงสุดในรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนั้น ๆ ที่มีต่อกัน

ความสำคัญของรัฐธรรมนูญ

เหตุที่ถือว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดมีอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้ (มานิตย์ จุมปา. 2542: 46)

1. ในทางปรัชญาการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย ถือว่า รัฐธรรมนูญ คือ สัญญาประชาคม (Social Contract) ที่สมาชิกทุกคนในสังคมตกลงยินยอมร่วมกันว่าจะปกครองสังคมนั้นอย่างไร เพื่อผลประโยชน์ของทุกคนในสังคม เมื่อทุกคนในสังคมยินยอมเช่นนั้น ย่อมถือได้ว่า รัฐธรรมนูญ คือกฎหมายสูงสุดนั่นเอง

2. กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญ เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นเป็นรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่เริ่มจัดทำรัฐธรรมนูญ ดังจะเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้จัดทำขึ้นโดยเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญด้วย

รัฐธรรมนูญกำหนดโครงสร้างพื้นฐานในการจัดองค์กรบริหารของรัฐ ตลอดจนถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประเทศไทยนับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 จนกระทั่งปี 2540 เป็นเวลา 65 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญ ถึง 15 ฉบับ โดยเฉลี่ยแล้วรัฐธรรมนูญ 1 ฉบับมีอายุเพียง 4 ปี แต่ละฉบับก็มิได้มีสิ่งใหม่ที่แตกต่างกันมากนัก เพราะในการยกร่างรัฐธรรมนูญแต่ละครั้งก็เป็นการลอกรัฐธรรมนูญฉบับก่อนโครงสร้างพื้นฐานในการจัดองค์กรบริหารของรัฐ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ได้พิสูจน์ตัวเองแล้วว่าไม่อาจทำให้การเมืองไทยทั้งระบบมีเสถียรภาพมีประสิทธิภาพ และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้จริง นักวิชาการจึงได้เสนอให้มีการปฏิรูปการเมือง โดยปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเมืองทั้งระบบ เพื่อให้การเมืองมีความสุจริตและแก้ปัญหา ตลอดจนคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการที่จะทำให้การปฏิรูปการเมืองเกิดขึ้นได้ คือการใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือในการกำหนดรูปแบบการปกครอง และกำหนดกลไกอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการนำไปสู่การจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งกลายเป็นรัฐธรรมนูญที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบการเลือกตั้ง ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ตลอดจนองค์กรใหม่ ๆ ซึ่งต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่เปิดมิติใหม่ ทางการเมืองให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปกครองอย่างแท้จริง (มานิตย์ จุมปา. 2541: ไม่มีเลขหน้า)

นอกจากนี้ อานันท์ ปันยารชุน (2544: 5) ให้ความเห็นว่า การเมืองเปรียบเสมือน วิทยุยาน มนุษย์ที่มีแต่ร่างกายแต่ไม่มีจิตวิทยุยานคือมนุษย์ที่ตายแล้วฉันใดรัฐธรรมนูญที่มีแต่ตัวหนังสือเป็นบทบาทตราต่าง ๆ ไม่มีเจตนารมณ์ ก็เหมือนตัวหนังสือที่หาความหมายไม่ได้ นอกจากรัฐธรรมนูญแล้ว ยังมีองค์ประกอบสำคัญในการปฏิรูปการเมือง ได้แก่ กฎหมายลูกซึ่งต้องทำให้เกิดความศรัทธาและเอื้อประโยชน์ให้ประชาชนส่วนใหญ่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic Law) (มานิตย์ จุมปา. 2542: 46 - 48) หมายถึง กฎหมายที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การปกครองประเทศ ซึ่งแยกออกมาบัญญัติรายละเอียดต่างหากจากรัฐธรรมนูญ เพื่อช่วยขยายบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการเขียนรัฐธรรมนูญที่ดี ควรระบุถึงหลักการใหญ่ ๆ อันเป็นแม่บทของการปกครองประเทศเท่านั้น เพื่อให้รัฐธรรมนูญมีความกะทัดรัด รัดกุม สั้น และเข้าใจง่าย ส่วนรายละเอียดในทางปฏิบัติหรือวิธีดำเนินการปลีกย่อยลงไปนั้น ต้องไปกล่าวกันในกฎหมายฉบับอื่น อันได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ตราในรูปพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มีอยู่ 8 ฉบับ คือ

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

4. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

6. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

7. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

8. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

อนึ่ง สำหรับกระบวนการในการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เหมือนกับการตราพระราชบัญญัติทั่วไป ผลดีของการที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ตรากฎหมายบางเรื่อง ในรูปพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีดังนี้ (ดำริห์ บุญชนะ. 2539: 13)

1. ประหยัดเวลาในการร่างรัฐธรรมนูญ

2. ทำให้เนื้อหาของรัฐธรรมนูญสั้น ประชาชนสามารถเข้าใจและจดจำง่าย

3. ขจัดปัญหาที่จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญบ่อย ๆ

4. สามารถออกกฎหมายเพิ่มเติมได้สะดวก เหมาะสมกับสภาการณ์ของบ้านเมือง

5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญสามารถนำไปใช้ได้สะดวก

ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่ระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วจำนวน 16 ฉบับ ในจำนวนทั้งหมด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนอย่างแท้จริง (ถวัลย์ มาตรฐาน, 2543: 52)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2540 อันเป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงพระปรมาภิไธย และนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายหลังจากที่ได้ลงพระปรมาภิไธยแล้ว ในวันเดียวกัน ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ กล่าวคือ ในประการที่หนึ่ง เป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน แม้แต่ในประวัติศาสตร์การร่างรัฐธรรมนูญของทุกประเทศทั่วโลก และในประการที่สอง เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยที่ได้นำมาประกาศใช้แทนรัฐธรรมนูญฉบับเก่าทั้งฉบับ โดยไม่ต้องทำการรัฐประหาร ล้มล้างรัฐธรรมนูญ เหมือนการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญโดยวิธีการนอกกระบวนการ ครั้งแล้วครั้งเล่า นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี 2475 เป็นต้นมา เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยสันติวิธีครั้งยิ่งใหญ่ และเป็นครั้งแรกของประวัติการเมืองไทย (คณิน บุญสุวรรณ, 2542: คำนำ)

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 (คณิน บุญสุวรรณ, 2542: 75 – 77) นี้มีเนื้อหาสาระมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่น ประกอบด้วย 12 หมวด รวมมาตราได้ 336 มาตรา และมีบทบัญญัติใหม่ที่สำคัญจำนวนมาก ทั้งนี้เพื่อสนองเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมือง ในแง่ปฏิรูปการเข้าสู่อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว รัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมายให้การเมืองโปร่งใส สุจริต ลดการซื้อเสียง ลดอิทธิพลของเงินและธุรกิจการเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม และมีทางเลือกมากขึ้น คนที่มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ มีโอกาสเข้าสู่ระบบการเมืองมากขึ้น สลายระบบโศกนาฏและลดบทบาทของอิทธิพลท้องถิ่นลง โดยมีมาตรการดังต่อไปนี้

1. กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ (มาตรา 68) เป็นครั้งแรกของประเทศไทย หากผู้ใดไม่ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุผล จะทำให้ต้องเสียสิทธิทางการเมือง ตามที่กฎหมายกำหนด

2. กำหนดให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นแบบผสมระหว่าง ระบบบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เขตละ 1 คน (มาตรา 98) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกำหนดไว้ 500 คนตายตัว โดย 100 คน มาจากระบบบัญชีรายชื่อพรรค อีก 400 คนมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เขตละ 1 คน

3. กำหนดให้นำใบบัตรเลือกตั้งไปนับรวมกัน ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว (มาตรา 104 วรรค 4)

4. กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้ว เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วัน (มาตรา 105) เป็นมาตราใหม่ที่นำมาใช้เพื่อป้องกันบัญชีผี หรือการย้ายคนจากที่อื่นมาลงคะแนนเลือกตั้ง เดิมกำหนดไว้เพียง 15 วันและไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

5. กำหนดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่นอกจังหวัดในวันเลือกตั้ง มีสิทธิเลือกตั้งโดยไม่ต้องเดินทางกลับไปภูมิลำเนา (มาตรา 105) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อยู่นอกจังหวัดในวันเลือกตั้งลงคะแนน ณ ที่ทำงาน โดยไม่ต้องเดินทางกลับภูมิลำเนา

6. กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมัครไม่น้อยกว่า 90 วัน (มาตรา 107) เป็นมาตรการที่ป้องกันการเปลี่ยนพรรคง่าย ๆ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เพื่อให้ระบบพรรคการเมืองเข้มแข็งขึ้น

7. กำหนดให้รัฐสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 113) รัฐธรรมนูญต้องการแบ่งเบาภาระผู้สมัคร และพรรคการเมือง โดยรัฐจะเป็นผู้พิมพ์โฆษณาและจัดเอกสารการหาเสียง จัดหาสถานที่ปราศรัย รวมทั้งจัดสรรเวลาหาเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์ให้ด้วย

8. กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง จำนวน 200 คน (มาตรา 121) เป็นครั้งแรกที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง เพื่อเป็นสภาพตรวจสอบ ปลอดภัยจากการเมือง ไม่มีการหาเสียง โดยรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการแนะนำผู้สมัครให้เอง

9. การให้รัฐดำเนินการแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยไม่ให้มีการหาเสียงเลือกตั้ง (มาตรา 129) การไม่ให้มีการหาเสียงเลือกตั้ง และการห้ามมิให้สังกัดพรรคการเมืองเป็นมาตรการที่จะทำให้สมาชิกวุฒิสภาพลอดการเมืองและเป็นกลาง

10. กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ในการควบคุมดูแลการเลือกตั้ง โดยอิสระ (มาตรา 145) คณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ จะมีอำนาจควบคุมการเลือกตั้ง แทนกระทรวงมหาดไทย และจะทำหน้าที่รักษาการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งหมด รวมทั้งมีอำนาจสั่งย้ายข้าราชการได้

11. กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์กรเอกชนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (มาตรา 145) อาสาสมัครภาคเอกชนและองค์กรเอกชนทั้งหลาย จะเข้ามามีบทบาทในการช่วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควบคุมดูแลให้การเลือกตั้งมีความสุจริตและเที่ยงธรรม

12. กำหนดให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยเปิดเผย ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 202) รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้ที่มาของนายกรัฐมนตรีมีความโปร่งใส เปิดเผยและชอบธรรม จึงได้บัญญัติให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีโดยเปิดเผย ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ความเปลี่ยนแปลงอันเป็นก้าวสำคัญของการปฏิรูปการเมือง ภายหลังการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ในทัศนะของ มานิตย์ จุมปา สรุปได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้ (มานิตย์ จุมปา. 2542: 46)

1. การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบของคณะรัฐมนตรี

มาตรา 201 พรรคสอง นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 204 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันไม่ได้

2. การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบของรัฐสภา

มาตรา 98 สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ตามมาตรา 99 จำนวน 100 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตามมาตรา 102 จำนวน 400 คน

3. การเปลี่ยนแปลงด้านการส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

มาตรา 108 พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตนั้น

4. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 118 (7) การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

5. การเปลี่ยนแปลงด้านองค์ประกอบและอายุของวุฒิสภา

มาตรา 121 วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง จำนวน 200 คน

มาตรา 130 อายุของวุฒิสภามีกำหนดคราวละ 6 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

6. การเปลี่ยนแปลงด้านผู้กำกับดูแลการเลือกตั้ง

มาตรา 136 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

นอกจากนี้ อมร รักษาสัตย์ ได้สรุปความเปลี่ยนแปลงของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และประชาชนโดยรวมสรุปได้ 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้ (อมร รักษาสัตย์. 2539: 18-21)

1. ในส่วนของสภาผู้แทนราษฎร จะได้ผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพสูงขึ้น ลดการซื้อสิทธิขายเสียง ได้โดย

1.1 มาตรา 98, 99, 102 ให้เลือกตั้งแบบใหม่ ระบบแบ่งเขต และระบบบัญชีรายชื่อพรรค เพื่อให้ประชาชนมองเห็นว่า พรรคนั้นจะเสนอชื่อใครขึ้นเป็น รัฐมนตรีบ้าง และจะเป็นการสลายระบบโคเวตารัฐมนตรี

1.2 มาตรา 68 ประชาชนมีหน้าที่ต้องไปลงคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งหากคนไทยไป ใช้สิทธิเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ จะทำให้การซื้อเสียงต้องใช้เงินมาก จนการซื้อเสียงได้ยาก

1.3 มาตรา 136 มีคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นกลาง เพื่อจัดการเลือกตั้งแทนกระทรวงมหาดไทย

2.4 มาตรา 104 แยกคะแนนไปรวมกันนับที่อำเภอ เพื่อลดการซื้อเสียง เพราะหวั่นคะแนนไม่รู้ได้ว่า ใครลงคะแนนให้เท่าไรในหมู่บ้านที่แจกเงินไปแล้ว

2.5 มาตรา 105 ผู้เลือกตั้งสามารถลงคะแนนเลือกตั้ง ณ สถานที่ทำงานได้ โดยไม่ต้องเดินทางกลับภูมิลำเนา

1.6 มาตรา 328 ให้รัฐสนับสนุนการเงินต่อพรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองต้องเปิดเผยรายรับ รายจ่าย และบัญชีทรัพย์สินต่อสาธารณชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนทราบว่าใคร ให้เงินพรรคเท่าไร

2. วุฒิสภาแบบใหม่

2.1 มาตรา 121- 134 มีการเลือกตั้งวุฒิสภาเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ เพื่อไปทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการแต่งตั้ง ถอดถอนนักการเมือง และข้าราชการระดับสูง มาตรา 126 ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง โดยไม่เป็นผู้ที่ทำงานให้กับพรรคการเมือง ไม่เป็นสมาชิก และไม่ได้รับการสนับสนุน จากพรรคการเมือง

2.3 มาตรา 127 สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้

2.4 มาตรา 128 สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากจังหวัดต่าง ๆ มิใช่ นักการเมือง จึงห้ามมิให้มีการหาเสียงเลือกตั้ง แต่รัฐจะช่วยแนะนำตัวผู้สมัครให้ โดยผู้สมัครไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

2.6 มาตรา 130 วุฒิสภามีอายุ 6 ปี และเป็นต่อเนื่องมิได้ วุฒิสภาจึงมีความมั่นคง และไม่ต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง

3. คณะรัฐมนตรี ได้แยกหน้าที่กับรัฐสภา โดยผู้เป็นรัฐมนตรีจะพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีมีจำนวนน้อยลง เหลือเพียง 36 คน เพื่อความเป็นเอกภาพของรัฐบาล รัฐบาลจึงน่าจะมีเสถียรภาพ และมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น ด้วยมาตรการต่อไปนี้

3.1 มาตรา 118, 204 แยกหน้าที่ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติออกจากกัน โดยห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาเป็นรัฐมนตรี เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เป็นรัฐมนตรี ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อลดปัญหาการแย่งตำแหน่งรัฐมนตรีลง

3.2 มาตรา 185 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขออภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ได้ยากกว่าอภิปรายรัฐมนตรี และเมื่อขออภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ต้องเสนอชื่อผู้สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วย ทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพมากขึ้น

4. รัฐบาลไทยจะมีความโปร่งใสขึ้น เมื่อบุคลากรระดับสูงขององค์กร ต้องแสดงความบริสุทธิ์ และถูกตรวจสอบหลายรูปแบบ

5. ประเทศไทยจะมีการกระจายรายได้ และกระจายความเจริญมากขึ้น

6. รัฐธรรมนูญใหม่แก้ไขง่าย

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (มานิตย์ จุมปา. 2541: 54) ประชาชนมีบทบาทสำคัญมาก เสียงของประชาชนที่เลือกผู้แทนของตนเพื่อให้ทำหน้าที่แทนตนนั้นเปรียบได้กับเสียงสวรรค์ ผู้แทนจะรู้สึกและสำนึกในการเป็นผู้แทนของปวงชนได้ก็ต่อเมื่อเสียงของประชาชนที่เลือกผู้แทนนั้นเป็นเสียงบริสุทธิ์ของคนส่วนใหญ่ ที่ผ่านมามีการเลือกตั้งทั่วไป 19 ครั้ง ครั้งแรกมีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 41.45 และครั้งล่าสุดก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2539 มีผู้มาใช้สิทธิร้อยละ 62.42 ซึ่งเป็นอัตราที่เพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเกิดความรู้สึกสำนึกในการเป็นผู้แทนของประชาชนได้ อีกทั้งการที่มีผู้มาใช้สิทธิน้อยยังเอื้อประโยชน์ต่อการซื้อเสียง เพราะใช้เงินลงทุนซื้อเสียงไม่มากนักก็สามารถเป็นผู้แทนได้แล้ว เหตุผลทางกฎหมายประการหนึ่งที่ทำให้มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย คือ ประเทศไทยถือว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิมาโดยตลอด บุคคลจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ก็ได้การที่มีผู้ไปลงคะแนนเสียงน้อยนั้นเป็นอันตรายต่อระบอบประชาธิปไตย เพราะอาจทำให้เกิดหรือสันนิษฐานได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่เมินเฉย ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ต้องการที่จะใช้สิทธิการปกครองตนเอง อาจทำให้ผู้ไม่หวังดีฉกฉวยอำนาจอธิปไตยโดยการปฏิวัติ รัฐประหารได้ เพราะคิดว่าเมื่อคนไม่สนใจไปเลือกตั้ง ก็คงไม่มีใครมาต่อต้านการยึดอำนาจบริหารโดยใช้กำลังทหาร รัฐธรรมนูญใหม่เล็งเห็นปัญหาดังกล่าว จึงกำหนดเป็นหลักการขึ้นมาใหม่ ให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ซึ่งหมายความว่าประชาชนคนไทย มีสิทธิเลือกตั้ง มีหน้าที่ไป

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่จะเลือกใครหรือไม่เลือกใครเป็นผู้แทนนั้นคงเป็นสิทธิอยู่ ผลบังคับหากไม่ไปเลือกตั้งคือ บุคคลนั้นจะเสียสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด

โดยข้อเท็จจริงแล้ว ประเทศไทยได้ผ่านประสบการณ์การเลือกตั้งมายาวนานพอสมควร แต่ภายหลังการเลือกตั้งระยะหนึ่ง ก็มักจะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่เสมอ การเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่ นับเป็นโอกาสดีที่ประชาชน จะได้ร่วมกันกำหนดอนาคตของประเทศใหม่ ได้ผู้แทนที่ดีเพราะเสียงของประชาชนแต่ละคนมีพลังพอที่จะชื้ออนาคตของประเทศได้ (วัลลภ ภูมรา, 2543: 18) รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีจุดหมายคือการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้ระบบรัฐสภาที่มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพ โปร่งใสตรวจสอบได้ และทุกฝ่ายทำงานเต็มเวลา รวมทั้งมีฝ่ายตรวจสอบที่จะทำหน้าที่ของตนอย่างเป็นอิสระ ในการควบคุมและตรวจสอบพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้สะท้อนให้เห็นปรัชญาของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงพอจะคาดหวังกได้ว่า รัฐบาลที่ประกอบด้วยคณะรัฐมนตรีที่ได้รับการกลั่นกรองเลือกเฟ้นมาแล้ว จะเป็นรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ พึงเสียงประชาชน และมุ่งปราบปรามคอร์รัปชันอย่างจริงจัง เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการเมืองตามแนวทางของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่คือ การมีระบบรัฐสภาที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ มีเสถียรภาพ โปร่งใสตรวจสอบได้ และทุกฝ่ายทำงานเต็มเวลา ดังที่ คณิน บุญสุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า “ระบบรัฐสภาดังกล่าวมีฝ่ายเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร กับฝ่ายบริหารคือรัฐบาลเป็นตัวจักรในการทำงาน และมีฝ่ายตรวจสอบอันได้แก่ฝ่ายเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ก็จะทำหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็งและเป็นอิสระในการควบคุม และตรวจสอบพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชัน ถ้ายังเห็นว่าทุกฝ่ายหรือบางฝ่ายที่กล่าวมาข้างต้นยังทำหน้าที่ได้ไม่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและโปร่งใสเพียงพอ ประชาชน 50,000 คนยังมีสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ตามมาตรา 170 หรือเข้าชื่อกันเสนอให้มีการสอบสวนและถอดถอนนักการเมือง หรือผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายที่ทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่หรือส่งถึงความร้ายผิดปกติดังมาตรา 304 ได้อีกด้วย อันเป็นการสะท้อนให้เห็นปรัชญาของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามแนวทางของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อย่างชัดเจน” (คณิน บุญสุวรรณ, 2542: พิเศษ 7) และเพื่อสนองตอบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จึงมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งขึ้นมา 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำความคิดเห็นของ

นักวิชาการที่มีต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มานำเสนอใน 4 ประเด็น ได้แก่ พรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ประเด็นสำคัญของการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

1. พรรคการเมือง

พรรคการเมืองคือ การรวมตัวของประชาชนที่จัดตั้งกันขึ้นเป็นองค์กรในการดำเนินการทางการเมืองตามวัตถุประสงค์ของสมาชิก กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กำหนดให้พรรคการเมืองเป็นองค์กรนิติบุคคล เกิดจากการรวมตัวกันของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อดำเนินการทางการเมือง เช่น การคัดเลือกคนลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นเผยแพร่ความรู้ประชาธิปไตยและนโยบายพรรคในระบอบประชาธิปไตย ดังที่สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2542: 18) ให้คำนิยามว่าพรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร มีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือ การกุมอำนาจรัฐ หรือบริหารประเทศ ประสาท สีเพ็ง (2542: 45 - 50) ได้ให้ความเห็นว่า “พรรคการเมืองมีความสำคัญมากโดยเฉพาะในประเทศไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง ดังนั้นพรรคการเมือง จึงมีบทบาทสำคัญในการคัดเลือกบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้ง กำหนดนโยบายบริหารและพัฒนาประเทศ รวมทั้งกำหนดท่าทีและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อสถานการณ์ต่าง ๆ รัฐธรรมนูญให้สิทธิประชาชนทั่วไปในการรวมกลุ่มจัดตั้งพรรคการเมืองได้ โดยกำหนดว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป สามารถรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้”

วิชัย ดันศิริ (2543: 49) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพรรคการเมืองไว้ ดังนี้ “พรรคการเมืองวิวัฒนาการควบคู่มากระบบการเมืองแบบรัฐสภา ยังไม่มีประเทศไหนที่จัดตั้งระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีรัฐสภาและสภาผู้แทนราษฎรแล้วไม่มีพรรคการเมือง แม้แต่ในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ก็ยังมี 1 พรรค ทั้งนี้เนื่องจากการเมืองคือศิลปะของการรวมตัว และการรวมตัวของคนกลุ่มน้อยก็มักจะเอาชนะคนกลุ่มใหญ่ซึ่งไม่รวมตัว นี่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง”

อนุชิต ปราสาททอง (2543: 10 - 11) กล่าวว่า “หน้าที่ และบทบาทสำคัญของพรรคการเมือง คือ การส่งสมาชิกเข้ารับการเลือกตั้ง เพื่อแสวงหาอำนาจในการนำนโยบายอุดมการณ์ และแนวคิดของแต่ละพรรคการเมืองไปปฏิบัติ ซึ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองที่จัดแจ้งการจัดตั้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ควรจะได้ทำหน้าที่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นบทพิสูจน์ในการดำเนินกิจการทางการเมืองของ

พรรคการเมือง และภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วเสร็จ จึงควรที่จะได้มีหลักเกณฑ์ การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง ที่ปรับปรุงใหม่ออกมาประกาศใช้ในการจัดสรรเงินได้ครบทุกหลักเกณฑ์ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการเมืองที่คาดหวังไว้”

จากการประชุมระดมความคิดเห็น หัวข้อการสร้างพรรคการเมืองของประชาชนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2543 ณ สถาบันพัฒนาพรรคการเมืองสรุปได้ดังนี้

ประชา หุตานุวัตร (2544: 2) ได้เสนอรูปแบบของพรรคการเมืองของประชาชน ว่า “ควรเป็นพรรคที่ไม่พึ่งพาเงินนายทุน เพราะถ้าหากต้องพึ่งนายทุนก็จะทำให้พรรคไม่มีรากฐานจากประชาชน พรรคการเมืองใหม่จะต้องมีเงินทุนที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงมาจากรัฐบาล และมีความแตกต่างจากพรรคการเมืองเดิมในชั้นพื้นฐาน เป็นพรรคการเมืองที่มีนโยบายใหม่ที่ไม่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือความทันสมัย แต่เน้นที่การลดการบริโภคนิยมของชนชั้นกลางและชนชั้นสูง ให้ค่านิยมใหม่เรื่องสุขภาพของสังคม คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ไม่ควรมุ่งที่ความสำเร็จระยะสั้น แต่ควรประสานความสำเร็จระยะสั้นกับระยะยาวเข้าหากัน และมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงพื้นฐานทางความคิด ทศนคติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต รวมทั้งมุ่งที่การลดทอนอำนาจรัฐเพิ่มอำนาจชุมชนประชาชน” ขณะที่ พิทยา ว่องกุล (2544: 2) มีแนวคิดว่า “พรรคการเมืองในอนาคตควรจะเกิดขึ้นจากตัวแทนกลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มชนที่เป็นชาวบ้านทั่วไปสามารถมีบทบาทบริหารพรรค มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ ได้ มิใช่อำนาจตัดสินใจจะอยู่ในมือของนักเลือกตั้ง หรือนักการเมืองมืออาชีพเท่านั้นที่สามารถกุมพรรคดังเช่นอดีตที่ผ่านมา”

ในความคิดเห็นของ ปราโมทย์ นาครทรรพ (2544: 2) มีว่า “ในการจัดตั้งพรรคการเมือง ที่มีอุดมการณ์เพื่อประชาชนนั้น มีอุปสรรคสำคัญคือ การขาดความรู้อย่างถ่องแท้สำหรับการออกแบบระบบการเมือง ไม่มีผู้ใดได้ศึกษาหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับพรรคการเมืองอย่างจริงจัง และยังไม่เคยมีการทုံมเทพพยากรณ์ที่จะสำรวจตรวจสอบอย่างมีวัตถุประสงค์และ เป็นกลางอย่างเพียงพอ” ส่วนสุวิทย์ วัดหนู (2544: 2) ได้เสนอความคิดในนามขององค์กรเอกชนไว้ว่า “ประเด็นสำคัญเรื่องการตั้งพรรคการเมืองของประชาชนในเวลานี้คือ วิกฤตเศรษฐกิจอันร้ายแรงที่เกิดขึ้น 3-4 ปีที่ผ่านมา คนจนและชนชั้นกลางได้รับผลกระทบมาก ฉะนั้น เมื่อสถานการณ์วิกฤต รูปแบบการทำงานก็ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ขบวนการประชาชนต้องมีความเข้มแข็ง มีพลัง สามารถประสานการทำงานกับส่วนอื่น ๆ ของสังคมไทย และความจำเป็นที่ต้องตั้งพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองคือองค์กรที่สามารถรวมศูนย์ปัญหาเป็นทิศทางกำหนดนโยบายได้ ” ในขณะที่ เกษม สุวรรณสัมฤทธิ์ (2544: 2)

เห็นด้วยกับการเมืองแบบสังคมนิยมตามคำสอนของท่านพุทธทาสที่ว่า การเมืองที่ไม่ได้ทำเพื่อตัวเอง ไม่ได้ทำเพื่อแสวงหาผลกำไร สังคมนิยม คือ การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเกื้อกูลแบ่งปันซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในชนบทซึ่งมีการรวมกลุ่มแบบสังคมนิยมตามธรรมชาติอยู่แล้ว ข้อเสนอที่น่าสนใจจาก เทียนชัย วงษ์ชัยสุวรรณ (2544: 2) มีว่า “กระแสใหญ่ทั้งสามคือ กระแสพรรคกรีน กระแสพรรคการเมืองภาคประชาชนระดับรากหญ้า และกระแสนักการเอกชนหรือเอ็นจีโอ (NGOs) อาจจะก่อรูปเป็นการเมืองใหม่ ซึ่งนำเสนอทิศทางทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมใหม่”

คำณูณ สิทธิสมาน (2544: 2) ให้ความเห็นว่า “ภาพร่างการเมืองในปัจจุบันนี้ดูเหมือนจะแยกออกเป็นสองขั้วคือ ขั้วหนึ่งเป็นของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งนำประเทศไปในทางโลกาภิวัตน์ เดินตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ที่จัดทำโดยภาคราชการอย่างเหนียวแน่น และอีกขั้วหนึ่งเป็นของพรรคไทยรักไทย ซึ่งได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้นเพราะกระแสความไม่พอใจการบริหารประเทศของพรรคประชาธิปัตย์ และกระแสเรียกร้องให้ปฏิรูปยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศใหม่ บวกกับวิธีการทำงานของพรรคไทยรักไทย ที่มีมิติใหม่ในการเขียนนโยบายร่วมกับประชาชน โดยเฉพาะในภาคเกษตร ซึ่งมีแนวทางนโยบายที่ค่อนข้างจะตรงกันข้ามกับพรรคประชาธิปัตย์ ในอีกด้านหนึ่งพรรคไทยรักไทยมีโครงสร้างของพรรค เป็นลักษณะรวมศูนย์ทุนที่ใหญ่ที่สุด และแข็งแกร่งที่สุดในประวัติศาสตร์ประเทศไทยซึ่งเมื่อดูโครงสร้างของพรรคไทยรักไทยแล้ว ไม่น่าที่จะปฏิบัติตามนโยบายที่หาเสียงได้ทั้งหมด ในจุดหนึ่งผลประโยชน์ของทุนอาจไปกันได้กับผลประโยชน์ของประชาชน แต่เมื่อถึงจุดหนึ่งที่ผลประโยชน์ของทุกกลุ่มขัดกัน ก็น่าสงสัยว่า หัวหน้าพรรคไทยรักไทยหรือนายกรัฐมนตรีคนใหม่จะเลือกยืนอยู่ทางไหน ข้อที่น่าสังเกตจากการเลือกตั้งครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญใหม่คือ พรรคถิ่นไทยเป็นพรรคที่ประกาศนโยบายแบบพรรคกรีนค่อนข้างจะเต็มที่ และแม้จะมีเวลาดำเนินการจำกัดก็ได้คะแนนบัญชีรายชื่อสูงถึง หกแสนกว่าคะแนน เป็นอันดับต้นๆ ของพรรคเล็ก แต่ด้วยข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน ทำให้พรรคการเมืองเล็กไม่มีโอกาสก่อเกิด” และสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (254: 2) เสนอว่า พรรคการเมืองใหม่ควรจะมีองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างคือ

1. พรรคที่ใช้อุดมการณ์เป็นแกนนำ
2. พรรคที่ใช้ศีลธรรมมีผู้นำที่สะอาดซื่อสัตย์ และ
3. พรรคที่ใช้นโยบายเป็นแกนนำ

ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองเป็นสถาบันสำคัญ (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2542: 19) ซึ่งเกี่ยวกับการปกครองในฐานะของกลไกสำคัญ ซึ่งมีเพียงประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ที่ยอมให้มีการตั้งพรรคการเมืองได้หลายพรรค พรรคการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการทางการเมือง ที่จะรวบรวมเจตนารมณ์ทั่วไปของประชาชน ไปใช้ในการดำเนินการปกครองประเทศ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติเรื่องใหม่ ๆ เกี่ยวกับพรรคการเมืองไว้ ดังนี้

1. การจัดตั้งพรรคการเมืองให้ทำได้โดยง่าย (มาตรา 328) แต่ไม่ก่อให้เกิด

การ ไร้เสถียรภาพของรัฐบาลและรัฐสภา

2. พรรคการเมืองมีการบริหารเป็นประชาธิปไตย และมีฐานมวลชน (มาตรา 47)

3. พรรคการเมืองมีการบริหารที่โปร่งใส ตรวจสอบได้โดยสาธารณชน (มาตรา 25

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541)

4. พรรคการเมืองมีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้ง (มาตรา 107, 108, 99)

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองในรัฐธรรมนูญ (คณิน บุญสุวรรณ. 2542: 153)

มีผลบังคับใช้อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังต่อไปนี้

1. ทำให้การใช้จ่ายเงินทุ่มในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลดลงไปได้

2. ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองเล็ก ๆ ที่มีทุนน้อยมีโอกาสได้เข้ามา แข่งขันในทางการเมืองมากขึ้น

3. ทำให้เกิดความเป็นธรรมในการแข่งขันเลือกตั้งมากขึ้น ไม่มีการได้เปรียบ เสียเปรียบ กันมากเกินไป

โดยข้อเท็จจริงแล้ว ประเทศไทยได้ผ่านประสบการณ์การเลือกตั้งมายาวนานพอสมควร แต่ภายหลังการเลือกตั้งระยะหนึ่ง ก็มักจะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และ เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่เสมอ ดังที่วิมลภา ภูมรา (2543: 18 - 19)

กล่าวว่า การเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่นับเป็นโอกาสดี ที่ประชาชนจะได้ร่วมกันกำหนดอนาคตของประเทศใหม่ได้ผู้แทนที่ดี เพราะเสียงของประชาชนแต่ละคน มีพลังพอที่จะชี้ชะตาอนาคตของประเทศได้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดโครงสร้างทางการเมืองใหม่หลายประการ อย่างหนึ่งก็คือการกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 500 คน แบ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 400 คน และจากบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง 100 คน ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนี้ เมื่อประชาชนเข้าไปในหน่วยเลือกตั้งเพื่อขอใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ประชาชนจะได้รับบัตรเลือกตั้งเพื่อมาลงคะแนน 2 ใบ ใบหนึ่งคือให้เลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต ซึ่งเลือกได้เพียง 1 คน และอีกใบหนึ่ง ให้เลือกพรรคการเมืองซึ่งเลือกได้เพียง 1 พรรค ข้อดีของการเลือกตั้ง 2 แบบเช่นนี้คือทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นว่าผู้แทนคนไหนเป็นที่ต้องการของผู้เลือกมากที่สุด และพรรคการเมืองไหนเป็นที่ต้องการของผู้เลือกมากที่สุด จากนั้นก็ตัดสินใจเลือกเพียง 1 คนกับ 1 พรรคเท่านั้น โดยไม่จำเป็นว่าเลือกผู้สมัครของพรรคการเมืองไหนแล้วจะต้องเลือกพรรคการเมืองนั้นตามไปด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ยิ่งชัดเจนขึ้นอีกว่า ประชาชนสามารถเป็นผู้กำหนดได้ว่าจะเลือกใคร พรรคการเมืองใดเป็นตัวแทนเข้าไป

ทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรี เพราะนายกรัฐมนตรีจะต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกส่วนหนึ่งก็จะไปเป็นรัฐมนตรี

2. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

ในอดีตที่ผ่านมา การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการดูแลการเลือกตั้งคือกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีเครือข่ายและกลไกที่มีความพร้อมในการจัดเตรียมการเลือกตั้ง ควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยเรียบร้อย ไปจนถึงการนับคะแนน และประกาศผลการเลือกตั้ง ซึ่งชาติ ชัยเดชสุริยะ และ มานิตย์ จุมปา (2541: 114 - 115) ได้กล่าวว่า “กระทรวงมหาดไทยสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพพอสมควรเพราะมีหน่วยงานในสังกัดที่ควบคุมระบบทะเบียนราษฎร มีเจ้าหน้าที่พนักงานที่ประจำอยู่ทุกอำเภอเชื่อมโยงไปถึงระดับตำบลและหมู่บ้าน และมีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยโดยตรง อย่างไรก็ตาม การที่กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานในสังกัดของฝ่ายบริหารก็อาจทำให้สาธารณชนมีความกังวลใจเกี่ยวกับความเป็นกลางของเจ้าพนักงาน ซึ่งบางครั้งถึงกับมีข้อครหาว่า มีความเอนเอียงไปตามผู้มีอำนาจทางการเมืองที่บริหารกระทรวงมหาดไทยในขณะที่มีการจัดการเลือกตั้งนั้น ซึ่งอาจทำให้เกิดคูกหรือโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ทั้งในรูปแบบของการแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ได้เปรียบหรือเสียเปรียบกับการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาจไม่ถูกต้อง ตลอดจนการใช้อิทธิพลเบี่ยงเบนให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการเลือกตั้งนั้น ซึ่งกรณีเหล่านี้อาจจะไม่ปรากฏแจ้งชัด แต่ความกังวลดังกล่าวอาจนำไปสู่ความคลางแคลงใจได้” การควบคุมดูแลการเลือกตั้งในอดีต จนกระทั่งก่อนมีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน อยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย และศาลยุติธรรมมาโดยตลอด แม้จะมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการองค์กรกลางการเลือกตั้ง” ขึ้นในยุคหลัง แต่คณะกรรมการองค์กรกลางดังกล่าวก็มิได้มีบทบาทสำคัญเพียงพอ ในการทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม (สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2542: 79) แม้จะมีข้อเสนอให้กระทรวงมหาดไทยดูแลการเลือกตั้งต่อไป แต่ก็อาจทำให้สาธารณชนมีความกังวลใจเกี่ยวกับความเป็นกลาง ทางการเมืองที่บริหารกระทรวงมหาดไทย สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีองค์กรอิสระ ที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงบัญญัติเรื่องคณะกรรมการ การเลือกตั้งไว้ในส่วนที่ 4 หมวดที่ 6 ของรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่มาตรา 136 - 148 โดยได้ต้นแบบมาจาก คณะกรรมการการเลือกตั้งของหลายประเทศ เช่น อินเดียฟิลิปปินส์ ฯลฯ (ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. 2538: 47)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2540 กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้น โดยมีเจตนามุ่งเน้นให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรจัดการเลือกตั้งที่อยู่นอกเหนือฝ่ายบริหาร อันจะ

เป็นหลักประกันให้กลไกในการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกฝ่าย ต่อข้าราชการและเจ้าพนักงานผู้เกี่ยวข้องกับจัดการเลือกตั้งและต่อประชาชน คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย ประธานกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา (มาตรา 136) กรรมการการเลือกตั้งต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 106) หรือลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 109) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนดำรงตำแหน่ง ไม่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา 177) คณะกรรมการการเลือกตั้งมาจากการสรรหาโดย

1. คณะกรรมการการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน และผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน ทำหน้าที่พิจารณาสรรหาและเสนอชื่อจำนวน 5 คน ต่อประธานวุฒิสภา

2. ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาและเสนอชื่อจำนวน 5 คน ต่อประธานวุฒิสภา วุฒิสภาลงมติโดยวิธีลงคะแนนลับ ซึ่งห้าคนแรกที่ได้รับคะแนนสูงสุด และมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 138)

กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปี และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 140) ในวาระเริ่มแรกกรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสามปีครึ่ง สิ้นสุดวาระวันที่ 27 พฤษภาคม 2544 และไม่ต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 322) กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติของกรรมการการเลือกตั้ง หรือมีลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนจากตำแหน่ง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2541บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (มาตรา 10)

1. ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
2. ออกประกาศกำหนดการทั้งหลาย อันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น
3. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
4. ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติหน้าที่ ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ
5. ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
6. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
7. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใด หน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่เมื่อมีหลักฐานอันควร เชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริต และ เที่ยงธรรม ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด
8. ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงเลือกตั้ง
9. ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชน
10. จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกต เสนอต่อรัฐสภา
11. ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2541: 13-17)

คณะกรรมการการเลือกตั้งชุดแรกหรือชุดประวัติศาสตร์ ได้หมดวาระการดำรงตำแหน่ง ไปแล้วเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2544 นับแต่วันที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ 27

พฤษจิกายน 2540 รวมแล้ว 3 ปีครึ่งพอดี (คมชาญ เหล่าสกุล. 2544: 3) ชีรศักดิ์ กรรณสูตร (2544 : 3) ประธานกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของ กกต. โดยภาพรวมไว้ว่า "ปัญหามีมากพอสมควร ประการแรกคือ ตัวบทกฎหมายซึ่งมีรายละเอียดมาก เมื่อนำไปใช้แล้วมีปัญหา ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข ประการที่สองคือ จำนวนบุคลากร ซึ่งต้องใช้จำนวนมาก ขณะที่งบประมาณค่อนข้างจำกัด ประการที่สาม บุคคลภายนอก เช่นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นอุปสรรคในการเลือกตั้งซ้ำซ้อนหลายครั้งต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก ประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากไปเลือกตั้ง ซึ่งเป็นอันตรายต่อประชาธิปไตย "

สวัสด์ โชติพานิช (2544: 5) กกต.ด้านสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันว่า "ปัญหาที่สำคัญคือบุคลากร และเครื่องมือในการทำงาน ซึ่งต้องพร้อมรับระบบการเลือกตั้งที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งได้มอบอำนาจในการตรวจสอบผู้ได้รับเลือกตั้งมาไว้ที่ กกต. รับผิดชอบทั้งหมด" โคทม อารียา (2544: 6) กกต.ด้านกิจการการมีส่วนร่วม ให้ความเห็นว่า "ประชาชนมีความตื่นตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ส่วนปัญหาและอุปสรรคโดยภาพรวมเป็นเรื่องของข้อกฎหมาย เช่น ทำอย่างไรจึงจะลด จำนวนครั้งที่มีการเลือกตั้งใหม่ลงได้ หรือเรื่องการแจกเงินแจกของ" จิระ บุญพจนสุนทร (254: 8) กกต.ด้านพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติกล่าวว่า "ปัญหาและอุปสรรคโดยภาพรวม นั้น มีเรื่องความไม่สะดวกใจในปัญหา ข้อกฎหมายหลายประการ เช่น ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่ดำเนินการใดในเวลาที่กำหนด แต่ กกต.ไม่มีอำนาจใช้ดุลพินิจพิจารณาลงโทษ ซึ่งเกิดจากกฎหมายที่ไม่มีความยืดหยุ่นเพียงพอ"

ยุวรัตน์ กมลเวช (2542: หน้าพิเศษ 7) กกต.ฝ่ายกิจการบริหารงานเลือกตั้งได้ให้ความเห็นว่า ในการเตรียมการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านมามีปัญหาบางประการไม่ว่าเป็นเรื่องงบประมาณ บุคลากร อันเป็นสาเหตุนำมาซึ่งความล่าช้าในการปฏิบัติงาน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 เป็นการปฏิบัติงานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจโดยตรงจากรัฐธรรมนูญ จึงทำให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจในการพิจารณาอนุมัติงบประมาณและบุคลากร เช่น การให้ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างมาช่วยการเตรียมงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา 32 และมาตรา 45)

2. ความเข้าใจว่ายังไม่ต้องใช้เงินงบประมาณเตรียมการเลือกตั้ง เพราะยังไม่มี การกำหนดวันเลือกตั้ง เนื่องจากเดิมกระทรวงมหาดไทยจะของงบประมาณเฉพาะเมื่อมีการยุบสภาและงบประมาณปกติเฉพาะกองการเลือกตั้งไม่มีการขอจัดตั้งสำนักงานอื่น แต่

คณะกรรมการ การเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งต้องการเจ้าหน้าที่และงบประมาณเพื่อจัดทำแผนและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อมอบภารกิจให้ปฏิบัติงานในวันเลือกตั้ง ซึ่งจะมีขึ้นเมื่อใดก็ตามเพียงแต่ละ 1 คน เพื่อรับผิดชอบผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งประมาณแต่ละ 70,000-80,000 คน จึงทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างไม่คล่องตัว เพราะงบประมาณที่จะได้รับนั้นต้องรองจนกว่าจะยุบสภา

3. การเลือกตั้งต้องใช้เงินจำนวนมาก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 42 ล้านคน เป็นการจัดทำทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในประเทศ จึงทำให้เป็นยอดค่าใช้จ่ายที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันของประเทศ

อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นจะเป็นการจุดประกายของการปฏิรูปการเมือง เพื่อให้การเลือกตั้งสามารถสืบสานเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน คนไทยทุกคนจึงมีหน้าที่ต้องมีส่วนร่วมในการทำให้มีการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อให้ได้คนดีเข้าไปปกครองประเทศ

นอกจาก กกต.จะประเมินตัวเองแล้วยังมีการประเมินจากภายนอก ได้แก่ ชุมพล ศิลปอาชา (2544: 9) สมาชิกวุฒิสภา กล่าวว่า "กกต.มีอำนาจหน้าที่ในการให้ใบเหลืองและใบแดงแก่ผู้สมัคร แต่กลับไม่ใช้อำนาจให้เต็มที่ ตรงนี้ถือเป็นจุดอ่อน และระยะหลัง กกต.ทำงานช้ามาก เกณฑ์ในการให้ใบแดงในทางปฏิบัติก็ไม่ชัดเจน "

นพดล เสงเจริญ (2544: 9) เลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญมีความเห็น ในทางเดียวกันว่า "กกต.ควรพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการสืบสวนสอบสวน ก่อนการสั่งให้เลือกตั้งใหม่ และการให้ใบเหลืองใบแดงต้องมีระบบชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีการพัฒนารูปแบบคำวินิจฉัยให้สมเหตุสมผลขึ้น แม้จะมีข้อจำกัดด้านเวลาก็ตาม ทั้งนี้เพื่อรักษาความยุติธรรมและให้เกิดการยอมรับมากขึ้น"

ทิวา เงินยวง (2544: 9) อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเห็นที่ แตกต่างออกไปว่า "ปัญหาของ กกต. อยู่ที่ผู้สมัครจำนวนมากพยายามหลบเลี่ยงกติกา ทำให้ กกต.ตามไม่ทัน การเลือกตั้งจึงยืดเยื้อ อีกทั้งช่วงระยะเวลาการวินิจฉัยสั้น แต่ภารกิจในการวินิจฉัยมีมาก จึงเป็นอุปสรรคอีกประการหนึ่งที่ทำให้ กกต. วินิจฉัยพลาดได้ การใช้อำนาจให้ใบแดงใบเหลืองเป็นดาบสองคม นำไปสู่การเลือกตั้งที่ยืดเยื้อ การให้ใบแดงประการเดียว น่าจะเป็นทิศทางในการแก้ปัญหาการเลือกตั้งหลายครั้งได้"

เมื่อ กกต. ชุดแรกหมดวาระลง (พิรุณ ฉัตรวณิชกุล. 2544: 17) มีการคัดเลือก กกต. ชุดใหม่ตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 138 ให้มีกรรมการสรรหา กกต. จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งเลือกกันเอง ให้เหลือ 4 คน ทำหน้าที่สรรหาผู้มีคุณสมบัติสมควรเป็น กกต.

จำนวน 5 คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา และให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้ที่สมควรเป็น กกต. จำนวน 5 คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา จากนั้นประธานวุฒิสภาจะเรียกประชุมวุฒิสภา เพื่อมีมติจากทั้งหมด 10 คนให้เหลือ 5 คน ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ และกำหนดหลักเกณฑ์ ดังนี้

ให้ 5 คนแรกซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มี ของวุฒิสภา เป็นผู้ได้รับเลือกเป็น กกต. แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ให้ถือว่า ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงลงไป 5 คนเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งให้เป็น กกต. ในครั้งนี้ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันในลำดับใด อันเป็นเหตุให้ผู้ได้รับเลือกเกิน 5 คนให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่า ผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก ซึ่งการลงมติของวุฒิสภา เพื่อเลือก กกต.

3. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

อัมภาวศ์ ปาณิกบุตร (2539: 21, 23) กล่าวว่า ประสบการณ์ทางการเมืองของคนไทยได้แสดงให้เห็นแล้วว่า ถ้าไม่มีการปฏิรูปการเมืองให้ไปสู่เป้าหมายโดยเร็วการเมืองจะวิกฤตยิ่งขึ้นไปกว่านี้ ซึ่งจะส่งผลกระทบไปสู่ความมั่นคงของประเทศโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบรายละเอียดของการปฏิรูปการเมือง ทำให้การผลักดันให้เกิดการปฏิรูปเป็นไปได้ยาก ประชาชนยังมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมว่าชีวิตความเป็นอยู่ของตนจะดีขึ้นหรือไม่ถ้ามีการปฏิรูปการเมือง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการปฏิรูปการเมืองเพิ่มขึ้นและเป็นการเสนอแนวคิดเพื่อให้เกิดข้อพิจารณาจึงมีแนวคิดจากหลักการ การดึงคนดีเข้าสู่วงการเมืองได้ง่ายขึ้น เพราะในวิธีการเลือกตั้งที่ผ่านมาของไทยนั้นค่อนข้างสกปรก ผิดกฎหมายใช้อิทธิพลส่งผลกระทบ ให้ได้ผู้แทนราษฎรที่ไม่มีประสิทธิภาพในสายตาประชาชน ไม่ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ แต่เข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ต่อตนเองและพรรคพวก ถ้าหากมีผู้แทนราษฎรที่ซื่อสัตย์มีประสิทธิภาพในการบริหารและเสียสละแล้ว ประเทศไทยคงจะไม่มีสภาพล้าหลังเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ในอีกมุมมองหนึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการที่ใช้ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาทำให้คนที่มีคุณภาพพร้อมที่จะเสียสละแต่ไม่สามารถเข้ามาสู่วงการเมืองได้ หรือนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ พร้อมที่จะเข้ามาช่วยเหลือประเทศชาติ ไม่กล้าเข้ามาสู่วงการเมือง เพราะมองว่าการเมืองเป็นเรื่องสกปรก ไม่อยากเปลืองตัวเข้ามาสมัครรับเลือกตั้ง ถ้าการเลือกตั้งยังอยู่ในลักษณะนี้ จากสภาพปัญหาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวมา จึงมีแนวคิดในการนำระบบการเลือกตั้งแบบใหม่มาใช้ในประเทศไทย โดยมีหลักการ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้คนตีมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองได้ง่ายขึ้น
2. สามารถควบคุมดูแลการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรให้บริสุทธิ์ ยุติธรรมมากขึ้น

ประเทศไทยได้ปฏิรูประบบการเลือกตั้ง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 6 ส่วนที่ 2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ยกเลิกระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว หรือเสียงข้างมากอย่างง่าย และบทบัญญัติให้ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน (มาตรา 102) โดยวิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากรอบเดียวหรือเสียงข้างมากอย่างง่ายผสมกับแบบรวมเขต (มาตรา 109) ระบบบัญชีรายชื่อพรรค ซึ่งใช้วิธีการคิดคะแนนแบบสัดส่วนที่ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งเขตเดียว ซึ่งคำนวณผลการเลือกตั้งจากการรวมคะแนนเสียงทั้งประเทศ โดยมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 500 คน ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท และประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีคะแนนเสียงคนละ 2 คะแนน การเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ที่มีความสำคัญยิ่งต่อประวัติศาสตร์การเมืองไทยอย่างที่ยังไม่เคยมีมาก่อน

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังได้ปรับปรุงเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งอีกหลายประเด็น อาทิเช่น การเพิ่มคุณสมบัติประการหนึ่งของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 107) เป็นต้น และที่สำคัญยิ่งคือการกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ (มาตรา 68) รวมทั้งกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม ตลอดจนกำหนดระเบียบการจัดตั้งและดำเนินกิจการของพรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องสอดคล้องและสนับสนุนรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 (วัชรวิทย์ ไชยสาร, 2541 : 68-71)

การเลือกตั้งระบบผสมแบบแบ่งเขต และบัญชีรายชื่อใช้กันอยู่ในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่ง โคทม อารียา (2542: พิเศษ 1-4) กล่าวว่า “แบบบัญชีรายชื่อนั้นมีข้อดีที่สำคัญคือ เป็นระบบที่นำไปสู่การลดจำนวนพรรคให้เหลือเพียงพรรคใหญ่จำนวน 2 หรือ 3 พรรค แต่มีข้อเสียที่สำคัญ คือ ผู้แทนในสภาอาจไม่ใช้ภาพสะท้อนของความคิดเห็นทางการเมืองที่หลากหลายของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ เช่น พรรค พรรคเล็กเบอร์ลของอังกฤษอาจมีคะแนนนิยมกว่า 20 % แต่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่า 5% เพราะผู้สมัครของพรรคนี้มักได้คะแนนเป็นที่ 2 หรือที่ 3 ในเขตเลือกตั้งของผู้สมัครจึงมักไม่ได้รับเลือกตั้ง คะแนนที่พวกเขาได้รับเช่นนี้ถือว่าสูญเปล่า คือไม่ได้แปรเปลี่ยนเป็นที่นั่งในสภา ระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรคมีข้อดีข้อเสียกลับกันกับแบบแบ่งเขต คือพรรคต่าง ๆ จะได้จำนวนที่นั่งในสภาตามสัดส่วนของคะแนนที่ได้รับ พรรคเล็กก็มีโอกาสมากขึ้นที่จะมีสมาชิกสภาผู้แทนในสภา ถ้าใช้ระบบแบ่ง

เขตอย่างเดียวเสียงในสภามักจะแตก รวบรวมกันเป็นเสียงข้างมากได้ยาก ในที่สุดระบบผสมก็ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อเป็นการเอาข้อดีของทั้ง 2 ระบบมาใช้ "

ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียวหรือ แบ่งเขตเรียงเบอร์ ที่ใช้ในการเลือกตั้งเป็นระบบที่ทำให้ผู้แทนราษฎรยึดติดกับพื้นที่มากเกินไป จึงเป็นผู้แทนราษฎรที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้มีในเขตเลือกตั้งนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ในขณะที่คะแนนเสียงที่ได้มาไม่ถึงร้อยละ 50 ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากไม่ใช้คะแนนเสียงส่วนใหญ่และคะแนนเสียงที่ผู้เลือกตั้งลงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่นสูญเปล่า และเพื่อให้พรรคการเมืองมีความสำคัญยิ่งขึ้น ทั้งในการหาเสียง และการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกพรรคการเมือง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดที่มีความสมดุล และได้สัดส่วนกันระหว่างคะแนนเสียงที่ได้รับกับจำนวนที่นั่ง รวมทั้งแก้ปัญหาการซื้อสิทธิ-ขายเสียง และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในสภา โดยให้คนที่มีความรู้ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่ในสภา ดังนั้นสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงนำวิธีการคิดคะแนนตามระบบสัดส่วน (Proportional Representation) ซึ่งเป็นระบบบัญชีรายชื่อมาเป็นกลยุทธในการปฏิรูปการเมืองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงเป็นระบบการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างแบบแบ่งเขต ซึ่งคิดคะแนนเสียงข้างมากรอบเดียวกับแบบแบบรวมเขตที่คิดคะแนนแบบสัดส่วนหรือแบบบัญชีรายชื่อ การเลือกตั้งระบบใหม่ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกพรรคการเมือง ไม่ทำให้คะแนนเสียงสูญเปล่า ส่งผลให้ระบบพรรคการเมืองเข้มแข็งขึ้น โดยจำนวนผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบบสัดส่วน จะทำให้ทราบได้อย่างแน่ชัดว่า พรรคที่ได้รับคะแนนมากที่สุด คือพรรคที่ได้รับความนิยมสูงสุดจากประชาชน มีแนวโน้มสูงที่จะได้เป็นรัฐบาล และหากได้เป็นรัฐบาลก็จะเป็นรัฐบาลของประชาชนอย่างแท้จริง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน เลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายตรงกับความต้องการมากที่สุดไปบริหารประเทศ โดยพรรคการเมืองจะเลือกสรรบุคคลที่มีคุณวุฒิความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านมาเป็นสมาชิกพรรค โดยที่ไม่ใช่ผู้แทนราษฎรโดยตรง เพราะฉะนั้นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ครูอาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จึงอาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องลาออกจากราชการทำให้ผู้มีความรู้ความสามารถแต่หาเสียงไม่เก่ง มีโอกาสเข้ามาทำงานการเมืองได้ง่ายขึ้น (วัชร ไชยสาร, 2541: 100 -101)

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบใหม่ มีความสะดวกต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น ตามความเห็นของราตรี ทองใส (2543: 6 - 7) ซึ่งกล่าวว่า "การใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง ทำให้ไม่ต้องเดินทางกลับไปเลือกตั้งที่ภูมิลำเนาให้ยุ่งยากลำบาก ได้ส่งผลให้สถิติการมาใช้สิทธิเลือกตั้งของคนไทยมีจำนวนสูงขึ้นถึงกว่าร้อยละ 70" และเมื่อได้สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรมาครบจำนวน 500 คนแล้ว จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 400 เขตทั่วประเทศจำนวน 400 คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากระบบบัญชีรายชื่อจำนวน 100 คนโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งทั้ง 2 แบบนี้มาทำหน้าที่นิติบัญญัติในสภาผู้แทนราษฎรมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี จากนั้นสภาผู้แทนราษฎรจะเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน หรือผู้ที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอายุของสภาผู้แทนราษฎรในชุดเดียวกันเท่านั้น หมายความว่า นายกรัฐมนตรีจะมาจากคนนอกไม่ได้ ต่อจากนั้นนายกรัฐมนตรีจะเลือกรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คนเพื่อมาเป็นคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารประเทศ

4. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

วุฒิสภา (ศกุนต์ สายบุญลี. 2542: 52) นั้นมีความหมายว่า องค์การหรือที่ประชุมของผู้สูงวัยที่มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งมีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว อย่างไรก็ตามวุฒิสภาก็ยังมีอำนาจหน้าที่อื่นๆ อีกหลายประการตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ ที่ผ่านมาสมาชิกวุฒิสภามาจากพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยนายกรัฐมนตรีรับสนองพระบรมราชโองการตามมาตรา 100 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2543

นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง (มานิตย์ จุมปา. 2541: 69) มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 แรกเริ่มมีผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จะจัดรูปแบบการปกครองในรูปสภาเดียว แต่ติดขัดในเรื่องความรู้ความชำนาญ ในการปกครองประเทศยังไม่เพียงพอของผู้ที่จะเป็นผู้แทนราษฎร การจัดให้มีวุฒิสภาในระยะหนึ่งเพื่อให้มาเป็นพี่เลี้ยงของสภาผู้แทนราษฎร ดังจะเห็นได้ว่าวุฒิสภาที่ผ่าน ๆ มาจะเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้าราชการและไม่เป็นข้าราชการ และสำหรับวุฒิสภารัฐธรรมนูญก็มักจะกำหนด ให้มาจากการแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี เพราะต้องการให้ฝ่ายบริหารมีความเข้มแข็ง เนื่องจากในการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ไม่มีพรรคการเมืองใดที่ได้เสียงข้างมากเด็ดขาด ทำให้ต้องตั้งรัฐบาลผสมมาโดยตลอด เพื่อให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ จึงต้องแต่งตั้งวุฒิสภาคอยค้ำจุนฐานของรัฐบาล สมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่จึงเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นายทหารคุมกำลังเพื่อแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงของการแต่งตั้งผู้มีประสบการณ์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เฉพาะด้านก็มีอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นการแต่งตั้งเพื่อเป็นการ ให้รางวัลทางการเมืองเสียมากกว่า ความเชื่อในตัวสมาชิกวุฒิสภาจึงเสื่อมถอยลงเรื่อย ๆ ในขณะที่ความก้าวหน้าของประชาธิปไตยสูงขึ้นเป็นลำดับ เมื่อพิจารณาถึงความเป็นมาของวุฒิสภา ประกอบกับพัฒนาการในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยของไทยที่ดำเนินมากกว่า 65 ปี ความรู้ความสนใจทางการเมืองของประชาชนที่มี

เพิ่มขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับใหม่จึงได้ปรับเปลี่ยนที่มาของวุฒิสภาเสียใหม่ โดยกำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาไว้ 200 คน โดยการใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งโดยเฉลี่ยตามจำนวนประชากรที่มีอยู่ในแต่ละจังหวัด จึงเป็นอันว่าทั้งสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่ ต่างก็มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน อันทำให้อนาคตทางการเมืองไทย เข้าสู่การเป็นประชาธิปไตยเต็มรูปแบบอย่างแท้จริง

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บัญญัติให้รัฐสภาประกอบด้วยสองสภา (สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2542: 61) คือนอกจากจะมีสภาผู้แทนราษฎรแล้วยังให้มีวุฒิสภาด้วย การได้มาซึ่งวุฒิสภาในคราวนี้ กำหนดให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ซึ่งแตกต่างไปจากการได้มาในคราวก่อน ๆ อย่างสิ้นเชิง เหตุผลที่สภาร่างรัฐธรรมนูญให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงมาจาก ส.ส.ร. จังหวัดส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรง ในขณะที่ ส.ส.ร. ผู้เชี่ยวชาญหรือ ผู้มีประสบการณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดให้มีการเลือกตั้งโดยอ้อมหรือไม่ ก็เป็นการเลือกตั้งผสมแ่งตั้ง ตามข้อเสนอของกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม อาจสรุปเหตุผลที่จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงได้ว่า การเลือกตั้งโดยตรงนั้นเป็นวิถีทางที่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการแต่งตั้ง หรือการเลือกตั้งโดยอ้อม ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกสมาชิกวุฒิสภาด้วยตนเอง การมีวุฒิสภาที่มาจาก การแต่งตั้ง ตามรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ได้พิสูจน์ให้เห็นชัดเจนว่า วุฒิสภาจะขาดความเป็นอิสระ การตัดสินใจมักจะโน้มเอียงไปในทิศทางที่สอดคล้องกับผู้แต่งตั้งตนเอง

ในเรื่องนี้ คณิน บุญสุวรรณ (2541: 63) ส.ส.ร. จังหวัดชลบุรี ได้แสดงความคิดเห็นว่า "ภาพพจน์ และหลักการเดิม ๆ ของการมีวุฒิสภาเพื่อให้เป็นสภาที่เลี้ยวของสภาผู้แทนราษฎร ปัจจุบันดูเหมือนจะคลายมนต์ขลังลงไปแล้ว เพราะสภาผู้แทนราษฎรไม่ต้องการที่เลี้ยวใด ๆ ทั้งสิ้น ขณะเดียวกันยุคข้อมูลข่าวสารของโลกาภิวัตน์ก็ทำให้ความจำเป็น ที่จะต้องมีสมาชิกที่มาจากหลากหลายอาชีพลดความสำคัญลง ซึ่งอันที่จริงการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่ผ่าน ๆ มา ก็หาได้เป็นไปตามหลักการเช่นว่านั้น เพราะบางอาชีพมีตัวแทนอยู่ในวุฒิสภาถึงหนึ่งในสาม ขณะที่ตัวแทนของกลุ่มอาชีพที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่นเกษตรกรหรือผู้ใช้แรงงาน กลับมีผู้แทนอยู่ในวุฒิสภาเพียงสองถึงสามคนเป็นอย่างมาก"

รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2540 (ศกุนต์ สายบุญลี. 2542: 52) สมาชิกวุฒิสภาจะต้องผ่านการเลือกตั้งจากประชาชน ตามมาตรา 121 รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด
- (2) อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี
- (3) จบปริญญาดรี

- (4) มีทะเบียนบ้านในจังหวัดไม่น้อยกว่า 1 ปี
- (5) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัด
- (6) เกิดในจังหวัด
- (7) เคยศึกษาในจังหวัดไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือเคยรับราชการหรือเคยมีทะเบียนบ้านในจังหวัดติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี (มาตรา 125 และ 107)

มีข้อห้ามสำหรับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้ว่า จะต้องไม่เป็นหรือไม่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายใน 1 ปี ไม่เป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง และไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาคราวก่อนที่จะสมัคร (เป็นสมาชิกวุฒิสภาติดต่อกันได้เพียง 1 วาระ) และต้องไม่เป็นผู้ติดยาเสพติด สัมละลา ย เคยต้องโทษจำคุก ไม่ดำรงตำแหน่งข้าราชการส่วน ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น เป็นข้าราชการ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล เป็นต้น (มาตรา 126 และมาตรา 109) สมาชิกวุฒิสภาที่จะเลือกตั้งใหม่นี้มีจำนวนทั่วประเทศ 200 คน (มาตรา 121) เป็นจำนวนคงที่ไม่แปรเปลี่ยน ต่างจากรัฐธรรมนูญเดิมให้มี 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่จากนี้ไปการเลือกตั้งจะถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง มี 76 เขต จังหวัดไหนจะมีสมาชิกวุฒิสภามากน้อยเท่าใด ขึ้นอยู่กับจำนวนราษฎร จังหวัดไหนมีราษฎรมากก็มีสมาชิกวุฒิสภามาก แต่อย่างน้อยจังหวัดหนึ่งต้องมีสมาชิกวุฒิสภา 1 คน วิธีการคำนวณนั้นเอาจำนวนราษฎรทั้งประเทศแล้วหารด้วย 200 ก็จะได้ค่าเฉลี่ยราษฎรต่อสมาชิกวุฒิสภา 1 คน กระบวนการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้นคล้ายกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่จะมีข้อแตกต่างตรงที่ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือใครก็ตามหาเสียงเลือกตั้ง เว้นแต่การแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยการจัดพิมพ์เอกสารเท่านั้น นอกจากนี้ก็เป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องจัดให้มีที่ปิดประกาศเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จัดส่งเอกสารไปถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จัดสถานที่แนะนำตัวผู้สมัคร จัดเวลาออกอากาศทางวิทยุโทรทัศน์ให้ประชาชนได้รับรู้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1 คน เลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ 1 คน หรือกาได้เบอร์เดียว แม้ในจังหวัดที่มีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่า 1 คน ก็ลงคะแนนได้คนเดียว

เมื่อได้สมาชิกวุฒิสภามาแล้วก็จะเป็นตัวแทนประชาชนไปทำหน้าที่สำคัญของประเทศชาติในหลายประการ (ศกุนต์ สายบุญลี, 2542: 52 - 58) ได้แก่

1. กลั่นกรองกฎหมาย ตรวจสอบกฎหมายก่อนให้ความเห็นชอบหากเห็นว่าร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรแล้วนั้นจะก่อผลเสียหาย วุฒิสภาก็สามารถยับยั้งหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้นไว้ได้ แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรยืนยันอีกครั้งหนึ่งด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง ถือว่าร่างกฎหมายฉบับนั้นผ่านรัฐสภาออกมาประกาศใช้บังคับได้หลังการลงพระปรมาภิไธยแล้ว

2. ประชุมรัฐสภา หรือประชุมร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ หมวด 2 พระมหากษัตริย์ฟังการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน แสดงความเห็น ให้ความเห็นชอบต่อการประกาศสงคราม ฯลฯ

3. ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี หรือ พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่

4. ให้บุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการศาลยุติธรรม ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลปกครองสูงสุด คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

5. ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง

6. เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีการวินิจฉัยความสอดคล้องหรือความขัดแย้งของ พระราชบัญญัติต่อรัฐธรรมนูญ รวมถึงการตีความรัฐธรรมนูญ

7. หน้าที่ในการยื่นแสดงบัญชีหนี้สินและทรัพย์สินของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะทำให้เกิดความโปร่งใส มีการตรวจสอบได้จากกลไกต่างๆ

รัฐสภาไทยประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (สิริรัตน์ เจ้าประเสริฐ. 2543: 5) ซึ่งในอดีตสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี แต่เมื่อประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 แล้ว รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งได้คราวละ 6 ปี โดยห้ามดำรงตำแหน่ง 2 วาระติดต่อกัน สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน มีทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน คัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และพิจารณาถอดถอนบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองและทางราชการ เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ได้ส่วนเห็นว่าข้อกล่าวหาดังกล่าวต่อบุคคลนั้นมีมูลส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งนี้มีสิ่งใหม่หลายประการ ได้แก่ การห้ามผู้สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และห้ามพรรคการเมือง สนับสนุนผู้สมัครไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมห้าม หาเสียงแต่ให้แนะนำตัวได้ การแนะนำตัวหมายถึง การแสดงข้อมูลประวัติส่วนตัว การศึกษา หรือประสบการณ์การทำงาน ถ้าผู้สมัครหรือผู้ใด ช่วยแนะนำตัวให้ทำได้เฉพาะการพิมพ์และแจกจ่ายแผ่นปลิว โปสเตอร์ และหนังสือที่มีเนื้อหา ดังกล่าวข้างต้น พร้อมระบุชื่อ ที่อยู่ ของผู้จ้างพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณาและวันที่พิมพ์ไว้ด้วย ใน การแนะนำตัวห้ามใช้เครื่องขยายเสียง และการโปรยในที่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐสนับสนุน

การแนะนำตัวได้โดยจัดให้มีการปิดประกาศ พิมพ์ และจัดส่งเอกสารไปให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จัดหาสถานที่เพื่อแนะนำตัวและจัดสรรเวลาออกอากาศทางวิทยุและโทรทัศน์

การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา

เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาชั้นสูง เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการนำมาซึ่งความก้าวหน้าแก่ประเทศทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการทั้งหลายอันจำเป็นต่อสังคมสมัยใหม่ ตลอดจนนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงค่านิยม และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเองต่อครอบครัวและสิ่งแวดล้อม แต่เดิมการศึกษาเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่งเรียกว่าเป็นการรักษาสภาพเดิมของสิ่งที่สังคมยอมรับกันในขณะนั้น แต่ในปัจจุบันการศึกษาเป็นพลังที่ทำลายล้างสภาพเดิมและนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคม ซึ่งมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (สุจิต บุญบงการ, 2524: 206) โดยเฉพาะนักศึกษากับความเกี่ยวข้องทางการเมืองและการเมืองและทางสังคมนั้นมีมานานแล้ว ซึ่งบรรพต วีระชัย (2514: 253) กล่าวว่า “นักศึกษามิได้มีพลังทางการเมืองในตัวเอง เนื่องจากโดยลำพังนักศึกษาไม่สามารถดำเนินการทางการเมืองได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายอื่น โดยเฉพาะความเห็นพ้องและกำลังสนับสนุนจากประชาชนนั้นนอกจากนี้ ยังมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งว่า นักศึกษาเป็นกลุ่มคนที่อยู่ด้วยกันเพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น อีกทั้งกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้เอื้ออำนวยให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง หากแต่จะเป็นกิจกรรมบันเทิงมากกว่า อนึ่ง เมื่อพ้นจากสภาพนักศึกษาแล้วตัววัยที่เปลี่ยนแปลงและบทบาทที่แตกต่างจากเดิมอาจมีผลทำให้ความคิดเห็น และการกระทำของนักศึกษาต้องเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ทางสังคม” นักศึกษาไทยเคยมีบทบาททางการเมืองสูงในช่วงปี พ.ศ. 2516 - 2519 หลังจากนั้นบทบาทก็ลดลงเพราะปัจจัยแวดล้อมทางการเมือง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่านักศึกษาจะยุติบทบาททางการเมืองแต่อย่างใด เนื่องจากนักศึกษายังต้องทำหน้าที่พลเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นดัชนีตัวหนึ่งซึ่งสามารถชี้วัดถึงระดับความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษาได้ (สมาน พุแสง, 2539: 26)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนในสังคมส่วนใหญ่จึงต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจทำได้หลายทาง การเลือกตั้งเป็นทางหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง สุจิต บุญบงการ กล่าวว่า “นิสิตนักศึกษาไทยก็มีลักษณะของการเป็นประชาธิปไตยอยู่บ้าง ซึ่งจะเห็นได้จากความสนใจทางการเมือง และการแสดงออกซึ่งเจตนาที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ก็ยังไม่ถึงกับว่ามีความเข้มข้นในทางการเมือง เพราะนิสิตนักศึกษายังมีลักษณะนิ่งเฉย หรือยอมรับในอำนาจอยู่มาก ซึ่งความนิ่งเฉยเหล่านี้อาจจะมีสาเหตุสืบเนื่อง

หลายประการ เป็นต้นว่าความไม่พึงพอใจในทางการเมืองนั้นยังมีไม่มาก หรืออาจเป็นเพราะลักษณะของระบบการเมืองไทยยังไม่เอื้ออำนวยให้มีการแสดงออกทางการเมืองได้ง่ายนักก็ได้ อย่างไรก็ตามอาจจะเป็นเพราะอิทธิพลของวัฒนธรรมของคนไทยที่ยังเป็นผู้ยอมรับในอำนาจ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ยังเป็นที่ยึดปฏิบัติกันในสังคมมหาวิทยาลัยหลายแห่ง ” (สุจิต บุญบงการ. 2524: 228) ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุของผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาด้วย เหตุผลที่สนับสนุนให้บุคคลอายุ 18 ปี มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คือ ในปัจจุบันเยาวชนของชาติได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ยในระดับที่สูงขึ้น และมีความรู้พอสมควรที่จะตัดสินใจทางการเมืองบางประการ นอกจากนั้น ยังเป็นวัยที่มีความกระตือรือร้นทางการเมือง และจะเป็นพลังสำคัญของการพัฒนาสังคมทดแทนผู้ที่เข้าสู่วัยชรา เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงมีความสับสนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับวัย การก้าวสู่วัยใหญ่นั้นทำให้มีความต้องการเตรียมตัวสำหรับอาชีพซึ่งต้องทำการศึกษาสำรวจ ทดสอบความรู้ความสามารถ และความสนใจของตนเองในการที่จะเลือกอาชีพการยึดมั่นในอุดมการณ์ ปรัชญาชีวิตของตนเอง เนื่องจากวัยรุ่นเองก็มีความต้องการในฐานะเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันวัยรุ่นก็ยังไม่ใช่ผู้ใหญ่ เพราะยังขาดประสบการณ์ในความรับผิดชอบ ทั้งยังขาดการเรียนรู้อีกมาก ฉะนั้น สถานภาพที่ขัดกันและความคับข้องใจจึงมีอยู่มากในวัยนี้เกี่ยวกับประเด็นการลดอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากยี่สิบปีมาเป็นสิบแปดปีนั้น มีเหตุผลสนับสนุนทั้งในเชิงนิติศาสตร์และจิตวิทยา กล่าวคือ

1. เหตุผลในเชิงนิติศาสตร์ กฎหมายไทยหลายฉบับไม่ว่ากฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง และพระราชบัญญัติที่มีโทษอาญา ต่างมีข้อกำหนดไว้เกี่ยวกับอายุบุคคลเช่น การขึ้นทะเบียน การเกณฑ์ทหารเมื่ออายุครบ 17 ปี ชายและหญิงจะทำการสมรสได้เมื่ออายุ 17 ปี แต่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง นอกจากนี้ความผิดทางอาญาที่บุคคลอายุตั้งแต่ 18 ปี กระทำลงไป ต้องได้รับโทษเท่ากับผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด และคดีก็ต้องพิจารณาที่ศาลอาญาหรือศาลจังหวัด มิใช่พิจารณาที่ศาลคดีเด็กและเยาวชน เป็นการชี้ให้เห็นว่ากฎหมายยอมรับว่าบุคคลเมื่อมีอายุครบ 17 ปี นั้นมีสภาพความพร้อมทางด้านจิตใจสังคม และอารมณ์ อีกทั้งในด้านการมีสำนึก รับผิดชอบที่บริบูรณ์แล้ว ฉะนั้นจึงถือได้ว่าบุคคลในวัยนี้ ควรจะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ เนื่องจากสิทธิดังกล่าว ต้องอาศัยสภาพความพร้อมทางสังคมอารมณ์ และจิตใจเป็นพื้นฐานเช่นเดียวกัน

2. เหตุผลในเชิงจิตวิทยา แม้จะมีการกำหนดไว้โดยทั่วไปว่าบุคคลจะบรรลุนิติภาวะในการพัฒนาตัวร่างกายก็ต่อเมื่ออายุถึง 20 ปี อย่างไรก็ตามการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมิใช่เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้กำลังหากแต่ต้องใช้การตัดสินใจเป็นตัวสำคัญ ฉะนั้นการลดอายุผู้มีสิทธิ

ออกเสียงเลือกตั้งลงเหลือ 18 ปี จึงไม่ขัดต่อเหตุผลทางจิตวิทยาข้างต้น (กิตติพงษ์ วงษ์สามี, 2537: 83 - 115)

การศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะมีความสนใจในหมู่ประชาชน โดยทั่วไป สำหรับการศึกษาในกลุ่มปัญญาชนนั้นยังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะในกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ทั้งๆ ที่กลุ่มปัญญาชนเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองสูง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และมีโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองได้มากกว่าคนกลุ่มอื่นในสังคม ซึ่งข้อเรียกร้องและความต้องการของคนกลุ่มนี้ยังอาจจะนำไปสู่การวางนโยบายของรัฐในอนาคตได้ ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งของปัญญาชนกลุ่มนี้จึงน่าจะเป็นการศึกษา ที่อาจให้ผลซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นดัชนีในการชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มทางการเมืองไทยในอนาคตได้ (รังสิมา ศิริรังษี, 2531: 6) นิสิตนักศึกษาถือได้ว่าเป็นชนชั้นนำที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน ซึ่งมีปัจจัยที่อิ้อำนาจในทางการเมือง แตกต่างจากคนทั่วไปหลายประการ ได้แก่

1. ความเป็นหนุ่มสาว ซึ่งมีทั้งร่างกายและแรงใจในอันที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ
2. การเป็นผู้มีการศึกษาและอยู่ในฐานะที่จะได้รับข่าวสารและความรู้วิทยาการที่ใหม่ และทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งการศึกษานี้เองคือปัจจัยที่จะทำให้บุคคลมีความรู้เรื่องการเมืองดีขึ้นและมีความเชื่อมั่นในบทบาททางการเมืองของตน (Almond and Verba, 1965: 3)
3. บุคคลเหล่านี้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมีกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งเป็นสิ่งที่เข้าใจกันและใช้บังคับได้ การมีวัยใกล้เคียงกันสามารถมีความเข้าใจในทัศนะและความรู้สึกของกันและกันได้ ตลอดจนมีการจัดองค์กรที่เป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น

4. นิสิตนักศึกษาไทยมีฐานะทางสังคมค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับมวลชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งยังคงอยู่ในชนบทไม่ได้รับการศึกษามากนักจากความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น ทำให้นักศึกษาเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีโอกาสเข้าไปมีบทบาททางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม (กมล สมวิเชียร, 2516: 85 - 86)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การศึกษาความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้ง ของนิสิตนักศึกษาเป็นสิ่งที่น่าสนใจ มิใช่เพียงเพราะข้อได้เปรียบของนิสิตนักศึกษาข้างต้นเท่านั้น แต่ยังเป็นเพราะว่าเมื่อนิสิตนักศึกษาเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น ก็จะกลายเป็นชนชั้นนำของประเทศ ซึ่งความคิดของชนชั้นนำนั้นย่อมมีอิทธิพล อย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ (รังสิมา ศิริรังษี, 2531: 7)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา

1. งานวิจัยด้านอายุ

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้สิทธิเลือกตั้งแก่ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุของผู้กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในประเด็นนี้สำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกนั้น มีแนวโน้มที่จะเป็นการเลือกตั้งโดยการรับรู้ของตนเอง ไม่มีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแทรกแซง จึงหวังได้ว่าเยาวชนคนรุ่นใหม่จะเป็นพลังบริสุทธิ์ยิ่งกว่านั้น นิสิตนักศึกษาซึ่งนับเป็นผู้มีการศึกษาสูงย่อมจะมีความสามารถในการรับรู้ถึงผลกระทบทางการเมืองได้ดีกว่าคนทั่วไป (ธวัชไชย สนธิวิธิช. สัมภาษณ์, 2543) และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งของเยาวชนอายุ 18-19 ปี พบว่า เยาวชนมีแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกของตนเอง โดยไม่ยอมให้ใครชักจูงได้ง่าย และคัดค้านการซื้อเสียง รวมทั้งพร้อมที่จะรับข้อเสนอใหม่ ๆ ของพรรคการเมืองซึ่งแตกต่างจากผู้สูงวัยที่มีความผูกพันกับพรรคการเมืองเก่า ๆ จนยากที่จะเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นเยาวชนยังมีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ทางการเมืองรวดเร็ว และมีความประทับใจในอุดมการณ์ทางการเมืองเสรีนิยมมากกว่าผู้สูงวัยอีกด้วย (กิตติพงษ์ วงษ์สามี. 2537: 93)

งานวิจัยที่ศึกษาพบว่า ตัวแปรอายุของผู้เลือกตั้ง มีผลให้การเรียนรู้ และความสำนึกทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง มีความแตกต่างกัน ได้แก่ งานวิจัยของ คึกฤทธิ์ สวัสดิผล (2535:

บทคัดย่อ) ระบุว่า "นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าชั้นปีที่สูงกว่า มีความสำนึกเป็นประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนในชั้นปีที่ต่ำกว่าเล็กน้อย" ขณะที่ มีข้อสังเกตจากผลการวิจัยทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งชี้ว่า สำหรับเยาวชนกรุงเทพมหานครแล้ว นักการเมืองไม่มีความน่าศรัทธาเท่าที่ควร แต่โดยรวมแล้ว เยาวชนมีทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยค่อนข้างสูง (ฝ่ายนโยบายและแผนฯ. 2538: บทคัดย่อ) อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมแล้วนิสิตศึกษานั้นยังมีส่วนร่วมทางการเมือง อยู่ในระดับต่ำดังที่ ดุชนัน สุทธิปริยาศรี และวรรณ ปุณฺณโชติ (2540: 127) ได้อภิปรายผลการวิจัยไว้ว่า ในขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย แต่นิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นผู้มีโอกาสดำรงตำแหน่งกลับมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำจุดที่น่าสนใจคือข้อความต่อไปนี้ "นิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่านักศึกษาต่างจังหวัด นักศึกษา ภาคใต้มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าภาคอื่นๆ" โดยรวมแล้ว นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต่ำ นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.1 และ 2.0 ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นตัวเลขที่ต่ำเนื่องจากนิสิตนักศึกษาที่เป็น

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ในด้านของค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยนั้น นิสิตได้รับการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยในระดับมาก

2. งานวิจัยด้านการศึกษาอบรม

นิสิตที่ศึกษาในแต่ละสาขาวิชา ย่อมมีความแตกต่างในเนื้อหาสาระของวิชาที่เรียนและต่างก็มีลักษณะเฉพาะของตนเอง สาขาวิชาที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดสอนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดด้านการเมืองของนิสิตนักศึกษามาก สาขาวิชารัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ เป็นสาขาที่ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดอุดมการณ์ทางการเมืองมาก การเรียนเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจและการปกครองในรูปแบบและลักษณะต่างๆ ทำให้เกิดการเปรียบเทียบ และเป็นแรงผลักดันให้นิสิตนักศึกษาสนใจเข้าร่วมทางการเมือง (พาณี ปรีชานนท์ และคณะ. 2529: 200) ผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาชี้ว่า มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับสาขาวิชาที่ทัศนคติต่อสถาบันการเลือกตั้งคือ นักศึกษานิติศาสตร์มีทัศนคติทางบวกและทางลบในจำนวนเท่ากัน และมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่านักศึกษา สาขาบัญชีเป็นนักศึกษาที่ไปลงคะแนนเลือกตั้งด้วยสำนึกทางการเมืองสูงสุด แทนที่จะเป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ที่ศึกษาการเมืองโดยตรง ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (รังสิมา ศิริรังษี. 2531: 106) และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามีข้อสังเกตว่านักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านของกลุ่มทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมืองสูงกว่านักศึกษาในสาขาวิชาอื่น ส่วนนักศึกษาวิชาศึกษาศาสตร์จะมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่านักศึกษาสาขาวิชาอื่นเกือบทุกด้าน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว แทบจะไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักศึกษาต่างสาขาในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ชลัช จงสืบพันธ์. 2527: 144)

งานวิจัยของพิทยา มาศมินทร์ไชยนา (2542: 34) พบว่า ปัจจัยขณะที่เรียนไม่มีผลทำให้ระดับความรู้ ความเข้าใจการเมืองการปกครองของนิสิตแตกต่างกัน เนื่องจากบางคนแม้จะไม่ได้เรียนวิชาการเมืองการปกครองโดยตรง แต่ก็ต้องเรียนวิชาพื้นฐานศึกษาทั่วไป หรือวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองไทยด้วย ตัวอย่างเช่น กรณีมหาวิทยาลัยทักษิณก็มีวิชาศึกษาทั่วไป ที่นักศึกษาต้องเรียน และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองสอดแทรกอยู่ ได้แก่ สศ. 102 มนุษย์กับสังคม และ สศ. 103 มนุษย์กับโลกปัจจุบัน จึงอาจทำให้ผลการศึกษามีลักษณะดังกล่าว" ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ ดุชนิ สุทธปรียาศรี และ วรณา ปุณณโชติ (2540: 127) ซึ่ง พบว่า "นิสิตนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชารัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยวิทยา และกฎหมายมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่เรียนสาขาวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์"

3. งานวิจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมากจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกๆ ด้าน สูงกว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะกิจกรรมของมหาวิทยาลัยในรูปแบบต่างๆ เช่นการกีฬา การดนตรีการละคร การโต้วาที เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่สร้างความซาบซึ้งและความสามารถในการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงานร่วมกันกับสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมซึ่งเป็นการเตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้ นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองได้ (ชลัช จงสืบพันธ์. 2527: 145) ผู้ที่มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมหรือเป็นผู้นำกิจกรรมการเมืองมากกว่าผู้อื่น มักจะเป็นผู้ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ ซึ่งมีบุคลิกค่อนข้างเปิดเผย นิสิตเพศชายจะมีความกล้าหาญและได้รับการยอมรับในสังคมไทย ด้านการแสดงออกมากกว่าเพศหญิง ประกอบกับการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนในสาขาวิชา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์แล้ว ก็ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้นิสิตดังกล่าวมีความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง มีอุดมการณ์ทางการเมือง และมีความคิดเห็นทางการเมืองที่ดีกว่าบุคคลอื่น (พาณี ปรีชานนท์ และคณะ. 2529: 201)

ช่วงชีวิตระหว่างการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น กิจกรรมนักศึกษาได้เข้ามามีบทบาทเสมือนเป็นสนามบ่มเพาะความคิดและการทำงาน ก่อนที่นิสิตนักศึกษาจะได้ออกมาเผชิญโลกแห่งความเป็นจริง ทว่าเมื่อเวลาผ่านไป สังคมที่เปลี่ยนแปลงมีสิ่งยั่วยุต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้อุดมการณ์ในการแสวงหาความรู้และจิตสำนึกเพื่อสังคมก็เริ่มหมดไป (ผู้จัดการรายสัปดาห์. 2544: 7) สังคมปัจจุบันเป็นยุคที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด นักศึกษาเข้ามาเพื่อเรียนให้จบโดยเร็วเพื่อจะออกไปทำงาน จึงไม่สนใจทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งการใช้ชีวิตของนักศึกษาโดยทั่วไปชอบความสบาย ประกอบกับเมืองใหญ่มีศูนย์การค้ามากมายที่นักศึกษานิยมไปเดินเล่น และทำกิจกรรมบันเทิงซึ่งดึงดูดความสนใจนักศึกษาให้เห็นความสำคัญมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย หากจะมองในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับแล้ว กิจกรรมใดไม่มีผลประโยชน์โดยตรงต่อตัวนักศึกษา ก็จะไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร และการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ผลประโยชน์ที่พึงมีมักเป็นรูปธรรมเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว อีกประการหนึ่ง การดำเนินงานของฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะที่ไม่เอื้อให้นักศึกษาสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยความไม่คล่องตัวในการบริหารงานและบุคลากร สาเหตุของปัญหากิจกรรมนักศึกษา เกิดจากสถานที่ตั้งหรือที่ทำงานตั้งอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นสัดส่วน ส่งผลให้นักศึกษาไม่สนใจและบางชมรมมีภาพพจน์ไม่ดี เช่น ชมรมที่ใช้ห้องชมรมเป็นที่พักผ่อนนอนเล่น มั่วสุมดื่มสุรา เป็นต้น (โสภณ อรุณรัตน์. 2542: 69)

การสำรวจความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ปีงบประมาณ 2538 ของกองบริหารการศึกษา สำนักงานปลัดทบวง

มหาวิทยาลัย ระบุว่า นิสิตนักศึกษาที่สมัครเข้าร่วมกิจกรรมโครงการด้านบำเพ็ญประโยชน์ หรือ อาสาพัฒนาชนบท มีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายสูงสุดคือต้องการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป้าหมายอันดับรองได้แก่ ต้องการพัฒนาตัวเองจากการเข้าร่วมกิจกรรม เหตุผลสำคัญในการตัดสินใจเลือกเข้ากลุ่มหรือชมรมใดนั้น นิสิตนักศึกษาจะพิจารณาพื้นที่จัดกิจกรรม และ ความน่าสนใจของกิจกรรมเป็นอันดับแรก ความเป็นระเบียบวินัย และความปลอดภัยรองลงมา (กองบริหารการศึกษฯ. 2540: 28)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยของพิทยา มาศมินทร์ไชยนรา (2542: 35) พบว่า นิสิตมุสลิม ส่วนใหญ่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางกับการเมือง เนื่องจากพื้นฐานกิจกรรมของชมรม มุสลิมส่วนใหญ่ จะเน้นการปฏิบัติกิจกรรมศาสนบัญญัติ ทั้งนี้ พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา ได้ให้ ข้อเสนอแนะว่า สถาบันอุดมศึกษาภาคใต้ควรส่งเสริมให้อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมนิสิตมุสลิม หา วิจัยจูงใจนิสิตให้ใช้เวลาว่างจากการปฏิบัติศาสนบัญญัติ มาสนใจข่าวสารการเมืองบ้าง ซึ่ง หลักศาสนามีได้มีข้อห้ามไว้แต่อย่างใด

4. งานวิจัยด้านการเปิดรับสื่อสารมวลชน

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (2540: 371) ระบุว่า ผู้ที่สนใจการเมืองจะมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ไม่สนใจ ซึ่งความสนใจทางการเมืองอาจดูได้จากการติดตามข่าวสารทางการเมืองเช่น ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การพูดคุยกับคนอื่นเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น ดังที่ ชลัช จงสืบพันธ์ (2527: 145) กล่าวว่า นักศึกษาที่เปิดรับสื่อสารมวลชนมากกว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นักศึกษาที่เปิดรับสื่อสารมวลชนน้อยกว่า ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสื่อสารมวลชนเป็นแหล่งกระตุ้นทางการเมือง ที่อาจจะยกระดับกิจกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลได้ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะสื่อสารมวลชนเป็นแหล่งสำคัญ ในการให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็นและความรู้ เป็นฝ่ายที่คอยชักจูงผู้มีอำนาจ เป็นฝ่ายเชื่อมความสัมพันธ์ของความเป็นชาติและเป็นจักรกลของกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย พาณี ปรีชานนท์ และคณะ (2529: 201) ชี้ว่า การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญในการทำกิจกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา เมื่อสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศอยู่ในภาวะที่ดี นิสิตนักศึกษาก็ไม่ค่อยมีกิจกรรมทางการเมือง แต่เมื่อสถานการณ์ของประเทศมีปัญหาขึ้น นิสิตนักศึกษาก็มักจะทำกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนของประเทศ เนื่องจากมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีการรับรู้สถานการณ์ทางการเมืองสูงจึงทำให้กิจกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีมากกว่ากิจกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาภาคอื่นๆ

การวิจัยของพิทยา มาศมินทร์ไชยนรา (2542: 33) พบว่า ปัจจัยความสนใจติดตามข่าวการแก้ไขรัฐธรรมนูญของนิสิต มีผลทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของนิสิตต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มที่ติดตามข่าวการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะมีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับที่ดีกว่านิสิตมุสลิมที่ไม่เคยติดตามข่าวการแก้ไขรัฐธรรมนูญ นิสิตมีความเห็นต่อปัจจุบัน และอนาคตของการเมืองการปกครองไทยว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะทำให้การเมืองไทยดีขึ้น นิสิตเห็นด้วยกับการที่กฎหมายบังคับให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งนิสิตเห็นว่าการติดตามหลักเกณฑ์การเลือกตั้ง และเผยแพร่แก่ชุมชนเป็นวิธีสนับสนุนการปกครองไทยได้ดีที่สุด

งานวิจัยของ ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2542 : 123) พบว่า บุคคลที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย มากกว่าบุคคลที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองน้อยกว่า พิธา ถาวรกุล (2536: บทคัดย่อ) ระบุว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า และการรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์ หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไม่ได้มีอิทธิพลทำให้ผู้รับรู้ผลการเลือกตั้งดังกล่าวเปลี่ยนทัศนคติของตน ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด

นิสิตนักศึกษาไทย เคยมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีพลัง ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2513 - 2524 ซึ่งผลการวิจัยของ วิทยา สิทธิบุตร (2535: บทคัดย่อ) ระบุว่า "ปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้นิสิตนักศึกษาไทย เข้ามาเกี่ยวข้องทางการเมือง คือ บรรยากาศทางการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย และภาวะกดดันทางสังคม ด้วยปัญหาที่มากมายของประเทศที่ปกครองภายใต้รัฐบาลทหาร แม้ว่าการมีบทบาททางการเมือง ของขบวนการนิสิตนักศึกษาไทยจะไม่ยาวนานนัก จากช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2513 ถึง 2424 แต่กระนั้น ขบวนการนิสิตนักศึกษา ก็ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งต่อสังคมไทย ทั้งในด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ"

ปัจจุบันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไม่มีปรากฏเท่าใดนัก ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยหลายชิ้นที่บ่งบอกว่า นิสิตนักศึกษาได้ลดบทบาททางการเมืองของตนเองลง จากการตอบแบบสอบถามของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ มักให้ความเห็นต่อการเมืองในระดับปานกลาง และมักจะมีความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพียงระดับปานกลาง ดังเช่นที่งานวิจัยของ คีตกฤษ์ สวัสดิผล (2535: บทคัดย่อ) ระบุว่า "โดยรวมแล้วนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า มีสำนึกความเป็นประชาธิปไตยระดับปานกลาง" ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติพงษ์ วงศ์สามิ (2537: บทคัดย่อ) จารุวรรณ สกุลถุ (2541: บทคัดย่อ) พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา (2542: บทคัดย่อ) ดุชนิ สุทธรปรียาศรี และวรรณภา ปุณณโชติ (2540: 126) ต่างพบว่า นิสิตนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกและเจตคติทางการเมืองในระดับ

ปานกลางเท่านั้น และมีข้อน่าสังเกตในผลการวิจัยของนิสกร แสนเสนห์ ที่พบว่า "โดยรวมแล้ว นักศึกษาศาสนาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก แต่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง" งานวิจัยของสุจิต บุญบงการ (2524: 211) ก็ระบุไว้เช่นกันว่า "นิสิตกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าตนเองควรไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่เมื่อถูกถามว่าได้ไปลงคะแนนเลือกตั้งทุกครั้งหรือไม่ พบว่า มีผู้ตอบจำนวนหนึ่งที่ระบุว่า บางครั้งตนเองไม่ได้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงอาจกล่าวได้ว่าการเลือกตั้งแต่ละครั้ง จะมีนิสิตนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่เห็นว่าตนเองควรจะไปลงคะแนนเสียง แต่เมื่อมีการเลือกตั้งจริงกลับไม่ไปใช้สิทธิตามที่เห็นสมควร"

จากผลการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นได้ว่า นิสิตนักศึกษาไทย ยังมีความสำนึกทางการเมืองต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจ และเจตคติทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา โดยเจาะจงไปที่ประเด็นของการเลือกตั้ง ภายใต้กรอบกติกาของรัฐธรรมนูญใหม่ และศึกษาแนวทางเพื่อส่งเสริมปัจจัยที่ทำให้นิสิตนักศึกษา มีความเข้าใจและมีเจตคติต่อการเลือกตั้งที่เหมาะสม และเอื้ออำนวยให้นิสิตนักศึกษาเป็นพลังของชาติ ในอันที่จะผลักดันสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นสังคมที่ผาสุก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามสาระสำคัญดังนี้ การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 6 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 9,084 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 6 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 908 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 10 เนื่องจากประชากรอยู่ที่หลักพัน (บุญชม ศรีสะอาด. 2535: 38) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสาขาวิชาที่ศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
จำแนกตามสาขาวิชาที่ศึกษา

สาขาวิชาที่ศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	1,289	129
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	2,461	246
มนุษยศาสตร์	1,954	195
สังคมศาสตร์	3,380	338
รวม	9,084	908

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา เพื่อนำมากำหนดกรอบ และขอบเขตเนื้อหาในการสร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาค้นคว้าแบบสอบถามของ ชลิต จงสีพันธ์ (2527: 164 - 178) และจารุวรรณ สกุลฤๅ (2541: 37)
2. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามจากหลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามความเข้าใจ และเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประโยคคำถามเกี่ยวกับปริมาณความถี่ และความตั้งใจของผู้ตอบในการเปิดรับสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ แบบประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ จำนวน 16 ข้อ ในการตอบแบบสอบถามนี้ ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนจาก 1 ถึง 3 คะแนน

การให้คะแนนจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

คะแนน 3 หมายถึง การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบ่อยครั้ง

คะแนน 2 หมายถึง การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้ง

คะแนน 1 หมายถึง การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง

เกณฑ์การแปลความหมาย กำหนดดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.35 - 3.00 หมายถึง การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบ่อยครั้ง

คะแนนเฉลี่ย 1.68 - 2.34 หมายถึง การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้ง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.67 หมายถึง การเปิดรับข่าวการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 14 ข้อ

เกณฑ์การแปลความหมาย กำหนดดังนี้

คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 70 หมายถึง นิสิตมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40 - 70 หมายถึง นิสิตมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 40 หมายถึง นิสิตมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในระดับน้อย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยมีข้อคำถามทางลบ 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 16, 18, 19, และ 23 และอีก 22 ข้อเป็นข้อคำถามทางบวก มีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" จนถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ข้อความ แต่ละข้อจะเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบ ในการตอบแบบสอบถามนี้ ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนตั้งแต่ข้อละ 1 ถึง 4 คะแนน

การให้คะแนนจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ข้อความทางบวก

คะแนน 4 หมายถึง นิสิตเห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนน 3 หมายถึง นิสิตเห็นด้วย

คะแนน 2 หมายถึง นิสิตไม่เห็นด้วย

คะแนน 1 หมายถึง นิสิตไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อความทางลบ

คะแนน 1 หมายถึง นิสิตเห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนน 2 หมายถึง นิสิตเห็นด้วย

คะแนน 3 หมายถึง นิสิตไม่เห็นด้วย

คะแนน 4 หมายถึง นิสิตไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การแปลความหมาย กำหนดดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 4.00 หมายถึง นิสิตมีเจตคติทางบวกต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.50 คะแนน หมายถึง นิสิตมีเจตคติทางลบต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open – end) จำนวน 1 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อประธาน และกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไขปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5. นำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน (ภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหาสาระ (Content Validity)

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจำนวน 50 คน จากนั้นหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งและแบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เป็นรายข้อ โดยใช้การทดสอบค่าที (t- test) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531: 185) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 เป็นรายข้อโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไบซีเรียล (Biserial Correlation) (Ferguson. 1981: 421-430) (ภาคผนวก ข)

7. นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ไปหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ของแบบสอบถามการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งและแบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531: 171; อ้างอิงมาจาก Cronbach. 1970: 161) แบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 โดยใช้สูตรวิเคราะห์หาค่าความยากเป็นรายข้อโดยใช้สูตร KR-20 (Ferguson. 1981:438)

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามมีดังนี้

แบบสอบถามการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

แบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

แบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ค่าความยากเท่ากับ .79 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .59 (ภาคผนวก ข)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แล้วนำไปขอความอนุเคราะห์ต่อคณบดี เพื่อขอเก็บข้อมูลนิสิตระดับปริญญาตรีในทุกคณะทุกชั้นปีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระหว่างเดือนมีนาคม 2545 โดยขอความร่วมมือจากสำนักงานเลขานุการคณะเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตามความมุ่งหมายข้อ 1 เพื่อศึกษาความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ตามความมุ่งหมายข้อ 2 เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ตามความมุ่งหมายข้อ 3 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)
4. ตามความมุ่งหมายข้อ 4 เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
5. รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการจัดกลุ่มและแจกแจงความถี่ของคำตอบ เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ในเชิงบรรยาย

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ

1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) (Ferguson. 1981: 49)

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (Ferguson. 1981: 49)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถาม โดยใช้การทดสอบค่าที่

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที่

3.2 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' test) (Ferguson. 1981: 90, 308)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อให้การแปลความหมายข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
F	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
p	แทน ค่าความน่าจะเป็นที่ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
df	แทน ระดับขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย

ตอนที่ 2 การศึกษาเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง โดยใช้การทดสอบค่าที่และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง โดยการใช้การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ตอนที่ 5 การรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยการใช้การจัดกลุ่มและการแจกแจงความถี่ของคำตอบ เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ในเชิงบรรยาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{X}$	ระดับความเข้าใจ
1	เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แบบบัญชีรายชื่อไปเป็นรัฐมนตรี	.58	ปานกลาง
2	การนำการเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อมาใช้	.31	น้อย
3	ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตสามารถใช้จ่ายในการหาเสียงได้ไม่เกินคนละ 1 ล้านบาท	.57	ปานกลาง
4	คณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งแทนกระทรวงมหาดไทย	.59	ปานกลาง
5	รัฐมนตรีต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	.57	ปานกลาง
6	รัฐธรรมนูญห้ามมิให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) หาเสียง	.34	น้อย
7	นายกรัฐมนตรีจึงต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	.56	ปานกลาง
8	การเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง	.75	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{X}$	ระดับ ความเข้าใจ
9	รัฐธรรมนูญเปิดกว้างให้นายกรัฐมนตรีสามารถเลือกผู้ที่ไม่เป็น ส.ส. มาเป็นรัฐมนตรีได้	.50	ปานกลาง
10	รัฐมนตรีต้องลาออกจากการเป็นส.ส. จะเป็นทั้ง 2 ตำแหน่งในเวลาเดียวกันไม่ได้	.44	ปานกลาง
11	การกำหนดให้ ส.ว. มาจากการเลือกตั้ง	.67	ปานกลาง
12	การห้ามผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและห้ามพรรคการเมืองสนับสนุนผู้สมัครไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม	.48	ปานกลาง
13	ข้อดีและข้อเสียของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต	.46	ปานกลาง
14	การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของผู้มีอายุ 18 ปี	.48	ปานกลาง
รวม		.52	ปานกลาง

จากตาราง 2 โดยรวมนิสิตมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นิสิตมีความเข้าใจในระดับมาก คือ ข้อ 8 การเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง ($\bar{X} = .75$) ส่วนข้อที่นิสิตมีความเข้าใจน้อย คือ ข้อ 2 การเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อ ($\bar{X} = .31$) และข้อ 6 รัฐธรรมนูญห้ามมิให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาหาเสียง ($\bar{X} = .34$) ส่วนข้ออื่น ๆ นิสิตมีความเข้าใจในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 การศึกษาเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 เจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{X}$	SD	เจตคติ
	การเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.) ภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีผลอย่างไร			
1	ประชาชนได้ตัวแทนที่มีความหลากหลายและสามารถสะท้อนความต้องการของสังคมได้อย่างชัดเจน	3.03	.61	บวก
2	ได้คนดีเข้ามาปกครองประเทศตามรัฐธรรมนูญ.	2.89	.68	บวก
3	สามารถป้องกันการใช้อิทธิพลเพื่อกระทำการทุจริตเลือกตั้งได้	2.66	.78	บวก
4	เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การปฏิรูปการเมืองประสบความสำเร็จ	2.87	.58	บวก
5	พรรคการเมืองเฟ้นหาบุคคลที่มีคุณภาพลงสมัครมากขึ้น	2.88	.64	บวก
6	พรรคการเมืองเฉพาะกิจสลายตัวไปเหลือเพียงพรรคที่มาจาก การรวมตัวของผู้ที่มโนบายในแนวทางเดียวกัน	2.88	.67	บวก
7	ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตรงกับความต้องการของประชาชน	2.88	.65	บวก
8	การควบคุมการเลือกตั้งโดย กกต. จะทำให้การซื้อสิทธิขายเสียงหมดไปจากระบบการเมืองไทย	2.70	.75	บวก
9	วิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างแบบแบ่งเขตและบัญชีรายชื่อ ทำให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพ	2.87	.58	บวก
10	การมีช่องไม่เลือกผู้สมัครคนใดเป็นการให้ทางเลือกแก่ผู้เลือกตั้งตามหลักประชาธิปไตย	3.07	.74	บวก
11	การกำหนดให้ผู้สมัคร ส.ส. และ ส.ว. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้รัฐมนตรีที่มีคุณภาพสูงขึ้น	3.12	.65	บวก
12	การยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินตามมาตรา 291 ทำให้ นักการเมืองมีความโปร่งใสขึ้น	3.03	.67	บวก
13	กระบวนการสรรหา กกต. มีความเชื่อถือได้	2.75	.69	บวก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	$\bar{X}$	SD	เจตคติ
14	สังคมจะต้องยอมรับการตัดสินใจที่เฉียบขาดของ กกต. เมื่อมีการประกาศให้เลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้ง	2.96	.64	บวก
15	รัฐธรรมนูญกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจควบคุมรัฐมนตรีได้ ทำให้นายกรัฐมนตรีมีภาวะผู้นำสูงขึ้น	2.89	.66	บวก
16	การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ถือเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน	2.66	.83	บวก
17	ส.ส.จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเป็นผู้ที่อุทิศตัวให้กับประชาชน และจะผูกพันกับพื้นที่มากที่สุด	2.85	.67	บวก
18	การเลือกตั้งซ้ำทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมากเกินไป	2.17	.85	ลบ
19	การเลือกตั้งซ้ำเป็นเรื่องน่าเบื่อและเสียเวลา	2.23	.91	ลบ
20	ส.ส.จากระบบบัญชีรายชื่อ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและมีประสบการณ์เป็นที่รู้จักในระดับชาติ ไม่มีประวัติเสื่อมเสีย	2.75	.75	บวก
21	ส.ว.มาจากการเลือกตั้งจากเขตจังหวัดทำหน้าที่ได้อย่างอิสระ เพราะไม่สังกัดพรรคการเมือง จึงไม่ผูกพันกับผลประโยชน์ของพรรคการเมือง	2.92	.69	บวก
22	ส.ว.ดำรงตำแหน่งได้วาระเดียวทำให้สามารถทำงานในสภาโดยไม่ต้องผูกพันกับฐานคะแนนในจังหวัดที่ได้รับเลือก	3.00	.65	บวก
23	การที่สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทำให้มีการใช้อิทธิพลไม่ต่างจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	2.07	.62	ลบ
24	การใช้สิทธิเลือกตั้งของข้าพเจ้าสามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายบริหารประเทศได้	2.98	.69	บวก
25	ข้าพเจ้าสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองได้โดยการออกเสียงเลือกตั้ง	3.13	.65	บวก
26	ข้าพเจ้ามั่นใจการปฏิบัติหน้าที่ของ กกต.	2.70	.71	บวก
รวม		2.80	.69	บวก

จากตาราง 3 โดยรวมนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีเจตคติทางบวกต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่นิสิตมีเจตคติทางลบ ได้แก่ ข้อ 23 นิสิตเห็นว่าการที่สมาชิกรัฐสภาจากการเลือกตั้งทำให้มีการใช้อิทธิพลไม่ต่างจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ($\bar{X}$ = 2.07, SD = .62) ข้อ 18 การเลือกตั้งซ้ำทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมากเกินไป ($\bar{X}$ = 2.17, SD = .85) และข้อ 19 การเลือกตั้งซ้ำเป็นเรื่องน่าเบื่อและเสียเวลา ($\bar{X}$ = 2.23, SD = .91) ส่วนข้ออื่น ๆ นิสิตมีเจตคติทางบวก

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4 – 10

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
การใช้สิทธิเลือกตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	3	.15	4.92	.12	.95
	ภายในกลุ่ม	601	250.81	.42		
	รวม	604	250.95			

จากตาราง 4 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีการใช้สิทธิเลือกตั้งต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรสาขาวิชาที่ศึกษา

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
สาขาวิชาที่ศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3	15.98	5.33	13.62	.00
	ภายในกลุ่ม	601	234.98	.391		
	รวม	604	250.95			

จากตาราง 5 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ่ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตตามตัวแปรสาขาวิชาที่ศึกษา

สาขาวิชาที่ศึกษา	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	มนุษยศาสตร์	สังคมศาสตร์	วิทยาศาสตร์สุขภาพ
$\bar{X}$	1.78	1.98	2.09	2.24
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	1.78		*	*
มนุษยศาสตร์	1.98			
สังคมศาสตร์	2.09			
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	2.24			

จากตาราง 6 นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกับนิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และ นิสิตที่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย

การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้ง ภายในมหาวิทยาลัย	N	$\bar{X}$	SD	t	p
ไม่เคย	247	1.90	.65	2.82	.00
เคย	358	2.05	.64	2.83	.00

จากตาราง 7 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ่ ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
การเปิดรับข่าว	ระหว่างกลุ่ม	2	6.93	3.47	8.55	.00
การเลือกตั้ง	ภายในกลุ่ม	602	244.02	.40		
รวม		604	250.95			

จากตาราง 8 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ่ ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ค่าคะแนนเฉลี่ยของความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง

การเปิดรับข่าว การเลือกตั้ง	$\bar{X}$	นาน ๆ ครั้ง 1.77	บ่อยครั้ง 1.83	บางครั้ง 2.06
นาน ๆ ครั้ง	1.77			
บ่อยครั้ง	1.83			*
บางครั้ง	2.06			

จากตาราง 9 นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งบ่อยครั้งมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกับนิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้ง ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง โดยการทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เสนอไว้ในตาราง 10 – 14

ตาราง 10 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	.15	4.91	.12	.95
ภายในกลุ่ม	601	250.81	.42		
รวม	604	250.95			

จากตาราง 10 นิสิตที่มีการใช้สิทธิเลือกตั้งต่างกันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามสาขาวิชาที่ศึกษา

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	5.49	1.83	.23	.88
ภายในกลุ่ม	601	48.84	8.12		
รวม	604	48.89			

จากตาราง 11 นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรม
การเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย

การเข้าร่วมกิจกรรม	N	$\bar{X}$	SD	t	p
การเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย					
ไม่เคย	247	2.80	.29	.80	.43
เคย	358	2.81	.28	.80	.43

จากตาราง 12 นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน
มีความเข้าใจการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	1.27	3.47	8.55	.00
ภายในกลุ่ม	602	52.53	.41		
รวม	604	250.96			

จากตาราง 13 นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน การทดสอบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟปรากฏผลดังตาราง 14

ตาราง 14 การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ค่าคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒตามตัวแปรการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง

การเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง	$\bar{X}$	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อยครั้ง
นาน ๆ ครั้ง	2.68		*	
บางครั้ง	2.82			*
บ่อยครั้ง	2.90	*		

จากตาราง 14 นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกับนิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้งและบ่อยครั้ง นอกจากนั้น นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้ง มีเจตคติต่อการเลือกตั้งแตกต่างกับนิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งบ่อยครั้ง

ตอนที่ 5 การรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่มีต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 15 ความถี่ของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จาก
แบบสอบถามปลายเปิด

ลำดับ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
1	กกต. ไม่สามารถดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างโปร่งใส ตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญได้	48
2	พรรคการเมืองควรเฟ้นหาบุคคลที่มีคุณภาพ และไม่ทุจริตมาลงสมัคร รับเลือกตั้ง	31
3	การเลือกตั้งควรมีความโปร่งใสมากกว่าที่เป็นอยู่	21
4	ควรลดการเลือกตั้งซ้ำให้เหลือน้อยครั้งลง เพื่อประหยัดงบประมาณของ ประเทศ	17
5	นักการเมืองควรมีสำนึกรักชาติบ้านเมือง และควรทำหน้าที่ของตนเพื่อ สังคมประเทศชาติ มากกว่าที่จะแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อความอยู่รอดทาง การเมืองเฉพาะของส่วนตน และพวกพ้อง	13
6	ควรมีบทลงโทษผู้ทุจริตเลือกตั้งโดยตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต เพราะคนที่ทุจริต มักจะทำผิดซ้ำสามารถก่อความยุ่งยากขึ้นอีกภายหลัง	13
7	ควรมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงประชาชน ทุกกลุ่ม	8
8	การเลือกตั้งทุกครั้งยังคงได้นักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชั่นเข้ามาเช่นเดิม และ นักการเมืองหน้าเก่าจำนวนมากยังคงทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาทางการเมืองและสังคม	8
9	กฎหมายเลือกตั้งควรมีความรัดกุม ไม่มีช่องโหว่ให้นักการเมืองทุจริตได้ เข้าไปทำลายระบบการเมืองให้เสียหาย	6
10	เงินยังคงมีอิทธิพลต่อและการเลือกตั้ง จนยากเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ในเร็ววัน	4
11	กกต. มีอำนาจมากในฐานะองค์กรอิสระทำหน้าที่จัดดำเนินการเลือกตั้ง แต่กลับไม่สามารถไว้วางใจได้ดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ	4
12	การที่ส.ว.มาจากการเลือกตั้งนับเป็นช่องทางให้พรรคการเมืองสร้างอิทธิพล และหาผลประโยชน์ให้พรรคพวกของตนได้มากขึ้น	1
13	เห็นด้วยกับการที่ ส.ว.มาจากการเลือกตั้ง	1
14	การเลือกตั้ง ส.ว. ดีแล้ว แต่ ส.ส. ยังซื้อเสียงเหมือนเดิม	1

ลำดับ	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	ความถี่
15	กกต.ควรทำงานอย่างสุจริตเที่ยงธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ไม่เอนเอียงไปทางนักการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	1
16	การจัดดำเนินการเลือกตั้งยังมีปัญหาด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ประจำเขตเลือกตั้งบางเขตมีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่จึงดูแลการเลือกตั้งได้ไม่	1
17	ควรให้มีการเลือกตั้งทางอินเทอร์เน็ตได้ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สะดวก สำหรับผู้ที่ไม่สะดวกในการออกจากบ้านและทำให้ประหยัดได้หลายประการ ได้แก่ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไม่ต้องทิ้งที่ทำงานไป ทำให้ยากลำบาก และไม่ต้องเสียรายได้จากการประกอบอาชีพ	1
18	รัฐธรรมนูญใหม่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้น	1
19	การเลือกตั้งระบบใหม่เป็นสิ่งที่ดีกว่าในอดีต และมีความยุติธรรมกว่า ที่ผ่านมา	1
22	ควรให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อเพียงอย่างเดียว เพราะการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตนั้นมีการซื้อสิทธิขายเสียงได้ง่าย	1
21	ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารประเทศควรมีความตั้งใจจริงในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ของประเทศ และสามารถปลดหนี้ที่กู้มาจากต่างชาติได้	1
22	ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้พัฒนาอยู่เสมอ และตรวจสอบหาข้อบกพร่องของการเลือกตั้งทั้งในด้นบทและในทางปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา	1
รวม		184

จากตาราง 15 นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่า กกต.ไม่สามารถดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่าง โปร่งใสตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ และมีข้อเสนอแนะให้พรรคการเมืองควรเฟ้นหา บุคคลที่มีคุณภาพ และไม่ทุจริตมาลงสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการเลือกตั้งควรมีความโปร่งใส มากกว่าที่เป็นอยู่ ตลอดจนควรลดการเลือกตั้งซ้ำให้เหลือน้อยครั้งลงเพื่อประหยัดงบประมาณ ของประเทศ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยเปรียบเทียบความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม การเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และสภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งของนิสิต

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระดับปริญญาตรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 908 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลของนิสิต ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิชาที่ศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 16 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 14 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้มีค่าความยากเท่ากับ .79 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .59

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นแบบประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน

26 ข้อ แบบสอบถามชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นแบบปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ

แบบสอบถามที่ส่งออกไปมีจำนวนทั้งสิ้น 908 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและมีความสมบูรณ์ จำนวน 605 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 66

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตามความมุ่งหมายข้อ 1 เพื่อศึกษาความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย

2. ตามความมุ่งหมายข้อ 2 เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ตามความมุ่งหมายข้อ 3 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งโดยใช้การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

4. ตามความมุ่งหมายข้อ 4 เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จำแนกตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย และการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งโดยใช้การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

5. รวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดโดยการจัดกลุ่มและแจกแจงความถี่ของคำตอบเพื่อวิเคราะห์ในเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยรวมในระดับปานกลาง

2. โดยรวมนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีเจตคติทางบวกต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

3. นิสิตที่มีสิทธิเลือกตั้งต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน

4. นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. นิสิตที่มีสิทธิเลือกตั้งต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน

8. นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน

9. นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ไม่แตกต่างกัน

10. นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัน มีเจตคติต่อการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การศึกษาความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในระดับปานกลาง เนื่องจากนิสิตมีหน้าที่หลักคือการศึกษาตามหลักสูตรซึ่งให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาเอก ในแต่ละรายวิชาส่วนใหญ่เป็นความรู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ การที่นิสิตส่วนใหญ่มุ่งเรียนเพื่อการประกอบอาชีพโดยละเลยวิชาความรู้ทั่วไป อาจส่งผลให้นิสิตมีความเฉื่อยชาต่อความเป็นไปของสังคมได้ ประกอบกับรูปแบบการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันที่สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีนัก ทุกคนต่างคำนึงถึงความอยู่รอดของตนเอง จึงทำให้บางครั้งการให้ความร่วมมือช่วยเหลือและแบ่งปันกันในสังคมถูกลดความสำคัญลงไป จะเห็นได้จากเมื่อมีกิจกรรมภายใน

มหาวิทยาลัย กิจกรรมส่วนใหญ่ที่มตินิสิตให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีคือกิจกรรมที่ส่งผลต่อคะแนนในรายวิชา หากกิจกรรมใดไม่มีคะแนนให้นิสิตก็มักจะไม่สนใจให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ปัจจุบันนิสิตนักศึกษาไม่มีความสนใจเข้าร่วมทางการเมืองเท่าใดนัก อาจมองได้อีกในแง่หนึ่งว่า เนื่องจากระบบการเลือกตั้งในปัจจุบันยังคงเป็นเรื่องใหม่ทำให้ทั้งนิสิตและประชาชนทั่วไปยังไม่มี ความเข้าใจในหลักการ และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างลึกซึ้งได้ งานวิจัยหลายชิ้นระบุว่า นิสิตนักศึกษาได้ลดบทบาททางการเมืองของตนเองลง จากการตอบแบบสอบถามของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ มักให้ความเห็นต่อการเมืองในระดับปานกลาง และมักจะมี ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพียงระดับปานกลาง ดังเช่นงานวิจัยของ คึกฤทธิ์ สวัสดิผล (2535 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า "โดยรวมแล้วนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามีสำนึกความเป็นประชาธิปไตยระดับปานกลาง" ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติพงษ์ วงศ์สามิ (2537: บทคัดย่อ) จารุวรรณ สกุลคุ (2541: บทคัดย่อ) พิทยา มาศมินทร์ไชยนา (2542: บทคัดย่อ) ดุชนิ สุทนต์ปริยาศรี และวรรณ ปุณณโชติ (2540: 126) พบว่า นิสิตนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ความสำนึกและเจตคติทางการเมืองในระดับปานกลางเท่านั้น

2. การศึกษาเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีเจตคติทางบวกต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เนื่องจากประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางรูปแบบหลักการในการปกครองประเทศเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ การปกครองประเทศของไทย การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทางการเมืองหลายประการ โดยเฉพาะในขอบข่ายของการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญบัญญัติกรอบกติกาใหม่ที่ส่งผลให้การดำเนินการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไปทั้งระบบ ซึ่งประชาชนโดยทั่วไปต่างคาดหวังกันว่าการเลือกตั้งระบบใหม่ภายใต้การควบคุมดูแลของ กกต. จะมีความโปร่งใส เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของนิสิตจะดีตามไปด้วย ดังข้อสังเกตในผลการวิจัยของ นิสากกร แสนเสนห์ (2543: 85) ที่พบว่า โดยรวมแล้วนักศึกษาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับมาก แต่มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลาง และงานวิจัยของสุจิต บุญบงการ (2524: 211) ก็ได้พบว่า นิสิตกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าตนเองควรไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่เมื่อถูกถามว่าได้ไปลงคะแนนเลือกตั้งทุกครั้งหรือไม่ พบว่า มีผู้ตอบจำนวนหนึ่งที่ระบุว่า บางครั้งตนเองไม่ได้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงอาจกล่าวได้ว่าในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีนิสิตนักศึกษาจำนวนหนึ่งที่เห็นว่าการตนเองควรจะไปลงคะแนนเสียง แต่เมื่อมีการเลือกตั้งจริงกลับไม่ไปใช้สิทธิตามที่เห็นสมควร

3. การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า นิสิตที่มีสิทธิเลือกตั้งต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตมีวัยใกล้เคียงกัน และส่วนใหญ่เคยใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่า 1 ครั้ง จึงทำให้ไม่มีความแตกต่างทางความเข้าใจการเลือกตั้งระหว่างนิสิตที่ใช้สิทธิเลือกตั้งต่างกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ให้สิทธิเลือกตั้งแก่ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุของผู้กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา สำหรับนิสิตนักศึกษาที่มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกนั้น มีแนวโน้มที่จะเป็นการเลือกตั้งโดยการรับรู้ของตนเองโดยไม่มีอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแทรกแซง จึงหวังได้ว่าเยาวชนคนรุ่นใหม่จะเป็นพลังบริสุทธิ์ ยิ่งกว่านั้นนิสิตนักศึกษาซึ่งนับเป็นผู้มีการศึกษาสูง ย่อมจะมีความสามารถในการรับรู้ถึงผลกระทบทางการเมืองได้ดีกว่าคนทั่วไป (ธวัชไชย สนธิวิธ. สัมภาษณ์, 2543) และจากผลการวิจัยของ กิตติพงษ์ วงษ์สามิ (2537: 93) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกตั้งของเยาวชนอายุ 18 -19 ปี ซึ่งระบุว่า เยาวชนอายุ 18 - 19 ปีมีแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกของตนเอง โดยไม่ยอมให้ใครชักจูงได้ง่าย และคัดค้านการซื้อเสียงรวมทั้งพร้อมที่จะรับข้อเสนอใหม่ ๆ ของพรรคการเมือง ซึ่งแตกต่างจากผู้สูงวัยที่มีความผูกพันกับพรรคการเมืองเก่าๆ จนยากที่จะเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ เยาวชนยังมีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ทางการเมืองรวดเร็ว และมีความประทับใจในอุดมการณ์ทางการเมืองเสรีนิยมมากกว่าผู้สูงวัยอีกด้วย

3.2 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐาน โดย นิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและนิสิตสาขาวิชาสังคมศาสตร์มีความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับมาก ส่วนนิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสาขาวิชามนุษยศาสตร์มีความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับปานกลาง เนื่องจากธรรมชาติของการเรียนในแต่ละสาขาวิชา มีความแตกต่างกัน ทั้งโดยโครงสร้างหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และลักษณะเฉพาะของ นิสิตซึ่งมีความหลากหลาย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจากที่เคยเป็นวิทยาลัย วิชาการศึกษา ซึ่งให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาทางสังคมศาสตร์ ปัจจุบันมีการขยายตัวในส่วนของการศึกษาทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น อาจส่งผลให้ลักษณะโดยรวมของนิสิต มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นิสิตมีความเข้าใจ การเลือกตั้งแตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับงานวิจัยของพิทยา มาศมินทร์ไชยนรา (2542: 34) ที่พบว่า ปัจจัยคณะที่เรียนไม่มีผลทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจการเมือง

การปกครองของนิสิตแตกต่างกัน เนื่องจากบางคนแม้จะไม่ได้เรียนวิชาการเมืองการปกครองโดยตรง แต่ก็ต้องเรียนวิชาพื้นฐานศึกษาทั่วไปหรือวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองไทยด้วย ตัวอย่างเช่น กรณีมหาวิทยาลัยทักษิณก็มีวิชาศึกษาทั่วไป ที่นักศึกษาต้องเรียนและมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองสอดแทรกอยู่ ได้แก่ สศ. 102 มนุษย์กับสังคมและ สศ. 103 มนุษย์กับโลกปัจจุบัน จึงอาจทำให้ผลการศึกษาที่มีลักษณะดังกล่าว" ข้อสังเกตจากผลการวิจัยคือ นิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพโดยเฉลี่ยแล้วมีความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ชัดแย้งกับงานวิจัยของ ดุชนิ สุทธรปรียาศรี และ วรณา ปุณฺณโชติ (2540: 127) ที่พบว่า "นิสิตนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชา รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยวิทยา และกฎหมายมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่เรียนสาขาวิชาอื่น เช่น วิทยาศาสตร์" ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเปิดให้นิสิตทุกสาขาวิชาสามารถเลือกเรียนวิชาเลือกกลุ่มสังคมศาสตร์ที่ให้ความรู้ทางการเมืองได้ เช่น วิชา รัฐ 102 มนุษย์กับการเมือง ฉะนั้น นิสิตสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่มีความสนใจศึกษาด้านการเมืองจึงสามารถศึกษาและมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในระดับมาก

3.3 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรม การเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย ต่างกัน มีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกันตรงตามสมมติฐาน โดยนิสิตที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยมีความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับมาก และนิสิตที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยมีความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยเป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ประการหนึ่ง นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยมีโอกาสดำเนินการเข้าร่วมทางการเมือง โดยการลงคะแนนเสียงเลือกเพื่อนนิสิตให้เป็นตัวแทน เข้าดำรงตำแหน่งในสโมสรนิสิต องค์การนิสิต และเป็นฝ่ายบริหารในสภานิสิต ซึ่งโครงสร้างองค์กรและกระบวนการเลือกตั้งมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับการเลือกตั้งทั่วไประดับประเทศ นิสิตที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยจึงมีแนวโน้มที่จะมีความเข้าใจการเลือกตั้งทั่วไปมากกว่านิสิตที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยมีความสำคัญ ส่งผลต่อความเข้าใจการเลือกตั้งของนิสิต มหาวิทยาลัยจึงควรส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางการเมืองหรือกิจกรรมทางสังคมด้านอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมหลายประเภทมีประโยชน์ต่อตัวนิสิต โดยเฉพาะกิจกรรมทางการเมืองเป็น

การเสริมสร้างทักษะทางสังคม และช่วยกระตุ้นให้นิสิตมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมทาง การเมือง ในขณะที่ความเป็นจริงในปัจจุบันนิสิตนักศึกษาไม่มีบทบาทในกิจกรรมทางการเมืองที่ โดดเด่น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากข้อจำกัดทั้งในด้านของตัวนิสิตนักศึกษาเอง และปัจจัย สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังที่ผลการวิจัยของ พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา (2542: 35) พบว่า นิสิตมุสลิมส่วนใหญ่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ กิจกรรมทางการเมือง เนื่องจากพื้นฐานกิจกรรมของชมรมมุสลิมส่วนใหญ่จะเน้นการปฏิบัติ กิจกรรมศาสนบัญญัติ ทั้งนี้ พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐควรส่งเสริมให้อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมนิสิตมุสลิม หาวิธีจูงใจนิสิตให้ใช้เวลาว่างจาก การปฏิบัติศาสนบัญญัติมาสนใจข่าวสารการเมืองบ้าง ซึ่งหลักศาสนามีได้มีข้อห้ามไว้แต่อย่างใด

3.4 การเปรียบเทียบความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรสภาพการเปิดรับข่าว การเลือกตั้ง พบว่า นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกัน ตรงตามสมมติฐาน โดยนิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้งและนิสิตที่เปิดรับข่าว การเลือกตั้งบ่อยครั้งมีความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับปานกลาง นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้ง บางครั้งมีความเข้าใจการเลือกตั้งในระดับมาก ปัจจุบันการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมี ความสะดวกรวดเร็ว นิสิตสามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่มี ความก้าวหน้าได้ตามความต้องการ ขึ้นอยู่กับว่านิสิตแต่ละคนจะเปิดรับข้อมูลข่าวสารประเภทใด ในปริมาณมากน้อยเพียงใด นิสิตที่เปิดรับข่าวสารมากจึงมีแนวโน้มที่จะมีความเข้าใจสภาพ สังคมมากกว่านิสิตที่เปิดรับข่าวสารน้อยกว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ ลินสวัสดิ์ (2540: 371) ระบุว่า ผู้ที่สนใจการเมืองจะมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ไม่สนใจ ซึ่งความสนใจทางการเมืองอาจดูได้จากการติดตามข่าวสารทางการเมืองเช่น ทาง หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การพูดคุยกับคนอื่นเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น ดังที่ ชลัช จงสืบทพันธ์ (2527: 145) กล่าวว่า นักศึกษาที่เปิดรับสื่อสารมวลชนมากจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า นักศึกษาที่เปิดรับสื่อสารมวลชนน้อยกว่า ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสื่อสารมวลชนเป็นแหล่งกระตุ้นทาง การเมือง ที่อาจจะยกระดับกิจกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะ สื่อสารมวลชนเป็นแหล่งสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็นและความรู้ เป็นฝ่ายที่คอย ทักท้วงผู้มีอำนาจ เป็นฝ่ายเชื่อมความสำนึกของความเป็นชาติ และเป็นจักรกลของกระบวนการ การเมืองแบบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ พาณี ปรีชานนท์ และคณะ (2529: 201) ชี้ว่า การรับรู้สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศเป็นปัจจัยสำคัญใน การทำกิจกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา เมื่อสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของ ประเทศอยู่ในภาวะที่ดี นิสิตนักศึกษาก็ไม่ค่อยมีกิจกรรมทางการเมือง แต่เมื่อสถานการณ์ของ ประเทศมีปัญหาขึ้น นิสิตนักศึกษาก็มักจะทำกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ โดยมี

วัตถุประสงค์หลักเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนของประเทศ เนื่องจากมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีการรับรู้สถานการณ์ทางการเมืองสูงจึงทำให้กิจกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีมากกว่ากิจกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาภาคอื่นๆ นอกจากนี้การศึกษาของ พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา (2542: 33) พบว่า ปัจจัยความสนใจติดตามข่าวการแก้ไขรัฐธรรมนูญของนิสิต มีผลทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของนิสิตต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มที่ติดตามข่าวการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง อยู่ในระดับที่ดีกว่านิสิตมุสลิมที่ไม่เคยติดตามข่าวการแก้ไขรัฐธรรมนูญ นิสิตมีความเห็นต่อปัจจุบันและอนาคตของการเมืองการปกครองไทยว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะทำให้การเมืองไทยดีขึ้น นิสิตเห็นด้วยกับการที่กฎหมายบังคับให้ประชาชนมีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งนิสิตเห็นว่าการติดตามหลักเกณฑ์การเลือกตั้ง และการเผยแพร่ความรู้ด้านการเลือกตั้งแก่ชุมชนเป็นวิธีสนับสนุนการปกครองไทยได้ดีที่สุด

4. การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า นิสิตมีสิทธิเลือกตั้งต่างกันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน การลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงมาจาก 18 ปี ซึ่งอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนระดับอุดมศึกษานั้น ปัจจุบันเยาวชนไทยมีความเข้าใจสังคมมากขึ้นเมื่อเทียบกับเยาวชนในอดีต มีการพัฒนาทางความรู้และความคิดพอที่จะมีสิทธิเลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการลดอายุผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงมาจะเป็นการเพิ่มจำนวนผู้เลือกตั้ง ช่วยขยายโอกาสทางการเมืองแต่ก็ไม่ควรมองเฉพาะด้านปริมาณเท่านั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือควรมีการปลูกฝังให้ประชาชนในชาติมีความสำนึกทางการเมืองเป็นประการสำคัญ การที่นิสิตมีความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งไปในทางใดทางหนึ่งนั้น ย่อมส่งผลต่อแนวโน้มการพัฒนาทางการเมืองของประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลในปัจจุบันได้แก่ การเข้าร่วมทางการเมืองโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการรณรงค์ให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ส่วนผลในอนาคตนั้น ได้แก่ ในวันข้างหน้านิสิตจะกลายเป็นผู้รับผิดชอบกิจการบ้านเมือง และกำหนดอนาคตของสังคมประเทศชาติต่อไปเพราะนิสิตยังเป็นเยาวชนที่จะต้องอยู่คู่สังคมไปอีกนาน และ (รศ.ดร. รัตนา เสริมพงศ์, สัมภาษณ์, 2543) ผลการวิจัยขัดแย้งกับงานวิจัยของคึกฤทธิ์ สวัสดิ์ผล (2535: บทคัดย่อ) ระบุว่า นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าชั้นปีที่สูงกว่ามีความสำนึกเป็นประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนในชั้นปีที่ต่ำกว่าเล็กน้อย ขณะที่มิใช่สังเกตจากผลการวิจัยทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งว่า สำหรับเยาวชนกรุงเทพมหานครแล้วนักการเมืองไม่มีความน่าศรัทธาเท่าที่ควร แต่โดยรวมแล้ว เยาวชนมี

ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยค่อนข้างสูง (ฝ่ายนโยบายและแผนฯ. 2538: บทคัดย่อ) อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วนิสิตนักศึกษานั้นยังมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำดังที่ ดุชนี สุทธิปริยาศรี และ วรรณ ปุณฺณโชติ (2540: 127) ได้อภิปรายผลการวิจัยไว้ว่า ในขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย แต่นิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นผู้มีโอกาสทางสังคมกลับมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ จุดที่น่าสนใจคือนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่านักศึกษาต่างจังหวัด ส่วนนักศึกษาภาคใต้มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าภาคอื่นๆ โดยรวมแล้วนิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต่ำ นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติในระดับน้อย ซึ่งอาจเป็นตัวเลขที่ต่ำเนื่องจากนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ในด้านของค่านิยมและวิถีชีวิตประชาธิปไตยนั้น นิสิตได้รับการปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยในระดับมาก

4.2 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน โดยธรรมชาติของนิสิตที่ศึกษาต่างสาขาวิชากันย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน อาทิ ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งแสดงออกโดยการนิยมชมชอบ มีความศรัทธาต่อแนวคิดหลักการในชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวจะมีมากหรือน้อยยังเป็นสิ่งที่ต้องศึกษา อย่างไรก็ตามลักษณะเฉพาะของนิสิตที่น่าจะมีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัดคือความถนัด เพราะการที่นิสิตเลือกเรียนในสาขาวิชาใดย่อมแสดงว่านิสิตน่าจะมีความถนัดหรือมีใจรักในสาขาวิชาชีพที่ตนเองเลือกที่จะศึกษา ถึงกระนั้นผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นแย้งในกรณีของการเลือกสาขาวิชาเรียนที่ไม่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจที่แท้จริงของตัวนิสิตอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านสถานที่เรียน มีน้อยกว่าจำนวนผู้สมัครทำให้เกิดปัญหานิสิตจำนวนหนึ่งต้องเรียนในสาขาวิชาที่ตนเองไม่ถนัด และไม่มี ความสนใจอย่างแท้จริง แต่ที่ต้องเลือกเรียนในสาขาวิชานั้น ๆ เพราะความจำเป็นด้วยเหตุผลหลายประการที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาชี้ว่า นักศึกษานิเทศศาสตร์มีทัศนคติทางบวกและทางลบในจำนวนเท่ากัน และมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่านักศึกษา สาขาบัญชีเป็นนักศึกษาที่ไปลงคะแนนเลือกตั้งด้วยสำนึกทางการเมืองสูงสุด แทนที่จะเป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์และนิเทศศาสตร์ที่ศึกษาการเมืองโดยตรง ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (รังสิมา ศิริรังษี. 2531: 106) ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ชลัช จงสืบทพันธ์. 2527: 144) ชี้ว่า นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์มีส่วนร่วมทางการเมืองด้านของกลุ่มทางการเมือง และการสื่อสารทางการเมือง

สูงกว่านักศึกษาในสาขาวิชาอื่น ส่วนนักศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตร์จะมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำกว่า นักศึกษาสาขาวิชาอื่นเกือบทุกด้าน อย่างไรก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว แทบจะไม่พบ ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักศึกษาต่างสาขาในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

4.3 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรการเข้าร่วมกิจกรรม การเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย ต่างกันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งไม่แตกต่างกัน สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมศรัทธา ในด้านประชาธิปไตย โดยคณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒส่งเสริมให้นิสิตมีความ ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมทางการเมืองภายในมหาวิทยาลัยที่มีส่วนช่วยส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ กิจกรรมในองค์การนิสิต สโมสรนิสิตและชมรมต่างๆ ซึ่ง องค์การทั้งหลายของนิสิตดังที่กล่าวมา สามารถจัดกิจกรรมทางการเมืองได้หลายวิธีด้วยกัน (รศณรงค์ รัตนเสริมพงศ์, สัมภาษณ์, 2543) ช่วงชีวิตระหว่างการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น เต็มไปด้วยความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น กิจกรรมนักศึกษาได้เข้ามามีบทบาท เสมือนเป็นสนามบ่มเพาะความคิดและการทำงาน ก่อนที่นิสิตนักศึกษาจะได้ออกมาเผชิญโลก แห่งความเป็นจริง ทว่าเมื่อเวลาผ่านไปสังคมที่เปลี่ยนแปลงมีสิ่งยั่วยุต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้ อุดมการณ์ในการแสวงหาความรู้และจิตสำนึกเพื่อสังคมก็เริ่มหมดไป (ผู้จัดการรายสัปดาห์, 2544: 7) ในความเป็นจริงแล้วสังคมปัจจุบันเป็นยุคที่ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด นักศึกษา เข้ามาเพื่อเรียนให้จบโดยเร็วเพื่อจะออกไปทำงาน จึงไม่สนใจทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น อีกทั้ง การใช้ชีวิตของนักศึกษาโดยทั่วไปชอบความสบาย ประกอบกับเมืองใหญ่มีศูนย์การค้ามากมาย ที่นักศึกษานิยมไปเดินเล่น และทำกิจกรรมบันเทิงซึ่งดึงดูดความสนใจนักศึกษาให้ เห็นความสำคัญมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย หากจะมองในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับแล้ว กิจกรรมใดไม่มีผลประโยชน์โดยตรงต่อตัวนักศึกษาก็จะไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ ควร และการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ผลประโยชน์ที่พึงมีมักเป็นรูปธรรมเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว อีก ประการหนึ่ง การดำเนินงานของฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะที่ไม่เอื้อให้นักศึกษาสนใจเข้าร่วม กิจกรรม ด้วยความไม่คล่องตัวในการบริหารงานและบุคลากร สาเหตุของปัญหากิจกรรม นักศึกษา เกิดจากสถานที่ตั้งหรือที่ทำงานตั้งอยู่กระจัดกระจายไม่เป็นสัดส่วน ส่งผลให้นักศึกษา ไม่สนใจ และบางชมรมมีภาพพจน์ไม่ดี เช่น ชมรมที่ใช้ห้องชมรมเป็นที่พักผ่อนนอนเล่น มั่วสุม ดื่มสุรา เป็นต้น (โสภณ อรุณรัตน์, 2542: 69) ผลการวิจัยขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ชลัช จงสีพันธ์ (2527: 145) ซึ่งว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมากจะมีส่วนร่วมทาง การเมืองในทุกๆ ด้านสูงกว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยน้อยกว่า ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมของมหาวิทยาลัยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกีฬา การดนตรีการละคร การโต้วาที เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่สร้างความซาบซึ้งและความสามารถในการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงาน

ร่วมกันกับสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมซึ่งเป็นการเตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้ นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองได้ งานวิจัยของพาณี ปรีชานนท์ และคณะ (2529: 201) ระบุว่าผู้ที่มีความมั่นใจที่จะเข้าร่วมหรือเป็นผู้นำกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าผู้อื่น มักจะเป็นผู้ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำซึ่งมีบุคลิกค่อนข้างเปิดเผย นิสิตเพศชายจะมีความกล้าหาญและได้รับการยอมรับในสังคมไทย ด้านการแสดงออกมากกว่าเพศหญิง ประกอบกับการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เปิดสอนในสาขาวิชารัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์แล้ว ย่อมจะเป็นการส่งเสริมให้นิสิตดังกล่าวมีความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง มีอุดมการณ์ทางการเมือง และมีความคิดเห็นทางการเมืองที่ดีกว่าบุคคลอื่น

4.4 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามตัวแปรสภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง พบว่า นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกันตรงตามสมมติฐาน โดยนิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งบ่อยครั้งมีเจตคติทางบวกต่อการเลือกตั้งสูงกว่านิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้งและนิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้งตามลำดับ ผู้ที่ติดตามข่าวสารไม่ว่าโดยสื่อประเภทใดมีแนวโน้มที่จะมีความเข้าใจสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวของสังคมได้ดีกว่าผู้ที่ไม่เปิดรับข่าวสาร ด้วยแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยคาดว่านิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกัันจะมีเจตคติต่อการเลือกตั้งระบบใหม่ ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแตกต่างกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2542: 123) ที่พบว่า บุคคลที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย มากกว่าบุคคลที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองน้อยกว่า และพิชชา ถาวรกุล (2536: บทคัดย่อ) ระบุว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีระดับการรับรู้ผลการสำรวจประชามติสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า แต่การรับรู้ผลการสำรวจประชามติที่มีลักษณะเป็นการพยากรณ์ หรือทำนายผลการเลือกตั้งในประเด็นต่าง ๆ ไม่ได้มีอิทธิพลทำให้ผู้รับรู้ผลการเลือกตั้งดังกล่าวเปลี่ยนทัศนคติของตน ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด

5. ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ ต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า รัฐธรรมนูญใหม่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากขึ้น ทำให้การเลือกตั้งระบบใหม่เป็นสิ่งที่ดีกว่าในอดีต และมีความยุติธรรมกว่าที่ผ่านมา ในประเด็นของการที่ ส.ว. มาจากการเลือกตั้ง มีทั้งนิสิตที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยนิสิตที่เห็นด้วยตอบว่าการเลือกตั้ง ส.ว. มีความโปร่งใสมากกว่าการเลือกตั้ง ส.ส. นิสิตที่ไม่เห็นด้วยตอบว่า การที่ ส.ว. มาจากการเลือกตั้ง

นับเป็นช่องทางให้พรรคการเมืองสร้างอิทธิพล และหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพรรคพวกได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งทุกครั้งยังคงได้นักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชันเข้ามาเช่นเดิม เงินยังคงมีอิทธิพลต่อการเมืองและการเลือกตั้งจนยากเกินกว่าที่จะแก้ไขได้ในเร็ววัน

ประกอบกับนักการเมืองหน้าเก่าจำนวนมากยังคงทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน ขัดขวางการพัฒนาทางการเมืองและสังคม นิสิตต้องการให้นักการเมืองมีสำนึกรักชาติบ้านเมืองและควรทำหน้าที่ของตนเพื่อสังคมประเทศชาติ มากกว่าที่จะแสวงหาผลประโยชน์เพื่อความอยู่รอดทางการเมืองเฉพาะของส่วนตนและพวกพ้อง เนื่องจากในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตนั้นมีการซื้อสิทธิขายเสียงได้ง่ายจึงควรให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อเพียงอย่างเดียว พรรคการเมืองแต่ละพรรคควรเฟ้นหาบุคคลที่มีคุณภาพและสุจริตมาลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งมีความโปร่งใสมากกว่าที่เป็นอยู่ และผู้ที่ทำหน้าที่บริหารประเทศควรมีความตั้งใจจริงในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และสามารถปลดหนี้ที่กู้มาจากต่างชาติได้ ถึงแม้ กกต. จะมีอำนาจมากในฐานะองค์กรอิสระทำหน้าที่จัดดำเนินการเลือกตั้ง แต่กลับไม่สามารถไว้วางใจให้ดูแลการเลือกตั้งได้อย่างโปร่งใสตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ นิสิตบางส่วนเปรียบเทียบการทำงานของกกต. ว่า กกต. ชุดแรกทำงานได้ดีเยี่ยม แต่ชุดปัจจุบันไม่เป็นที่น่าพอใจนัก

เหมือนมีอิทธิพลทางการเมืองครอบงำ อีกทั้งการจัดดำเนินการเลือกตั้งในปัจจุบันยังมีปัญหาด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ประจำเขตเลือกตั้งบางเขตมีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่จึงดูแลการเลือกตั้งได้ไม่ทั่วถึง และมีสิ่งที่น่าสนใจส่วนใหญ่เห็นตรงกันคือ กกต. ควรทำงานโดยสุจริตเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงไปทางกลุ่มการเมืองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีนิสิตบางส่วนเสนอว่าควรมีการจัดให้ลงคะแนนเลือกตั้งได้ในทุกพื้นที่ของประเทศ โดยไม่ต้องไปลงคะแนนที่ภูมิสำเนา อาจทำได้โดยให้มีการเลือกตั้งทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ไม่สะดวกในการออกจากบ้าน และทำให้ประหยัดได้หลายประการ ได้แก่ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และไม่ต้องเสียรายได้จากการประกอบอาชีพ รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งควรมีความรัดกุม ไม่มีช่องโหว่ให้นักการเมืองที่ทุจริตได้เข้าไปทำลายระบบการเมืองให้เสียหาย โดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้พัฒนาอยู่เสมอ มีการตรวจสอบหาข้อบกพร่องของการเลือกตั้งทั้งในตัวบทและในทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และควรลดการเลือกตั้งซ้ำให้เหลือน้อยครั้งลงเพื่อประหยัดงบประมาณของประเทศ รวมทั้งควรมีบทลงโทษผู้ทุจริตเลือกตั้งโดยตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิตเพราะคนที่ทุจริต มักจะทำผิดซ้ำสามารถก่อความยุ่งยากขึ้นอีกภายหลัง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเจตคติและความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมแล้วนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีเจตคติทางบวกต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แต่สิ่งที่เป็นปัญหาคือนิสิตยังไม่มี ความเข้าใจเท่าไรนัก ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจึงควรให้ความสำคัญกับวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มสังคมศาสตร์ ที่ให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครอง เช่น วิชา รัฐ 102 มนุษย์กับการเมืองให้เป็นวิชาเลือกบังคับ เพราะวิชาพื้นฐานดังกล่าวมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้นิสิตมีความเข้าใจระบบการเมืองและการเลือกตั้งอย่างถูกต้อง

2. ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แตกต่างกัน คณะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจึงควรส่งเสริมความเข้าใจการเลือกตั้งแก่นิสิต โดยเชิญนักการเมืองมาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แก่นิสิตทุกสาขาวิชา

3. เนื่องจากนิสิตที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกัน องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจึงควรมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ชักชวนให้นิสิตเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยมากขึ้น และมีการจัดนิทรรศการเผยแพร่โครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานภายในองค์การนิสิตอย่างสม่ำเสมอ นิสิตเพื่อกระตุ้นให้นิสิตมีความสนใจและได้ฝึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองบ่อยครั้งมากพอที่จะทำให้ นิสิตมีความเข้าใจการเลือกตั้งมากขึ้น

4. ผลการศึกษาชี้ว่า นิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกันมีความเข้าใจการเลือกตั้งแตกต่างกัน ชมรมเสียงตามสายของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงควรเป็นส่วนสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้งแก่นิสิต โดยการสอดแทรกข่าวความเคลื่อนไหวของการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ผ่านทางการจัดรายการที่กระจายเสียงอย่างสม่ำเสมอเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มากขึ้น

5. เนื่องจากนิสิตที่เปิดรับข่าวการเลือกตั้งต่างกันมีเจตคติต่อการเลือกตั้งแตกต่างกัน สภานิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจึงควรจัดทำจุลสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อยู่เสมอเพื่อเป็นการวางพื้นฐานที่ดีในการเลือกตั้งของนิสิตต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่องนี้ในสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ หรืออาจทำในภาพรวมของประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้างมากขึ้น
2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาหารูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีความเข้าใจการเลือกตั้งมากขึ้น
3. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความรู้ความเข้าใจ สำนึกในความเป็นพลเมือง และเจตคติต่อการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
4. การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและพฤติกรรมการเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2527). *การเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมล สมวิเชียร. (2516). *ประชาธิปไตยกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กมลชัย รัตนสกวาศ์. (2544, เมษายน). "การคัดค้านการเลือกตั้ง สอย รู้ไว้ใช่ว่า," *วารสารการเลือกตั้ง*. 3 (26).
- กองบรรณาธิการ. (2536). *รายงานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- กองบริหารการศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2540). *การสำรวจความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาในการเข้าร่วมโครงการกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ ปีงบประมาณ 2538*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- กอร์ปศักดิ์ นุ่มน้อย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุนทรี เลากกลาง เป็นผู้สัมภาษณ์, ทีมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2544.
- กิติพงษ์ วงษ์สามิ. (2537). *ผลกระทบที่น่าจะเกิดขึ้นจากการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของบุคคลอายุ 18-19 ปี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- กุลชีพ วรพงษ์ และชัยวัฒน์ สุริวิชัย. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิดการสร้างพรรคการเมืองของประชาชน, *จุลสารการเมืองใหม่*." สรุปการประชุมระดมความคิดเห็น วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2543 ณ สถาบันพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการเมือง.
- เกษม สุวรรณสัมฤทธิ์. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิด การสร้างพรรคการเมืองของประชาชน, *จุลสารการเมืองใหม่*." สรุปการประชุมระดม ความคิดเห็น วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการเมือง.
- เกษมศรี คำทวิ. (2536). *ทัศนคติของเยาวชนต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์. (2542). "ประเทศไทยกับระบบรัฐสภา," รัฐศาสตร์-การเมือง : รวมบทความวิชาการของรัฐศาสตร์ พ.ศ. 2516-2525. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- คณะกรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง. (2538). รายงานการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 2 กรกฎาคม 2538. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการรายงานผลคณะกรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ-ขายเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 2 กรกฎาคม 2538.
- คณะทำงานดำเนินการจัดทำร่างมาตรการ และกำหนดเป้าหมายการดำเนินการตามนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระยะ 15 ปี (พ.ศ.2540-2554). (2542). แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (พ.ศ.2540-2554). กรุงเทพฯ: กองแผนงานฝ่ายแผนและพัฒนา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะอนุกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการเมือง. (2539). แผนพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง.
- คณาจารย์วิทยาลัยครูนครปฐม. (2518). การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 11 ของคณาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูนครปฐม. รายงานการวิจัย. นครปฐม: วิทยาลัยครูนครปฐม.
- คณิน บุญสุวรรณ. (2540). รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- _____. (2541). "กระบวนการทำงานของระบบรัฐสภาในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่," รวมสารรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: มติชน.
- _____. (2542). ประวัติรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญา.
- _____. (2542, 9 มกราคม). หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน 22 (7611).
- คมชาญ เล่าสกุล. (2544, พฤษภาคม). "สัมภาษณ์พิเศษ," วารสารการเลือกตั้ง. 4(30).
- _____. (2544, มิถุนายน). "หมายเหตุเลือกตั้ง: ประโยชน์ของการลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตจังหวัด". วารสารการเลือกตั้ง. 4(31).
- คู่มือการเลือกตั้งฉบับประชาชน. (2541). สกายบุ๊กส์. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. (2541). คึกฤทธิ์วินิจฉัย. กรุงเทพฯ: สยามรัฐ.

- คึกฤทธิ์ สวัสดิ์ผล. (2535). *การเรียนรู้และความสำคัญทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย*
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- คำณูณ สิทธิสมาน. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิดการสร้างพรรคการเมือง
ของประชาชน," *จุลสารการเมืองใหม่*. สรุปการประชุมระดม ความคิดเห็น วันที่ 5
กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการเมือง.
- โคทม อารียา. (2542, 9 มกราคม). "การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรค," *มติชน* 22 (7611).
_____. (2544, พฤษภาคม). "สัมภาษณ์พิเศษ," *วารสารการเลือกตั้ง*. 4 (30).
- จอม เพชรประดับ. (มิถุนายน, 2544). "บทความพิเศษ : คนไทยในต่างแดนเสนอใช้เลือกตั้งทาง
ไปรษณีย์," *วารสารการเลือกตั้ง*. 4 (31).
- จารุวรรณ สกุลถุก. (2543). *ความรู้และความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ในระบบรัฐสภา และค่านิยมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย
เขตกรุงเทพมหานคร*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตติพล ผลพฤษภา. (2536). *อิทธิพลของการรับรู้เหตุการณ์ทางการเมือง ที่มีผลต่อพฤติกรรม
การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- จิรพรรณ ปุ่นเกษม. (2542). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์ในการกำหนด
นโยบายสาธารณะ : กรณีศึกษาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- จิระ บุญพจนสุนทร. (2544, พฤษภาคม). "สัมภาษณ์พิเศษ," *วารสารการเลือกตั้ง*. 4 (30).
_____. (2544, กันยายน). "สรรหามาฝากการบริหาร". *วารสารการเลือกตั้ง*. 4 (34).
- จำเนียร แสงสว่าง. (2518). *ทัศนคติต่อการเมืองและปัญหาสังคมเศรษฐกิจ : ศึกษา
เปรียบเทียบนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะรัฐศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ฉันทนา ธัญญะเศรษฐ์. (2529). *ขบวนการนักศึกษาไทยกับการพัฒนาประชาธิปไตย*.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
อัดสำเนา.

- ชฎาภา จันทกุล. (2540). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดสระบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดสาเนา.
- ชลลช จงสีปพันธ์. (2527). การศึกษาทางชีวสังคม ลักษณะทางบริบท และลักษณะทางจิตวิสัยของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดสาเนา.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ และมานิตย์ จุมปา. (2541). รัฐธรรมนูญของเรา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันกฎหมายอาญา.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2526). การเมืองเปรียบเทียบ: ทฤษฎีและความคิด. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ชุมพล ศิลปอาชา. (2544, พฤษภาคม). "สัมภาษณ์พิเศษ." วารสารการเลือกตั้ง. 4 (30).
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2523). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เชาวนะ ไตรมาศ. (2541). ข้อมูลพื้นฐาน 66 ปีประชาธิปไตยไทย. สถาบันนโยบายศึกษา. กรุงเทพฯ: สุขุม และบุตร.
- ณรงค์ สินสวัสดิ์. (2524) แนวทางประชาธิปไตย. สำนักส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2540). "การศึกษารัฐศาสตร์ แนวทางจิตวิทยาการเมือง." เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณรงค์ศักดิ์ บุญยมาลิก. (2536). อิทธิพลของการระดมคนและจิตลักษณะที่มีต่อการเข้าร่วมทางการเมืองของเยาวชน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดสาเนา.
- ดุชนี สุทปรียาศรี และวรรณ ปูระโชติ. (2540). กระบวนการปลูกฝังค่านิยมและ วิถีชีวิตประชาธิปไตย ในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดำริห์ บุระนนท์. (2539). กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายเลือกตั้งและกฎหมายพรรคการเมือง. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2543). หนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย ระดับมัธยม.

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.

ทรรศนีย์ ปัจจุสานนท์. (2519). การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(การปกครอง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดรธานี.

ทศสุยะ ฮาตะ. (2539). บันทึกเดือนพฤษภาคมเมื่อกรุงไทย ระอุ. กรุงเทพฯ: มติชน.

ทิวา เงินยวง. (2544, พฤษภาคม). "สัมภาษณ์พิเศษ," วารสารการเลือกตั้ง. 4 (30).

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิด การสร้าง

พรรคการเมืองของประชาชน," จุลสารการเมืองใหม่. สรุปการประชุมระดมความคิดเห็น

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง.

ธวัชไชย สนธิวิเศษ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุนทร เลากลาง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ 14 กันยายน 2543.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2543). วากนึ่ง การสร้างและสืบทอดระบบเผด็จการในมหาวิทยาลัย.

เชียงใหม่: โครงการศึกษาการปกครองส่วนท้องถิ่น. คณะสังคมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธีรภูมิ ไชยกิจกุล. (2541). การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: จตุพรหม.

ธีรภัทร เสรีรังสรรค์. (2542). รูปแบบรัฐบาลในระบบรัฐสภาไทย ระหว่าง พ.ศ. 2518 - 2539.

ผลงานคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา รัฐสภา ระหว่างปี 2536 - 2540. กรุงเทพฯ: ฝ่าย

ประสานงานการวิจัยศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎร.

_____. (2544, พฤษภาคม - สิงหาคม). "แนวทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย,"

วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธีรศักดิ์ กรรณสูต. (พฤษภาคม, 2544). "สัมภาษณ์พิเศษ," วารสารการเลือกตั้ง. 4 (30).

ธีระ รัฐธำวุฒิสัท. (2517, กันยายน). "ทฤษฎีว่าด้วยการเลือกตั้ง," วารสารรัฐศาสตร์ธรรม

รัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2 (3) : (พิเศษ).

นพดล เจริญ. (พฤษภาคม, 2544). "สัมภาษณ์พิเศษ," วารสารการเลือกตั้ง. 4 (30).

นารัตน์ รักกิจตรกุล. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิชา มน 102. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- นิสากร แสนเสนห์. (2543). *ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- บรรพต วีระสัย. (2514). *แนวบรรยายรัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *กฎหมายมหาชน เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ปธาน สุวรรณมงคล.(มกราคม - เมษายน, 2544). "เหลียวหลังแลหน้า 3 ปี แห่งการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ภายใต้บริบทรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540". *วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช*. 14 (1).
- ประชา หุตานุวัตร. (22 มีนาคม 2544). "บทสนทนาทางความคิด การสร้างพรรคการเมืองของประชาชน," *จุลสารการเมืองใหม่*. สรุปการประชุมระดมความคิดเห็น วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง.
- ประสพ สี่เพ็ง. (2542). *พรรคการเมืองของประชาชน เลือกตั้งทำไม? ทำไม? เลือกตั้ง*. หนังสือเผยแพร่ประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ: รอยัลเพรส แอนด์ แพค.
- ประสิทธิ์ ตูลยากร. (2539). *ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองของนักศึกษาไทย* รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ปราโมทย์ นาครทรรพ. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิด การสร้างพรรคการเมืองของประชาชน," *จุลสารการเมืองใหม่*. สรุปการประชุมระดมความคิดเห็น วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง.
- ปาจริย์ ชนะสมบุญกิจ. (2544,มกราคม). " ทักทาย ," *วารสารการเลือกตั้ง*. 3 (26).
- _____. (2544,พฤษภาคม). "ประชาธิปไตย 2 แบบ : ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท." *วารสารการเลือกตั้ง*. 4 (30).
- แปลก จงหวัง. (2543, กันยายน). "ร่วมกันคิดร่วมกันทำ," *วารสารการเลือกตั้ง*. 2 (22).
- ผู้จัดการรายสัปดาห์. (2544,2-8 เมษายน). "ซ้ำห้ละความคิดนักศึกษไทยยุคไซเบอร์ ทำกิจกรรมเพื่อตนเองไม่สนใจสังคม," *ปริทรรศน์*. 4 (748).
- ฝ่ายนโยบายและแผน. (2538). *ทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. รายงานการวิจัย กองนโยบายและแผนงานเยาวชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และสายทิพย์ สุดดีพันธ์. (2526). *การเมืองของเด็ก*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยา.

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2543, พฤษภาคม). "รัฐศาสตร์การศึกษาสรรสาระทางรัฐศาสตร์,"

วารสารทางวิชาการของภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. 2 (1).

พระมหาจรรยา สิทธิญาโณ. (2538). *กฎหมายประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541.

พระเทพเวที. (2536). *การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). *วิธีทางการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*.

กรุงเทพฯ: เจริญผล.

พาณิชย์ ปริธานนท์ และคณะ. (2529). *กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกหลักสูตรของนิสิต*

นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและ

ประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2537). *ระบบการทุจริตการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิต

ตำรา สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก).

_____. (2542, สิงหาคม – กันยายน). *ลักษณะปัญหาการเมืองไทย อดีต ปัจจุบัน และ*

อนาคต. จุลสารสถาบันการเลือกตั้งศึกษา. มหาวิทยาลัยเกริก. 1 (1).

พิทยา มาศมินทร์ไชยนรา. (2542). *ทัศนคติทางการเมืองของนิสิต*

มุสลิมในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้. รายงานการวิจัย. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พิทยา ว่องกุล. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิด การสร้างพรรคการเมือง

ของประชาชน," จุลสารการเมืองใหม่. สรุปการประชุมระดมความคิดเห็น

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง.

พิธา ถาวรกุล. (2536). *อิทธิพลของการรับรู้ผลการสำรวจประชามติ ที่มีต่อการเปลี่ยน*

ทัศนคติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎร: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ รม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.

พิรุณ ฉัตรวนิชกุล. (กันยายน, 2544). "คล้ายสงสัย." *วารสารการเลือกตั้ง*. 3 (34).

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. (2538). *การจัดองค์เพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์*

ยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ไพศาล หวังพานิช. (2530). *วิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานิตย์ จุมปา. (2541). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- _____. (2542). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย*. โครงการตำรา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ยุวรัตน์ กมลเวช. (2542, 9 มกราคม). "อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง," *มติชนรายวัน*. 22 (7611).
- รศณรงค์ รัตนเสริมพงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุนทรี เลากกลาง เป็นผู้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2543.
- ระดม วงษ์น้อย. (2542). "นักเรียนนิสิตนักศึกษากับการเมืองไทย," *รัฐศาสตร์-การเมือง: รวมบทความวิชาการทางรัฐศาสตร์ พ.ศ. 2516-2525*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- รังสิมา ศิริรังษี. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ รม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- รัตนภรณ์ มหาศรานนท์. (2519). *มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. แผนกวิชามัธยม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. ฉบับค้นคว้า อ้างอิง. นิติธรรม. กรุงเทพฯ: พี. เจ. เพลท. โปรเซสเซอร์.
- ราตรี ทองใส. (2543, กันยายน). "มองเลือกตั้งใหม่," *วารสารการเลือกตั้ง*. 2 (22).
- เรืองโรจน์ จอมสืบ. (2542). "เลือกตั้งทำไม? ทำไม? เลือกตั้ง," *หนังสือเผยแพร่ประชาธิปไตย และการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: รอยัลเพรส แอนด์ แพค.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2542). "ปัญหาการเมืองในอนาคต," *รัฐศาสตร์-การเมือง : รวมบทความวิชาการทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2531) *หลักการวิจัยการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศึกษาพร.
- วัชร ไชยสาร. (2541). *ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

วัลลภ ภูมรา. (2543, ตุลาคม). "บทความพิเศษผู้แทนในกำมือประชาชน," *วารสารการเลือกตั้ง* 2 (23).

วิชัย ตันศิริ. (2543). *การปฏิรูปการเมืองไทย : มุมมองของการศึกษาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินัย อินทรโมฬี. (2544, มกราคม – เมษายน). "กกด. ขอร้อง," *วารสารทางวิชาการ*. นครสวรรค์: วิทยาลัยภาคกลาง. 3 (1).

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2539). *ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยา สีนบุตร. (2535). *บทบาททางการเมืองของขบวนการนักศึกษาไทยระหว่าง พ.ศ. 2513-2524*. ปริญญาโทศิลปกรรม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิษณุ เครืองาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์.

วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2542). "ความคิดเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางการเมืองเพื่อการมีส่วนร่วมในการเมืองที่มีประสิทธิภาพในประเทศไทย," *รัฐศาสตร์-การเมือง: รวมทั้งบทความวิชาการทางรัฐศาสตร์ พ.ศ. 2516-2525 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิชา. _____ (2538). *อะไรนะประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศกุนต์ สายบุญลี. (2542). "วุฒิสภา : สภาของประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิ," *เลือกตั้งทำไม? ทำไม? เลือกตั้ง*. หนังสือเผยแพร่ประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง. กรุงเทพฯ: รอยัลเพรส แอนด์ แพค.

ส. ศิวรักษ์. (2536). *ทำไมจึงตายเพื่อประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สมาพันธ์.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2542). *กฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

สมจิตร กองสุข. (2536). *การศึกษาสมรรถภาพการสอนของครูการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเภทชั้นเรียน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร. อุดมศึกษา.

สมบัติ จันทรวงศ์. (2536). *เลือกตั้งวิกฤต ปัญหาและทางออก*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2544, 2-8 เมษายน). "ข้าแห่งความคิดนักศึกษาไทยยุคไซเบอร์ทำกิจกรรมเพื่อตนเองไม่สนใจสังคม," *ผู้จัดการรายสัปดาห์*. 4 (748).

สมบุรณ์ สุขสำราญ. (2524). *แนวทางประชาธิปไตย*. สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิด การสร้างพรรคการเมือง
ของประชาชน." *จุลสารการเมืองใหม่*. สรุปการประชุมระดมความคิดเห็น วันที่ 5
กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง.

สมเจตน์ พันธุ์ไฉด. (กันยายน, 2544). "บทความพิเศษประชาธิปไตย." *วารสารการเลือกตั้ง*.
4 (34).

สมศักดิ์ ส่งสัมพันธ์. (2518). *นิสิตนักศึกษากับวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตย : การศึกษา
นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ รม. แผนกวิชาการปกครอง. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.*

สมาคมนักเรียนทุนรัฐบาลไทย. (2540). *วิสัยทัศน์ประเทศไทยด้านการเมืองการปกครองและ
กฎหมาย. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองพรินติ้ง.*

สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2541). *ครบรอบ 49 ปี มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

๑) สมาน พูแสง. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรบางประการกับการมีส่วนร่วมทาง
การเมืองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏเขตภาคเหนือตอนบน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.
(อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*

สมเจตน์ อ่ำรอด. (2518). *ความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาในวิทยาลัยครู.
วิทยานิพนธ์ กศม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.*

สวัสดิ์ โชติพานิช. (พฤษภาคม, 2544). "สัมภาษณ์พิเศษ". *วารสารการเลือกตั้ง*. 4 (30).

สายหยุด เกิดผล. (2533). *พลเอกสายหยุด เกิดผล : คิด เขียน พูด ทำ. กรุงเทพฯ: กลุ่มอาสา
ประชาชาติ.*

_____. (2543, กันยายน). "กลการทุจริตการเลือกตั้งและแนวทางในการป้องกัน,"
วารสารการเลือกตั้ง. 2 (22).

สิริรัตน์ เจ้าประเสริฐ. (2543). *กระบวนการเลือกตั้ง ส.ว. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

สุขุม นวลสกุล. (2524). *แนวทางประชาธิปไตย. สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.*

สุจิต บัญบังการ. (2524). *วัฒนธรรมทางการเมืองไทย. สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์.*

สุจิต บุญบงการ. (2534). *การพัฒนาทางการเมืองของไทย*. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2537). *พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจิต จันโทภาส. (2533). *การศึกษาทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญทางการเมืองการปกครองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อประสบการณ์การเรียนรู้ด้านประชาธิปไตยในการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2542*. วิทยานิพนธ์ รม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธรรม แสงประทุม. (2544, 2-8 เมษายน). "ข้าแห่งความคิดนักศึกษาไทยยุคไซเบอร์ ทำกิจกรรมเพื่อตนเองไม่สนใจสังคม," ผู้จัดการรายสัปดาห์. 4 (748).

สุเทพ โสทธิพันธ์. (2544, 2-8 เมษายน). "ข้าแห่งความคิดนักศึกษาไทยยุคไซเบอร์ ทำกิจกรรมเพื่อตนเองไม่สนใจสังคม," ผู้จัดการรายสัปดาห์. 4 (748).

สุวิทย์ รุ่งวิสัย. (2542). *ปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุวิทย์ วัดหนู. (2544, 22 มีนาคม). "บทสนทนาทางความคิด การสร้างพรรคการเมืองของประชาชน," *จุลสารการเมืองใหม่*. สรุปการประชุมระดมความคิดเห็น วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544. ณ สถาบันพัฒนาการเมือง.

สำราญ บุญเจริญ. (2544, มกราคม – เมษายน). "คุณภาพสถาบันอุดมศึกษา ในมุมมองของนักศึกษา," *วารสารทางวิชาการ*. วิทยาลัยภาคกลาง จังหวัดนครสวรรค์. 3 (1).

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2541). *รายงานประจำปี คณะกรรมการการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

_____. (2544, มกราคม). *วารสารการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 3 (26).

สำเนา ขจรศิลป์. (2514). *ทัศนคติของนิสิตชั้นปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อการเมือง*. วิทยานิพนธ์ สาขาพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. (2544, กุมภาพันธ์). "การเมืองภาคประชาชน." *วารสารการเลือกตั้ง*. 3 (27).

- โสภณ อรุณรัตน์. (2542). *สภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินการด้านกิจกรรมนักศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หยุด แสงอุทัย. (2512). *คำบรรยายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไปและกฎหมายเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุชิต ปราสาททอง. (2543, ตุลาคม). "สารพันสาระพรรคการเมือง," *วารสารการเลือกตั้ง*. 2 (23).
- อมร รักษาสัตย์. (2538, 4 กรกฎาคม). "พาราชิปไตย", กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ.
- _____. (2539). *พาราชิปไตย อุดมการณ์ หลักการและแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2541). *รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพร้อมบทวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: สุทธาการพิมพ์.
- _____. (2543). *พาราชิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน. กรุงเทพฯ: การันการพิมพ์.
- อรรถนพ โพธิสุข เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, สุนทรี เลากกลาง เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2544.
- อัศรพงษ์ มณีภาค. (2535). *การศึกษาบทบาททางการเมืองขององค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 2530-2534*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- อัจฉรา วัฒนางรงค์. (2539). *วิชาสังคมวิทยา และเศรษฐศาสตร์การอุดมศึกษา*. เอกสารประกอบการสอน. คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังคณา สายยศ. (2539). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาเจตคติที่มีต่อมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัษฎางค์ ปาณิกบุตร. (2539, ตุลาคม). "การเลือกตั้งระบบสัดส่วนและเขตละ 1 คน," กรุงเทพฯ: มติชนรายวัน.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2544, ตุลาคม). "4 ปี รัฐธรรมนูญไทย : ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิรูปการเมืองไทย" . บทความพิเศษ. *วารสารการเลือกตั้ง*. 4 (35).
- อุทัย ไชยานนท์. (2540). *พจนานุกรมศัพท์บัญญัติ*. กรุงเทพฯ: นำฝน.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2536). *มีอบมือถือ ชนชั้นกลางและนักธุรกิจกับการพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: มติชน.

Adrian, Charles R. (1965). *The American Political Process*. New York: McGraw Hill.

Almond, Gabriel A. & Verba, Sidney. (1965). *The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Boston: Little Brown.

Ferguson. (1981). *A Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5 th ed. Tokyo: McGraw – Hill Book.

Krieger, Joel. (1993). *The Oxford Companion to Politics of the World*. New York: Oxford University Press.

Weich, Susan. (1975). "Dimensions of Political Participation in a Canadian Sample". *Canadian Journal Political Science*. 276: December.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลัช จงสืบทพันธ์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน โครงการศูนย์วิจัยและบริการ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. พลศักดิ์ จิระไกรศิริ
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธวัชไชย สนธิวนิช
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. รองศาสตราจารย์ ดร. เชิดศักดิ์ โฉมาสินธุ์
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร. รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์
ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/4445

วันที่ ๒๕ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ประธานโครงการศูนย์วิจัยและบริการ

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.อรรณพ โพธิ์สุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 4743

วันที่ ๒๕ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.อรรณพ โพธิ์สุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.พลศักดิ์ จิระไกรศิริ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัชไชย สนธิวานิช เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 4744

วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ โฉवासินธุ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

12

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1012/ ๒๕๕๒

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๑ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ประธานกรรมการสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบสอบถามความเข้าใจ และเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง

1.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	2.99	9	4.92
2	2.42	10	3.78
3	4.33	11	5.35
4	2.44	12	3.37
5	4.36	13	4.90
6	5.36	14	7.11
7	5.32	15	4.69
8	4.30	16	5.78

1.2 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ $\alpha = .83$

2. แบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2540

2.1 ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อที่	ค่าความยาก	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อที่	ค่าความยาก	ค่าอำนาจ จำแนก
1	.56	.37	8	.74	.30
2	.70	.37	9	.44	.89
3	.63	.67	10	.52	.44
4	.48	.52	11	.67	.15
5	.70	.17	12	.41	.22
6	.44	.89	13	.41	.81
7	.41	.52	14	.59	.30

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (KR-20) = .59

3. แบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2540

3.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	4.17	14	4.17
2	4.69	15	5.22
3	5.59	16	4.62
4	3.16	17	2.46
5	1.02	18	4.89
6	3.76	19	3.38
7	4.30	20	3.41
8	6.21	21	4.56
9	4.01	22	5.56
10	1.97	23	4.48
11	3.34	24	3.16
12	4.20	25	1.59
13	4.31	26	3.66

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ $\alpha = .92$

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม
เรื่อง ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งของท่าน สาขาวิชาที่ท่านศึกษาอยู่ และการเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง

1. การใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.)

- ☐ ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง (อายุต่ำกว่า 18 ปี)
- ☐ ยังไม่เคยใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ☐ ใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งแรก
- ☐ เคยใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่า 1 ครั้ง

2. สาขาวิชาที่ท่านศึกษาอยู่

- ☐ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะสหเวชศาสตร์)
- ☐ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (คณะวิทยาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์)
- ☐ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ (คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์)
- ☐ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ (คณะสังคมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะพลศึกษา)

3. การเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัย เช่น การเลือกตั้งนายกสโมสรนิสิตของคณะ การเลือกตั้งกรรมการสโมสรนิสิตของคณะ การเลือกตั้งนายกองค์การนิสิตของมหาวิทยาลัย และการเลือกตั้งประธานสภานิสิตของมหาวิทยาลัย

- ☐ เคย
- ☐ ไม่เคย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการเปิดรับข่าวการเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.) จากสื่อ
ประเภทต่าง ๆ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความหน้าคำตอบ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ
ซึ่งแบ่งเป็น 5 ช่องต่อหนึ่งข้อความ ตามระดับความสอดคล้องกับความเป็นจริง
ของท่านเพียงช่องเดียว ในแต่ละข้อ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

3 หมายถึง ท่านเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบ่อยครั้ง (อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง)

2 หมายถึง ท่านเปิดรับข่าวการเลือกตั้งบางครั้ง (เดือนละ 2 - 3 ครั้ง)

1 หมายถึง ท่านเปิดรับข่าวการเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง (2 - 3 เดือนครั้ง)

ตัวอย่าง

		ระดับการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง		
		3	2	1
ข้อที่	ข้อความ	บ่อยครั้ง (อย่างน้อย สัปดาห์ ละครั้ง)	บางครั้ง (เดือนละ 2 - 3 ครั้ง)	นาน ๆ ครั้ง (2 - 3 เดือนครั้ง)
0	ท่านสนทนาเรื่องการเลือกตั้งกับเพื่อนบ้าน	✓		

แสดงว่า ท่านสนทนาเรื่องการเลือกตั้งกับเพื่อนบ้านอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการเปิดรับข่าวการเลือกตั้ง		
		3	2	1
		บ่อยครั้ง (อย่างน้อย สัปดาห์ละครั้ง)	บางครั้ง (เดือนละ 2 - 3 ครั้ง)	นานๆ ครั้ง (2 - 3 เดือน ครั้ง)
	ท่านเปิดรับข่าวการเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.) จากสื่อ ต่อไปนี้ในระดับใด			
1	วิทยุ.....			
2	โทรทัศน์.....			
3	หนังสือพิมพ์.....			
4	นิตยสาร.....			
5	ป้ายประกาศ (คัดเอาท์) ที่ติด ตามแหล่งชุมชน.....			
6	ประกาศของทางราชการ.....			
7	เสียงตามสาย.....			
8	การประชุมชี้แจงของเจ้าหน้าที่ รัฐ.....			
9	รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่.....			
10	ผู้นำในชุมชน.....			
11	ใบปลิว, โปสเตอร์, แผ่นปิด.....			
12	สติ๊กเกอร์, บัตรหาเสียงขนาด เล็ก.....			
13	กลุ่มเพื่อน.....			
14	เพื่อนบ้าน.....			
15	ญาติ, คนในครอบครัว.....			
16	การรณรงค์ส่งเสริมให้ไปใช้สิทธิ ของหน่วยงานต่าง ๆ.....			

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเข้าใจการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

แบบสอบถามส่วนนี้จะถามเกี่ยวกับความสามารถในการจำ จับใจความ แปลความ ให้ความหมาย คัดคะแนน และสรุปความ เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของท่าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ☐ ล้อมรอบคำตอบที่ถูกต้อง

1. เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แบบบัญชีรายชื่อไปเป็นรัฐมนตรีต้องทำอย่างไร
 - ก. จัดเลือกตั้งซ่อมโดย ส.ส. ผู้นั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทั้งหมด
 - ข. ให้เลื่อนคนลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อขึ้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 - ค. เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ ส.ส. ผู้นั้น
 - ง. ไม่รับรองผลการเลือกตั้ง และประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่
2. เพราะเหตุใดจึงมีการนำการเลือกตั้งระบบบัญชีรายชื่อมาใช้
 - ก. เพื่อให้ ส.ส. มีเวลาเอาใจใส่ดูแลพื้นที่มากขึ้น
 - ข. ประชาชนสามารถกำหนดได้ว่าจะเลือกใคร พรรคการเมืองใดเป็นรัฐบาล
 - ค. เป็นภาพสะท้อนความคิดเห็นทางการเมืองที่หลากหลาย
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. การที่ กกต. กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตสามารถใช้จ่ายในการหาเสียงได้ไม่เกินคนละ 1 ล้านบาทมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร
 - ก. ทำให้การใช้เงินทุนในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งลดลงไปได้
 - ข. เพื่อป้องกันการเข้าสู่การเมืองของนักธุรกิจ
 - ค. ป้องกันการทำบัตรเลือกตั้งปลอม
 - ง. ไม่ให้มีการใช้อิทธิพลของหัวคะแนนในท้องถิ่น
4. เหตุใดจึงมีคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งแทนกระทรวงมหาดไทย
 - ก. กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานในสังกัดของฝ่ายบริหาร อาจมีการเอนเอียงไปตามผู้มีอำนาจทางการเมือง
 - ข. กระทรวงมหาดไทยไม่มีเครือข่ายกลไกที่มีความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ
 - ค. เกิดจากงบประมาณของกระทรวงมหาดไทยมีไม่เพียงพอ
 - ง. เป็นข้อเสนอแนะของรัฐสภา

5. เหตุใดรัฐมนตรีจึงต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี
 - ก. เพื่อให้ประชาชนสนใจศึกษาต่อกันมากขึ้น ตามนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษา
 - ข. การศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นหลักประกันได้ว่า การบริหารบ้านเมืองจะมีประสิทธิภาพ
 - ค. เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ได้รัฐมนตรีที่มีคุณภาพสูงขึ้น
 - ง. เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถลดการทุจริตเลือกตั้งลงได้

6. อะไรคือสาเหตุที่รัฐธรรมนูญห้ามมิให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) หาเสียง
 - ก. ส.ว. ไม่มีหน้าที่กำหนดนโยบายบริหารประเทศ
 - ข. เพื่อป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง
 - ค. วุฒิสภาเป็นสภาสูงไม่ควรมีการหาเสียงโจมตีกัน
 - ง. เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณแผ่นดิน

7. เพราะเหตุใดนายกรัฐมนตรีจึงต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 - ก. ป้องกันการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองนอกวิถีทางประชาธิปไตย
 - ข. เพื่อให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ
 - ค. ป้องกันผู้นำทางทหารลาออกจากราชการมาลงสมัคร ส.ส.
 - ง. ป้องกันเผด็จการทางรัฐสภา

8. เหตุใดจึงให้มีการเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้งได้
 - ก. เป็นการอำนวยความสะดวกให้ผู้เลือกตั้ง ไม่ต้องเดินทางกลับไปเลือกตั้งที่ภูมิลำเนาส่งผลให้มีอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศสูงขึ้น
 - ข. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเพิ่มอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้ง
 - ค. เป็นการลดบัตรเสีย
 - ง. ถูกเฉพาะข้อ ก. และ ข.

9. เหตุใดรัฐธรรมนูญจึงเปิดกว้างให้นายกรัฐมนตรีสามารถเลือกผู้ที่ไม่เป็น ส.ส. มาเป็นรัฐมนตรีได้
 - ก. เพื่อความเสมอภาคทางการเมืองของประชาชน
 - ข. เพื่อให้คนที่มีความรู้ความสามารถแต่ไม่ใช่นักหาเสียงได้เข้ามาทำงานการเมือง
 - ค. เพื่อช่วยประหยัดงบประมาณหาเสียงของพรรคการเมือง
 - ง. ถูกเฉพาะข้อ ก. และข้อ ค.

10. เหตุใดจึงกำหนดให้รัฐมนตรีต้องลาออกจากการเป็น ส.ส. จะเป็น ทั้ง 2 ตำแหน่งในเวลาเดียวกันไม่ได้
 - ก. เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารประเทศอย่างเดี่ยวเท่านั้น
ไม่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ
 - ข. เพื่อป้องกันการขาดประชุมของสมาชิกรัฐสภา
 - ค. เพื่อป้องกันการเข้ามาของนักธุรกิจการเมือง
 - ง. เพื่อไม่ให้รัฐมนตรีมีอำนาจมากเกินไป

11. จงระบุสาเหตุของการกำหนดให้ ส.ว. มาจากการเลือกตั้ง
 - ก. เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการแต่งตั้ง
 - ข. ส.ว. ที่มาจากการเลือกตั้งมีความภูมิใจ และทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน
 - ค. ส.ว. จะกำหนดนโยบายบริหารประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน
 - ง. ถูกเฉพาะข้อ ก . และ ข.

12. เหตุใดจึงห้ามผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และห้ามพรรคการเมืองสนับสนุนผู้สมัครไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม
 - ก. ส.ว. ต้องมีความเป็นอิสระ ไม่เอนเอียงไปในทิศทางที่สอดคล้องกับพรรคการเมือง
 - ข. เพื่อให้ได้ ส.ว. จากหลากหลายอาชีพ
 - ค. เพื่อให้ ส.ว. มีความเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริง
 - ง. เพื่อให้ได้คะแนนบริสุทธิ์ของประชาชนปราศจากการหาเสียง

13. จงระบุข้อดีข้อเสียของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต
 - ก. ข้อดี คือ ส.ส. เป็นภาพสะท้อนของความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนทั้งประเทศ
ข้อเสีย คือ ผู้แทนยึดติดกับพื้นที่มากเกินไปไม่เป็นผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศ
 - ข. ข้อดี คือ เป็นการลดจำนวนพรรคให้เหลือ 2 – 3 พรรค
ข้อเสีย คือ พรรคเล็กไม่มีโอกาสได้ที่นั่งในสภา
 - ค. ข้อดี คือ ทำให้ได้รัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ข้อเสีย คือ สิ้นเปลืองงบประมาณหาเสียง
 - ง. ข้อดี คือ ส.ส. มีคุณภาพสูงขึ้น ข้อเสีย คือ เกิดการทุจริตเลือกตั้งได้ง่าย

14. เหตุใดจึงกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของผู้มีอายุ 18 ปี
 - ก. บุคคลในวัย 18 ปี ถือว่ามีความเป็นผู้ใหญ่ และได้รับการศึกษาพอสมควร
ที่จะมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยการเลือกตั้งได้
 - ข. เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากลนิยม และสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย
 - ค. เป็นการเพิ่มจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่งผลให้การทู่ซ้อเสียงทำได้ยากขึ้น
 - ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ค.

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเจตคติต่อการเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.) ภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540
แบบสอบถามนี้จะถามเกี่ยวกับแนวความคิดเห็น ทำที่หรือความรู้สึกนึกคิดของท่าน
ที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.) ภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาข้อความหน้าคำตอบ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบซึ่งแบ่งเป็น
4 ช่องต่อหนึ่งข้อความตามระดับความสอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน เพียงช่องเดียว
ในแต่ละข้อโดยมีเกณฑ์ดังนี้

4 หมายถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 หมายถึงไม่เห็นด้วย
3 หมายถึงเห็นด้วย 1 หมายถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
0	พรรคการเมืองส่วนใหญ่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ของ ประชาชน			✓	

แสดงว่าท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
	การเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.) ภายใต้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีผลอย่างไร				
1.	ประชาชนได้ตัวแทนที่มีความสามารถหลากหลายและ สามารถสะท้อนความต้องการของสังคมได้อย่างชัดเจน..				
2.	ได้คนดีเข้ามาปกครองประเทศตามรัฐธรรมนูญ.....				
3.	สามารถป้องกันการใช้อิทธิพลเพื่อกระทำการทุจริต เลือกตั้งได้.....				
4.	เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การปฏิรูปการเมืองประสบ ความสำเร็จ.....				
5.	พรรคการเมืองเฟ้นหาบุคคลที่มีคุณภาพลงสมัครมากขึ้น				
6.	พรรคการเมืองเฉพาะกิจสลายตัวไปเหลือเพียงพรรคที่ มาจากการรวมตัวของผู้ที่มโนบายในแนวทางเดียวกัน..				
7.	ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตรงกับความต้องการของ ประชาชน.....				
8.	การควบคุมการเลือกตั้งโดย กกต. จะทำให้การซื้อสิทธิ ขายเสียงหมดไปจากระบบการเมืองไทย.....				
9.	วิธีการเลือกตั้งแบบผสมระหว่างแบบแบ่งเขตและบัญชี รายชื่อ ทำให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพ.....				
10.	การมีช่องไม่เลือกผู้สมัครคนใดเป็นการให้ทางเลือกแก่ ผู้เลือกตั้งตามหลักประชาธิปไตย.....				
11.	การกำหนดให้ผู้สมัคร ส.ส. และ ส.ว. สำเร็จการศึกษาไม่ ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำ ให้ได้รับรัฐมนตรีที่มีคุณภาพสูงขึ้น.....				
12.	การยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินตามมาตรา 291 ทำให้ นักการเมืองมีความโปร่งใสขึ้น.....				
13.	กระบวนการสรรหา กกต. มีความเชื่อถือได้.....				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
14.	สังคมจะต้องยอมรับการตัดสินใจที่เฉียบขาดของ กกต. เมื่อมีการประกาศให้เลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้ง.....				
15.	รัฐธรรมนูญกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจควบคุม รัฐมนตรีได้ ทำให้นายกรัฐมนตรีมีภาวะผู้นำสูงขึ้น.....				
16.	การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ถือเป็น การลดทอน สิทธิเสรีภาพของประชาชน.....				
17.	ส.ส.จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเป็นผู้ที่อุทิศตัวให้กับ ประชาชน และจะผูกพันกับพื้นที่มากที่สุด.....				
18.	การเลือกตั้งซ้ำทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณมากเกินไป..				
19.	การเลือกตั้งซ้ำเป็นเรื่องน่าเบื่อและเสียเวลา.....				
20.	ส.ส.จากระบบบัญชีรายชื่อ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ และมีประสบการณ์เป็นที่รู้จักในระดับชาติ ไม่มีประวัติ เสื่อมเสีย.....				
21.	ส.ว.มาจากการเลือกตั้งจากเขตจังหวัดทำหน้าที่ ได้อย่างอิสระ เพราะไม่สังกัดพรรคการเมือง จึงไม่ผูกพันกับผลประโยชน์ของพรรคการเมือง.....				
22.	ส.ว.ดำรงตำแหน่งได้วาระเดียว ทำให้สามารถทำงาน ในสภา โดยไม่ต้องผูกพันกับฐานคะแนนในจังหวัด ที่ได้รับเลือก.....				
23.	การที่ ส.ว. มาจากการเลือกตั้งทำให้มีการใช้อิทธิพล ไม่ต่างจากการเลือกตั้ง ส. ส.....				
24.	การใช้สิทธิเลือกตั้งของข้าพเจ้าสามารถนำไปสู่ การกำหนดนโยบายบริหารประเทศได้.....				
25.	ข้าพเจ้าสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเมือง ได้โดยการออกเสียงเลือกตั้ง.....				
26.	ข้าพเจ้ามั่นใจการปฏิบัติหน้าที่ของ กกต.....				

ความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ต่อการเลือกตั้งทั่วไป (ส.ส. และ ส.ว.) ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

[illegible]

ภาคผนวก ง
หนังสือรับรองเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา
กรุงเทพฯ 10110

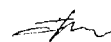
18 กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
เรียน อาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ด้วยดิฉัน นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ความเข้าใจ และเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหาร การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้เหมาะสมกับนิสิตต่อไป

ในการนี้ ดิฉันเห็นว่าการได้รับความกรุณาจากอาจารย์ ให้ดิฉันได้แจกแบบสอบถามให้นิสิต จะนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยที่ถูกต้องสมบูรณ์ ดิฉันจึงขอความกรุณาจากอาจารย์ในการแจกแบบสอบถามให้นิสิต ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากอาจารย์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุนทรี เลากกลาง)
นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้วิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 1645

วันที่ ๔๘/กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะพลศึกษา

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพ โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 1646

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 1647

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะสังคมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 160 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ ๑๔๔

วันที่ ๔๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภกรรณ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/16447

วันที่ ๙/๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/1651

วันที่ ๔๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1-4 (หรือสูงกว่า) จำนวน 110 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/1๕๕๐

วันที่ ๒๔/กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะวิทยาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – 4 จำนวน 160 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/1652

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะสหเวชศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – 4 (หรือสูงกว่า) จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์อภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/1653

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะเภสัชศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – 4 (หรือสูงกว่า) จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/ 1654

วันที่ ๔๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากกลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – 4 (หรือสูงกว่า) จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากกลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5726, 5644

ที่ ทม 1012/1655

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ 2545

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะแพทยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวสุนทรี เลากลาง นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์อรรถพร โพธิสุข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาดา สุธรรมรักษ์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นิสิตระดับปริญญาตรีภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 – 4 (หรือสูงกว่า) จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามความเข้าใจและเจตคติต่อการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2545

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสุนทรี เลากลาง ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

(รองศาสตราจารย์นภาพรณี หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสุนทรี เลากกลาง

เกิดวันที่ 5 กันยายน 2518

สถานที่เกิด อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ที่อยู่ปัจจุบัน 106 หมู่ 5 ตำบลด่านคล้า อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

สถานที่ทำงาน 1674 สถานเอกอัครราชทูตญี่ปุ่น ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวง

บางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10320

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2536 มัธยมศึกษาปีที่ 6 (แผนกวิชาภาษาอังกฤษ – ฝรั่งเศส)

จากโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2540 ศศ.บ. (อุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยว)

จากสถาบันราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2541 รบ. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเมือง

-การปกครองเปรียบเทียบ)

จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี

พ.ศ. 2545 กศ.ม. (การอุดมศึกษา)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร